

Міністерство освіти і науки України
Державний торговельно-економічний університет
Ужгородський торговельно-економічний інститут

РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Львів – 2026

**УДК 336.76(075.8)
Г12**

**Гаврилко П.П., Колодійчук А.В., Чубарь О.Г., Мельник О.М.,
Тимчак М.В., Індус К.П., Мінкович В.Т.**

**Ринок фінансових послуг: підручник. Львів, 2026. 211 с.
ISBN 978-617-8683-09-2**

У підручнику викладені теоретичні та практичні основи функціонування ринку фінансових послуг. Зокрема, визначено сутність, інструменти ринку фінансових послуг, проаналізовано види фінансових послуг, вивчено сегментарну структуру ринку фінансових послуг, визначено суб'єкти ринку фінансових послуг. Охарактеризовано фінансові послуги на грошовому ринку, фінансові послуги на валютному ринку, фінансові послуги на ринку позик, фінансові послуги на фондовому ринку, фінансові послуги з прийняття ризику, фінансові послуги на страховому ринку. Окрему увагу приділено новітнім електронним фінансовим послугам, а саме інтернет-банкінгу, інтернет-трейдингу, інтернет-страхуванню та комп'ютерному інженерінгу.

Навчальне видання пропонується студентам вищих навчальних закладів освіти, аспірантам, здобувачам, вченим, широкому колу спеціалістів з даної проблематики, а також усім тим, хто цікавиться сучасними питаннями розвитку ринку фінансових послуг.

Автори: к.е.н. Гаврилко П.П., к.е.н. Колодійчук А.В., к.е.н. Чубарь О.Г. (ДВНЗ "УжНУ", ЗРЦСЕГД НАНУ), к.е.н. Мельник О.М. (НАСВ), к.е.н. Тимчак М.В. (ДВНЗ "УжНУ"), к.е.н. Індус К.П., старший викладач Мінкович В.Т. (ДВНЗ "УжНУ")

Рецензенти:

Підлипна Р.П. – доктор економічних наук, професор (УТЕІ ДТЕУ)

Мікловда В.П. – доктор економічних наук, професор (ДВНЗ «УжНУ»)

Пітюлич М.І. – доктор економічних наук, професор (Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України)

Рекомендовано до друку Вченою радою УТЕІ ДТЕУ (протокол № 4 від 22 грудня 2025 р.).

ISBN 978-617-8683-09-2

© Колектив авторів, 2026

© Ужгородський торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету, 2026

ЗМІСТ

Передмова	6
Розділ 1. Загальна характеристика ринку фінансових послуг	11
Тема 1. Сутність та роль ринку фінансових послуг в ринковій економіці	11
Тема 2. Поняття “фінансова послуга” та її відмінність від фінансової операції. Основні види фінансових послуг.....	13
Тема 3. Основні інструменти ринку фінансових послуг	16
Тема 4. Теорія фінансового посередництва та її еволюція	21
Тема 5. Депозитні фінансові посередники на ринку фінансових послуг	24
Тема 6. Недепозитні фінансові посередники на ринку фінансових послуг	26
Тема 7. Пенсійні фонди на ринку фінансових послуг.....	29
Тема 8. Інститути спільного інвестування на ринку фінансових послуг	31
Тема 9. Фінансові компанії, що надають лізингові та факторингові послуги на ринку фінансових послуг	33
Розділ 2. Учасники ринку фінансових послуг	35
Тема 1. Суб’єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація.....	35
Тема 2. Інші фінансові учасники ринку фінансових послуг	38
Тема 3. Держава на ринку фінансових послуг, основні завдання і функції	39
Розділ 3. Структура ринку фінансових послуг.....	42
Тема 1. Поняття та критерії сегментації ринку фінансових послуг	42
Тема 2. Основні сегменти ринку фінансових послуг	44
Тема 3. Інфраструктура ринку фінансових послуг.....	46

Тема 4. Поняття та складові елементи інфраструктури ринку фінансових послуг	49
Тема 5. Функції інфраструктури ринку фінансових послуг та фактори, що впливають на неї	53
Тема 6. Організація та особливості функціонування депозитного ринку.....	56
Тема 7. Послуги банків на грошовому ринку.....	59
Тема 8. Операції з інструментами грошового ринку.....	61
Тема 9. Державні фінансові інститути на грошовому ринку	63
Розділ 4. Фінансові послуги на ринках капіталу.....	65
Тема 1. Загальна характеристика валютного ринку: поняття, функції, суб'єкти. Валютний курс і котировки.....	65
Тема 2. Валютні операції та їх види.....	70
Тема 3. Фінансові послуги на валютному ринку.....	72
Тема 4. Надання послуг з конверсійних операцій	74
Тема 5. Операції спот і форвард. Стратегія валютного арбітражу	77
Тема 6. Банківські послуги на кредитному ринку.....	79
Тема 7. Лізингові та селенгові операції банків.....	81
Тема 8. Механізм здійснення факторингових операцій.....	83
Тема 9. Інші послуги комерційних банків на фінансовому ринку.....	86
Тема 10. Поняття фондового ринку. Організація торгівлі на фондовому ринку.....	87
Тема 11. Види професійної діяльності на фондовому ринку	90
Тема 12. Фондові біржі та їх місце серед бірж ринку фінансових послуг	92
Тема 13. Методика оцінки та аналізу цінних паперів.....	94
Розділ 5. Фінансові послуги з управління ризиками.....	97
Тема 1. Види ризику на ринку фінансових послуг	97
Тема 2. Методи страхування валютних ризиків	99

Тема 3. Хеджування за допомогою опціонів, форвардів, ф'ючерсів.....	101
Тема 4. Сутність та поняття ринку страхових послуг.....	104
Тема 5. Страхові посередники на ринку страхових послуг.....	107
Тема 6. Перспективи розвитку ринку страхових послуг	109
Розділ 6. Сучасні тенденції та інновації на ринку фінансових послуг	112
Тема 1. Інтернет-банкінг	112
Тема 2. Інтернет-трейдинг.....	114
Тема 3. Інтернет-страхування та комп'ютерний інжиніринг.....	115
Задачі з курсу Ринок фінансових послуг.....	123
Список літератури	203

ПЕРЕДМОВА

Курс "Ринок фінансових послуг" має на меті надати студентам комплексне розуміння структури, функцій та механізмів функціонування ринку фінансових послуг. Курс охоплює широкий спектр фінансових інститутів, інструментів та операцій, а також правове регулювання та етичні аспекти діяльності на ринку фінансових послуг. Навчальний курс "Ринок фінансових послуг" охоплює широкий спектр тем, пов'язаних з функціонуванням та регулюванням фінансового сектору. Типові теми, які входять в курс:

- **Основи фінансової системи:** структура, учасники (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди тощо), функції.
- **Фінансові інструменти:** акції, облігації, деривативи, валюта, інші види цінних паперів.
- **Фінансові ринки:** грошовий ринок, ринок капіталу, валютний ринок, ринок деривативів.
- **Регулювання фінансового ринку:** органи регулювання (наприклад, НБУ, НКЦПФР), законодавство, нагляд та контроль.
- **Фінансові установи:** діяльність банків, страхових компаній, кредитних спілок, інвестиційних компаній, їхні продукти та послуги.
- **Міжнародні фінансові ринки:** глобалізація фінансових послуг, міжнародні фінансові організації.
- **Етика та професійна відповідальність** на ринку фінансових послуг.
- **Сучасні тенденції:** Fintech, цифровізація, кібербезпека у фінансовій сфері.

Головні моменти:

- **Важливість курсу:** Курс "Ринок фінансових послуг" є важливим для розуміння сучасної економіки, оскільки фінансовий сектор відіграє головну роль у забезпеченні економічного зростання, розподілу капіталу та управління ризиками.

- **Комплексність:** Ринок фінансових послуг є складним та динамічним, тому курс повинен охоплювати різні аспекти його функціонування.

- **Практична спрямованість:** Важливо, щоб курс мав практичну спрямованість, включав аналіз реальних кейсів, моделювання ситуацій та використання сучасних технологій.

- **Актуальність:** Зміст курсу повинен бути актуальним, відображати останні зміни в законодавстві, технологіях та тенденціях на фінансовому ринку.

Глибинне вивчення курсу дасть змогу:

1. Посилити практичну складову:

- Включити більше кейс-стаді, практичних завдань, бізнес-ігор та моделювання реальних ситуацій на фінансовому ринку.

- Запрошувати практикуючих фахівців з фінансової сфери для проведення лекцій, семінарів та майстер-класів.

- Організовувати візити до фінансових установ (банків, страхових компаній, інвестиційних фондів) для ознайомлення з їхньою діяльністю.

2. Використовувати сучасні технології:

- Впроваджувати онлайн-платформи для навчання, інтерактивні інструменти, віртуальні симулятори.

- Використовувати аналітичні інструменти для аналізу фінансових даних та прогнозування.

- Розглянути можливості використання штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу ризиків та розробки фінансових продуктів.

3. Оновити зміст курсу:

- Додати розділи про Fintech, цифрові фінансові послуги, криптовалюти та блокчейн.

- Приділити більше уваги питанням кібербезпеки у фінансовій сфері, захисту даних та боротьби з фінансовими злочинами.

- Актуалізувати інформацію про зміни в законодавстві та

регулюванні фінансового ринку.

4. **Розвивати критичне мислення:**

- Заохочувати студентів до аналізу різних точок зору, оцінки ризиків та прийняття обґрунтованих рішень.

- Обговорювати етичні дилеми та питання професійної відповідальності на ринку фінансових послуг.

5. **Встановити зв'язки з індустрією:**

- Створити партнерства з фінансовими установами для забезпечення можливостей стажування та працевлаштування для випускників.

- Залучати представників фінансової індустрії до розробки та оновлення навчальної програми.

Мета курсу:

- Надати студентам комплексні знання про структуру, функціонування та регулювання ринку фінансових послуг.

- Розвинути аналітичні навички, необхідні для оцінки ризиків та можливостей у сфері фінансів.

- Підготувати студентів до роботи в фінансових установах, консалтингових компаніях, а також у сфері державного регулювання фінансового ринку.

Основні завдання курсу:

- Ознайомлення з основними поняттями та термінологією ринку фінансових послуг.

- Вивчення класифікації фінансових послуг та їх особливостей.

- Аналіз діяльності основних учасників ринку фінансових послуг (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, кредитні спілки тощо).

- Дослідження механізмів державного регулювання ринку фінансових послуг.

- Вивчення етичних аспектів діяльності на ринку фінансових послуг.

- Ознайомлення з сучасними тенденціями та викликами,

що стоять перед ринком фінансових послуг.

Навчальний курс "Ринок фінансових послуг" надає комплексний огляд сучасного стану та перспектив розвитку цієї важливої сфери економіки. Розглядаються основні інститути, інструменти та механізми функціонування ринку, акцентуючи увагу на регуляторних засадах та етичних аспектах ведення бізнесу в цій галузі.

Курс охоплює широкий спектр тем, від банківської справи та страхування до інвестиційного менеджменту та ринку цінних паперів. Особлива увага приділяється аналізу ризиків, пов'язаних з фінансовими операціями, та методам їх мінімізації. Вивчаються також питання фінансового планування та прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень.

Курс "Ринок фінансових послуг" є цінним ресурсом для тих, хто прагне розвивати свою кар'єру у фінансовій сфері або поглибити свої знання про фінансові інструменти та ринки. Він дає можливість зрозуміти складні процеси, що відбуваються на ринку, та приймати обґрунтовані рішення на основі отриманих знань.

Для додаткового вивчення дисципліни можна:

- Розширити практичну складову курсу за рахунок кейс-стадіс та моделювання реальних ситуацій на фінансових ринках.
- Залучати до викладання практикуючих фахівців з фінансової сфери для обміну досвідом та надання актуальної інформації про тенденції розвитку ринку.
- Посилити акцент на етичних принципах ведення бізнесу у фінансовій сфері та відповідальності перед клієнтами.
- Створити онлайн-платформу для обміну інформацією та спілкування між студентами та викладачами після завершення курсу.

Додатково до основних тем, курс може включати в себе вивчення новітніх тенденцій на ринку фінансових послуг, таких як розвиток фінтех-компаній, криптовалют, онлайн-банкінгу та інших інноваційних фінансових інструментів. Особлива увага

приділяється аналізу впливу цифрових технологій на трансформацію фінансового сектору та зміну поведінки споживачів фінансових послуг. Розглядаються питання кібербезпеки та захисту даних в умовах цифрової економіки. Практичні заняття та кейси базуються на реальних прикладах діяльності фінансових установ та надають можливість студентам застосувати отримані теоретичні знання для вирішення конкретних проблем. Студенти вчаться аналізувати фінансову звітність, оцінювати ринкові тенденції та розробляти стратегії управління фінансами. Під час групових проектів студенти працюють над розробкою бізнес-планів для фінансових установ, аналізують інвестиційні проекти та проводять дослідження ринку. Для поглибленого вивчення окремих тем курсу студентам пропонується широкий вибір додаткової літератури, включаючи наукові статті, аналітичні звіти та матеріали міжнародних фінансових організацій. Студенти також мають можливість брати участь у наукових конференціях, семінарах та майстер-класах, організованих провідними фінансовими експертами та практиками. Успішне завершення курсу "Ринок фінансових послуг" забезпечує студентів необхідними знаннями та навичками для успішної кар'єри у фінансовому секторі. Випускники курсу можуть працювати в банках, страхових компаніях, інвестиційних фондах, фінансових консалтингових компаніях та інших фінансових установах. Вони також можуть займатися підприємницькою діяльністю у сфері фінансів та інвестування. Курс "Ринок фінансових послуг" є важливим етапом у підготовці кваліфікованих фахівців для фінансового сектору України. Він сприяє підвищенню фінансової грамотності населення та розвитку економіки країни.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Сутність та роль ринку фінансових послуг в ринковій економіці

Ринок фінансових послуг є головним елементом ринкової економіки, що забезпечує ефективний розподіл фінансових ресурсів та сприяє економічному зростанню. Розглянемо сутність та роль цього ринку детальніше:

Сутність ринку фінансових послуг:

- **Визначення:** Ринок фінансових послуг – це система економічних відносин, що виникають між постачальниками та споживачами фінансових послуг з приводу купівлі-продажу цих послуг.

- **Об'єкти:** Об'єктами купівлі-продажу є фінансові послуги, такі як кредитування, страхування, інвестиції, управління активами, платіжні послуги, тощо.

- **Учасники:** Основними учасниками ринку є:

- **Постачальники:** Фінансові установи (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, кредитні спілки, тощо), що надають фінансові послуги.

- **Споживачі:** Фізичні та юридичні особи, які користуються фінансовими послугами для задоволення своїх потреб.

- **Інфраструктура:** Регулятори (наприклад, Національний банк України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку), біржі, депозитарії, платіжні системи, інформаційні агентства, рейтингові агентства, тощо, що забезпечують функціонування ринку.

- **Функції:** Ринок фінансових послуг виконує ряд важливих функцій:

- **Акумуляція та розподіл капіталу:** Забезпечує перерозподіл заощаджень від тих, хто має надлишок, до тих, хто

потребує фінансування.

- **Оцінка та управління ризиками:** Пропонує інструменти для страхування, хеджування та диверсифікації ризиків.

- **Забезпечення платіжної системи:** Забезпечує ефективний та безпечний рух коштів в економіці.

- **Трансформація заощаджень в інвестиції:** Сприяє перетворенню заощаджень населення та підприємств в інвестиції в реальний сектор економіки.

- **Надання інформації:** Надає інформацію про фінансові інструменти, ризики та можливості для інвесторів та споживачів.

Роль ринку фінансових послуг в ринковій економіці:

- **Забезпечення економічного зростання:** Ефективний ринок фінансових послуг сприяє залученню інвестицій, розвитку підприємництва та створенню нових робочих місць, що стимулює економічне зростання.

- **Підвищення ефективності розподілу ресурсів:** Ринок фінансових послуг забезпечує перерозподіл капіталу від менш ефективних до більш ефективних проектів, підвищуючи загальну ефективність економіки.

- **Підтримка фінансової стабільності:** Надійний та добре регульований ринок фінансових послуг сприяє фінансовій стабільності, зменшуючи ризики фінансових криз.

- **Підвищення рівня життя населення:** Забезпечення доступу до фінансових послуг, таких як кредити на житло, освіту, страхування, пенсійні накопичення, сприяє підвищенню рівня життя населення.

- **Розвиток підприємництва:** Доступ до кредитування, інвестиційних ресурсів, консалтингових послуг сприяє розвитку підприємництва, особливо малого та середнього бізнесу.

- **Інтеграція в світову економіку:** Розвинений ринок фінансових послуг сприяє інтеграції національної економіки в світову, залученню іноземних інвестицій та розвитку міжнародної торгівлі.

Підсумовуючи:

Ринок фінансових послуг є невід'ємною частиною ринкової економіки, відіграючи основну роль у забезпеченні економічного зростання, фінансової стабільності та підвищенні рівня життя населення. Ефективне функціонування цього ринку вимагає розвиненої інфраструктури, надійного регулювання та високого рівня фінансової грамотності населення.

Тема 2. Поняття "фінансова послуга" та її відмінність від фінансової операції. Основні види фінансових послуг

Хоча терміни "фінансова послуга" та "фінансова операція" часто використовуються як взаємозамінні, між ними існує чітка відмінність.

Фінансова послуга – це діяльність фінансової установи (банку, кредитної спілки, страхової компанії, інвестиційного фонду тощо), спрямована на задоволення потреб клієнта у фінансових ресурсах або управлінні ними. Фінансова послуга передбачає надання **додаткової вартості** клієнту, наприклад, консультації, оцінка ризиків, управління активами.

Фінансова операція - це конкретна дія, що призводить до зміни стану фінансових активів або зобов'язань фізичної або юридичної особи. Вона є більш вузьким поняттям, ніж фінансова послуга, і часто є **частиною** або **результатом** надання фінансової послуги.

Основні відмінності між фінансовою послугою та фінансовою операцією:

Характеристика	Фінансова послуга	Фінансова операція
Суть поняття	Діяльність фінансової установи з надання підтримки та управління фінансами клієнта	Конкретна дія, що змінює стан фінансових активів або зобов'язань.

Характеристика	Фінансова послуга	Фінансова операція
Обсяг поняття	Ширше, охоплює різні види діяльності, включаючи операції.	Вужче, є окремим актом, частиною фінансової послуги.
Мета	Задоволення потреб клієнта, надання додаткової вартості.	Безпосередня зміна фінансового стану.
Приклад	Консультування з інвестицій, управління активами, страхування, кредитування.	Купівля акцій, отримання кредиту, сплата страхового внеску, переказ грошей.
Необхідність наявності фінансової установи	Зазвичай потребує участі фінансової установи.	Може здійснюватись безпосередньо між фізичними або юридичними особами (наприклад, позика).

Приклади:

- **Фінансова послуга:** Клієнт звертається до інвестиційного консультанта за допомогою у формуванні інвестиційного портфеля.
 - **Фінансові операції в рамках послуги:** Купівля акцій, облігацій, паїв інвестиційних фондів, перерозподіл активів у портфелі.
- **Фінансова послуга:** Отримання іпотечного кредиту.
 - **Фінансові операції в рамках послуги:** Видача кредиту банком, сплата щомісячних платежів клієнтом, сплата процентів за кредитом.
- **Фінансова послуга:** Страхування автомобіля.
 - **Фінансові операції в рамках послуги:** Сплата страхового внеску клієнтом, виплата страхового відшкодування компанією у випадку ДТП.

У підсумку:

Фінансова послуга - це більш широке поняття, що охоплює цілий спектр діяльності, спрямованої на допомогу клієнтам у сфері фінансів. Фінансові операції є конкретними діями, що здійснюються в рамках надання цих послуг, або як окремі дії, що призводять до зміни фінансового стану.

Розуміння цієї різниці важливо для:

- **Клієнтів:** Для більш усвідомленого вибору фінансових продуктів та послуг.
- **Фінансових установ:** Для чіткого визначення сфери діяльності та надання якісних послуг.
- **Регуляторних органів:** Для ефективного регулювання фінансового ринку та захисту прав споживачів.

Основні види фінансових послуг можна класифікувати за різними критеріями, але можна навести декілька загальних категорій:

1. Банківські послуги:

- **Депозитні рахунки:** Ощадні, поточні, депозитні сертифікати тощо.
- **Кредитування:** Споживчі кредити, іпотека, автокредити, кредити для бізнесу.
- **Платіжні послуги:** Перекази коштів, оплата рахунків, дебетові та кредитні картки.
- **Інтернет-банкінг та мобільний банкінг:** Управління рахунками онлайн, здійснення платежів.

2. Інвестиційні послуги:

- **Брокерські послуги:** Купівля та продаж акцій, облігацій, ETF та інших цінних паперів.
- **Управління активами:** Інвестиційні фонди, пенсійні фонди, індивідуальне управління портфелем.
- **Фінансове планування:** Консультації з питань інвестування, пенсійного забезпечення, страхування.

3. Страхові послуги:

- **Страховання життя:** Забезпечення фінансової підтримки сім'ї у разі смерті, накопичувальне страхування.

- **Медичне страхування:** Покриття витрат на медичне обслуговування.

- **Страхування майна:** Захист від збитків, пов'язаних з пошкодженням або втратою майна (автомобіль, житло).

- **Страхування відповідальності:** Захист від фінансових наслідків завданої шкоди третім особам.

4. Послуги ринків капіталу:

- **Первинне розміщення акцій (IPO):** Випуск акцій компанії на фондовий ринок.

- **Корпоративні облігації:** Залучення коштів компаніями шляхом випуску облігацій.

- **Інвестиційний банкінг:** Консультації з питань злиттів та поглинань, реструктуризації бізнесу.

5. Інші фінансові послуги:

- **Лізинг:** Оренда майна з правом викупу.

- **Факторинг:** Фінансування дебіторської заборгованості.

- **Валютні операції:** Обмін валюти, міжнародні перекази.

- **Послуги з управління боргами:** Консультації з питань управління боргами, реструктуризація заборгованості.

Цей перелік не є вичерпним, оскільки постійно з'являються нові фінансові продукти та послуги. Важливо ретельно досліджувати кожен пропозицію та обирати ті, які найкраще відповідають вашим потребам та фінансовим цілям.

Тема 3. Основні інструменти ринку фінансових послуг

Основні інструменти ринку фінансових послуг (класифікація 1) включають:

1. Кредитні інструменти:

- **Кредити:** Банківські кредити, іпотечні кредити, споживчі кредити, кредитні картки.

- **Облігації:** Корпоративні облігації, державні облігації, муніципальні облігації.

- **Векселі:** Короткострокові боргові зобов'язання.
- **Факторинг:** Фінансування дебіторської заборгованості.
- **Лізинг:** Фінансова оренда майна.

2. Інвестиційні інструменти:

- **Акції:** Звичайні акції, привілейовані акції.
- **Паї інвестиційних фондів:** Пайові інвестиційні фонди (ПІФ), ETF (Exchange Traded Funds).
- **Депозити:** Банківські депозити, депозитні сертифікати.
- **Метали:** Золото, срібло, платина, паладій.
- **Нерухомість:** Житлова нерухомість, комерційна нерухомість, земельні ділянки.

3. Страхіві інструменти:

- **Страхування життя:** Довічне страхування, строкове страхування, накопичувальне страхування.
- **Медичне страхування:** Поліси медичного страхування.
- **Страхування майна:** Страхування автомобілів, страхування нерухомості.
- **Страхування відповідальності:** Страхування професійної відповідальності, страхування цивільної відповідальності.

4. Платіжні інструменти:

- **Банківські рахунки:** Поточні рахунки, ощадні рахунки.
- **Платіжні картки:** Дебетові картки, кредитні картки.
- **Електронні гроші:** Електронні гаманці, криптовалюти.
- **Платіжні системи:** Системи грошових переказів, онлайн-платежі.

5. Похідні фінансові інструменти (деривативи):

- **Ф'ючерси:** Контракти на купівлю або продаж активу в майбутньому за заздалегідь визначеною ціною.
- **Опціони:** Контракти, що дають право, але не зобов'язання, купити або продати актив за певною ціною до певної дати.
- **Свопи:** Угоди про обмін грошовими потоками або іншими активами.

Цей перелік не є вичерпним, але він охоплює основні інструменти, які використовуються на ринку фінансових послуг.

Варто зазначити, що ринок фінансових послуг постійно розвивається і з'являються нові інструменти.

Аналіз основних інструментів ринку фінансових послуг та перспектив їх розвитку – це комплексна задача, яка потребує врахування багатьох факторів. Ось деякі важливі аспекти:

Основні інструменти ринку фінансових послуг (класифікація 2):

- 1. Банківські послуги:**
 - Кредитування (споживче, іпотечне, корпоративне).
 - Депозити (строкові, ощадні, до запитання).
 - Платіжні картки та системи (Visa, Mastercard, Apple Pay, Google Pay).
 - Розрахунково-касове обслуговування.
 - Онлайн-банкінг та мобільні додатки.
- 2. Страхові послуги:**
 - Страхування життя.
 - Медичне страхування.
 - Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ).
 - Страхування майна.
 - Страхування відповідальності.
- 3. Інвестиційні послуги:**
 - Акції.
 - Облігації (державні, корпоративні).
 - Пайові інвестиційні фонди (ПІФ).
 - Деривативи (ф'ючерси, опціони, свопи).
 - Інвестиційне консультування.
 - Управління активами.
- 4. Лізингові послуги:**
 - Фінансовий лізинг.
 - Оперативний лізинг.
- 5. Факторингові послуги.**
- 6. Послуги небанківських фінансових установ:**
 - Кредитні спілки.

- Ломбарди.
- Фінансові компанії (надання мікрокредитів, обмін валют).

7. Послуги на ринку цінних паперів:

- Брокерські послуги.
- Дилерські послуги.
- Депозитарні послуги.
- Клірингові послуги.

8. Криптовалютні послуги:

- Торгівля криптовалютами.
- Зберігання криптовалют.
- Кредитування в криптовалюті.

Перспективи розвитку ринку фінансових послуг:

1. Цифровізація та фінтех:

- Розвиток мобільних додатків та онлайн-платформ для надання фінансових послуг.
 - Впровадження штучного інтелекту та машинного навчання для автоматизації процесів, покращення скорингу та виявлення шахрайства.
 - Використання блокчейну для забезпечення прозорості та безпеки транзакцій.
 - Розвиток цифрових валют центральних банків (CBDC) та стейблкоїнів.
 - Персоналізація фінансових послуг на основі даних про клієнтів.

2. Розвиток сталого фінансування (ESG):

- Зростання інтересу до інвестицій, які відповідають екологічним, соціальним та управлінським критеріям (ESG).
 - Випуск "зелених" облігацій та інших фінансових інструментів для фінансування екологічних проектів.
 - Врахування ESG-факторів при прийнятті інвестиційних рішень.

3. **Зміна регуляторного середовища:**
 - Посилення вимог до кібербезпеки фінансових установ.
 - Регулювання криптовалют та цифрових активів.
 - Запровадження відкритих банківських API (Open Banking) для забезпечення обміну даними між фінансовими установами та третіми сторонами.
 - Гармонізація регуляторних вимог на міжнародному рівні.
4. **Розвиток альтернативних фінансових послуг:**
 - Краудфандинг та краудлендинг.
 - P2P-кредитування.
 - Робо-консультанти.
5. **Вплив макроекономічних факторів:**
 - Зміна процентних ставок.
 - Інфляція.
 - Економічне зростання або рецесія.
 - Геополітична нестабільність.
6. **Зміна поведінки споживачів:**
 - Зростання попиту на цифрові фінансові послуги.
 - Увага до фінансової грамотності.
 - Персоналізований підхід до обслуговування.

Перспективи розвитку в Україні:

- **Інтеграція до європейського фінансового простору:** Гармонізація законодавства, впровадження європейських стандартів.
- **Розвиток ринку капіталу:** Залучення інвестицій, розвиток інструментів фондового ринку.
- **Підтримка малого та середнього бізнесу:** Розширення доступу до фінансування, спрощення процедур.
- **Підвищення фінансової грамотності населення:** Проведення освітніх програм, роз'яснення особливостей фінансових продуктів.
- **Розвиток цифрових фінансових послуг:** Впровадження нових технологій, розширення можливостей онлайн-банкінгу.

Висновки:

Ринок фінансових послуг постійно змінюється під впливом технологічного прогресу, регуляторних змін та макроекономічних факторів. Успішні фінансові установи повинні адаптуватися до цих змін, впроваджувати інновації та враховувати потреби клієнтів.

Рекомендації:

- Слідкуйте за новинами та аналітикою фінансового ринку.
- Вивчайте нові технології та можливості.
- Аналізуйте потреби клієнтів та пропонуйте їм відповідні рішення.
- Дотримуйтеся вимог регуляторів.
- Інвестуйте в розвиток персоналу та навчання.

Тема 4. Теорія фінансового посередництва та її еволюція

Теорія фінансового посередництва (Financial Intermediation Theory) намагається пояснити роль і функції фінансових посередників (банків, інвестиційних фондів, страхових компаній тощо) в економіці. Вона зосереджується на тому, чому ці посередники існують і як вони покращують ефективність розподілу капіталу.

Основні функції фінансового посередництва:

- **Трансформація активів:** Перетворення короткострокових депозитів у довгострокові кредити, малих сум вкладів у великі інвестиційні проекти.
- **Зниження транзакційних витрат:** Забезпечення економії на масштабі та спеціалізації, що зменшує витрати на пошук, оцінку та укладання угод між кредиторами та позичальниками.
- **Управління ризиками:** Диверсифікація ризиків, оцінка кредитоспроможності позичальників, надання страхових послуг.
- **Інформаційна асиметрія:** Збір та аналіз інформації про позичальників, зменшення інформаційної асиметрії між

вкладниками та позичальниками, моніторинг використання коштів.

- **Платіжні послуги:** Забезпечення ефективних та безпечних платіжних систем.

Еволюція теорії фінансового посередництва:

Теорія фінансового посередництва розвивалась протягом багатьох років, існують різні підходи та перспективи. Ось основні етапи еволюції:

1. Традиційний (класичний) підхід:

- **Акцент:** Пояснення ролі банків як посередників, що просто зводять кредиторів і позичальників.

- **Основна ідея:** Банки використовують принцип "позичив дешевше, позичив дорожче" (borrow low, lend high).

- **Недоліки:** Не враховує інформаційну асиметрію та інші важливі функції фінансових посередників.

2. Інформаційна економіка та теорія асиметричної інформації (1970-ті - 1980-ті роки):

- **Акцент:** Роль інформаційної асиметрії (коли одна сторона угоди має більше інформації, ніж інша) у фінансових ринках.

- **Основні ідеї:**

- **Adverse selection (несприятливий відбір):** Позичальники з високим ризиком більш схильні шукати кредити, що ускладнює оцінку ризику для кредиторів.

- **Moral hazard (моральний ризик):** Після отримання кредиту позичальник може змінити свою поведінку, збільшуючи ризик невиконання зобов'язань.

- **Вклад:** Пояснює, чому фінансові посередники, збираючи та аналізуючи інформацію, можуть ефективніше управляти ризиками, ніж окремі кредитори.

3. Теорія агентських витрат (Agency Cost Theory):

- **Акцент:** Конфлікт інтересів між менеджерами та акціонерами (агентами та принципалами) у великих корпораціях.

- **Основна ідея:** Фінансові посередники (наприклад, інституційні інвестори) можуть моніторити діяльність менеджерів та змушувати їх діяти в інтересах акціонерів, зменшуючи агентські витрати.

4. Теорія транзакційних витрат (Transaction Cost Theory):

- **Акцент:** Зменшення витрат на проведення фінансових операцій.

- **Основна ідея:** Фінансові посередники існують, оскільки вони здатні знижувати транзакційні витрати, пов'язані з пошуком контрагентів, укладанням угод, моніторингом виконання зобов'язань.

5. Сучасні підходи:

- **Акцент:** Врахування регулювання фінансового сектору, макроекономічних факторів, міжнародної інтеграції, розвитку фінансових інновацій (фінтех).

- **Основні ідеї:**

- Фінансові посередники відіграють важливу роль у передачі монетарної політики.

- Регулювання фінансового сектору може впливати на поведінку фінансових посередників та стабільність фінансової системи.

- Розвиток фінтеху може призвести до появи нових видів фінансових посередників і змін у структурі фінансового ринку.

Вплив на практику:

Теорія фінансового посередництва має важливе значення для:

- **Розробки фінансової політики:** Розуміння ролі фінансових посередників допомагає розробляти ефективну політику регулювання фінансового сектору.

- **Управління фінансами компаній:** Допомагає компаніям обирати оптимальні джерела фінансування та стратегії управління ризиками.

- **Розуміння фінансових ринків:** Надає інструменти для аналізу поведінки фінансових ринків та прогнозування їх розвитку.

Висновок:

Теорія фінансового посередництва продовжує розвиватися, враховуючи нові тенденції у фінансовому секторі та економіці в цілому. Розуміння її еволюції допомагає краще розуміти роль і функції фінансових посередників у сучасній економіці та приймати обґрунтовані рішення в сфері фінансів.

Тема 5. Депозитні фінансові посередники на ринку фінансових послуг

Депозитні фінансові посередники відіграють основну роль на ринку фінансових послуг, забезпечуючи зв'язок між вкладниками та позичальниками. Вони приймають депозити від фізичних та юридичних осіб і використовують ці кошти для надання кредитів та здійснення інвестицій.

Основні види депозитних фінансових посередників:

- **Комерційні банки:** Це найпоширеніший вид депозитних установ. Вони пропонують широкий спектр послуг, включаючи приймання депозитів, надання кредитів, здійснення платежів, валютні операції та інші.

- **Ощадні банки:** Ці установи традиційно спеціалізуються на залученні заощаджень населення та фінансуванні житлового будівництва.

- **Кредитні спілки:** Це кооперативні фінансові установи, що належать їхнім членам. Вони пропонують послуги з приймання депозитів та надання кредитів своїм членам.

Функції депозитних фінансових посередників:

- **Посередництво в перерозподілі коштів:** Вони залучають кошти від вкладників, які тимчасово не потребують грошей, і надають їх позичальникам, які потребують фінансування.

- **Трансформація строків:** Депозитні установи

перетворюють короткострокові депозити у довгострокові кредити, задовольняючи потреби як вкладників, так і позичальників.

- **Зменшення ризиків:** Вони диверсифікують свої активи, розподіляючи кошти між різними позичальниками та інвестиціями, що зменшує ризик втрат.

- **Надання платіжних послуг:** Комерційні банки забезпечують здійснення платежів за допомогою чеків, платіжних карток та електронних переказів.

- **Створення грошей:** Шляхом надання кредитів депозитні установи збільшують грошову масу в економіці.

Вплив на ринок фінансових послуг:

- **Забезпечення ліквідності:** Депозитні установи забезпечують ліквідність на ринку, даючи можливість вкладникам легко отримувати доступ до своїх коштів, а позичальникам – отримувати необхідне фінансування.

- **Сприяння економічному зростанню:** Надаючи кредити підприємствам та населенню, вони стимулюють економічну активність та сприяють економічному зростанню.

- **Підвищення ефективності ринку:** Вони сприяють ефективному розподілу капіталу, направляючи кошти туди, де вони можуть бути використані найбільш продуктивно.

Регулювання діяльності депозитних фінансових посередників:

Діяльність депозитних установ суворо регулюється державою для забезпечення стабільності фінансової системи та захисту інтересів вкладників. Регулювання включає встановлення вимог до капіталу, ліквідності, управління ризиками та звітності.

В Україні регулювання діяльності депозитних фінансових посередників, зокрема банків, здійснює Національний банк України (НБУ). НБУ встановлює вимоги до капіталу банків, ліцензує їх діяльність, здійснює нагляд за їх діяльністю та вживає заходів у разі порушень.

Підсумок:

Депозитні фінансові посередники є важливими учасниками ринку фінансових послуг, які забезпечують посередництво між вкладниками та позичальниками, сприяють економічному зростанню та забезпечують стабільність фінансової системи. Їх діяльність суворо регулюється державою для захисту інтересів вкладників та забезпечення фінансової стабільності.

Тема 6. Недепозитні фінансові посередники на ринку фінансових послуг

Недепозитні фінансові посередники відіграють важливу роль на ринку фінансових послуг, надаючи різноманітні фінансові продукти та послуги, не приймаючи депозити безпосередньо від клієнтів. Ось деякі з основних типів недепозитних фінансових посередників:

1. Страхові компанії:

- **Діяльність:** Надають страхові поліси, що покривають ризики, такі як страхування життя, здоров'я, майна, відповідальності тощо.

- **Доходи:** Отримують доходи від страхових премій та інвестицій страхових резервів.

- **Приклад:** Allianz, AXA, Prudential.

2. Інвестиційні компанії:

- **Діяльність:** Керують інвестиціями клієнтів, інвестуючи в акції, облігації, нерухомість та інші активи.

- **Доходи:** Отримують доходи від управління активами, комісій та прибутків від інвестицій.

- **Приклади:** BlackRock, Vanguard, Fidelity.

3. Пенсійні фонди:

- **Діяльність:** Збирають та інвестують пенсійні внески працівників та роботодавців для забезпечення виплат пенсій у майбутньому.

- **Доходи:** Отримують доходи від внесків та інвестицій пенсійних активів.

- **Приклади:** Державні пенсійні фонди, приватні пенсійні фонди.

4. Кредитні спілки:

- **Діяльність:** Надають кредитні та фінансові послуги своїм членам, які зазвичай мають спільну ознаку, наприклад, місце роботи або проживання.

- **Доходи:** Отримують доходи від процентних ставок за кредитами та інших фінансових послуг.

- **Приклад:** Кредитні спілки в Україні, кредитні спілки в США.

5. Лізингові компанії:

- **Діяльність:** Надають в оренду (лізинг) обладнання, транспортні засоби та інше майно підприємствам та фізичним особам.

- **Доходи:** Отримують доходи від лізингових платежів.

- **Приклад:** DLL Group, United Leasing & Finance.

6. Факторингові компанії:

- **Діяльність:** Купують дебіторську заборгованість підприємств зі знижкою, надаючи їм негайний доступ до грошових коштів.

- **Доходи:** Отримують доходи від різниці між ціною купівлі дебіторської заборгованості та сумою, отриманою від боржників.

- **Приклад:** BNP Paribas Factor, Eurofactor.

7. Компанії з управління активами:

- **Діяльність:** Керують фінансовими активами фізичних осіб, підприємств та інших організацій.

- **Доходи:** Отримують доходи від плати за управління активами.

- **Приклад:** PIMCO, State Street Global Advisors.

8. Ломбарди:

- **Діяльність:** Надають короткострокові позики під заставу особистого майна.

- **Доходи:** Отримують доходи від процентних ставок за позиками та продажу незатребуваного майна.

- **Приклад:** Мережі ломбардів.

9. Компанії з мікрокредитування:

- **Діяльність:** Надають невеликі позики фізичним особам та малим підприємствам, які не мають доступу до традиційних банківських послуг.

- **Доходи:** Отримують доходи від процентних ставок за позиками.

- **Приклад:** Kiva, Grameen Bank.

10. Форекс-брокери:

- **Діяльність:** Надають послуги доступу до валютного ринку Forex для торгівлі валютними парами.

- **Доходи:** Отримують доходи від комісій та спредів за операціями.

- **Приклад:** Forex Club, Alpari.

Важливість недепозитних фінансових посередників:

- **Різноманітність фінансових послуг:** Забезпечують широкий спектр фінансових послуг, недоступних у банках.

- **Спеціалізація:** Фокусуються на певних нішах ринку, надаючи експертні послуги.

- **Конкуренція:** Створюють конкуренцію для банків, стимулюючи інновації та покращення якості обслуговування.

- **Доступ до фінансування:** Надають доступ до фінансування для фізичних осіб та підприємств, які не можуть отримати кредити в банках.

- **Управління ризиками:** Допомагають клієнтам управляти ризиками за допомогою страхових продуктів та інвестиційних стратегій.

Недепозитні фінансові посередники є важливою складовою фінансової системи, що сприяє економічному зростанню та розвитку.

Тема 7. Пенсійні фонди на ринку фінансових послуг

Пенсійні фонди відіграють важливу роль на ринку фінансових послуг, забезпечуючи можливості для накопичення коштів на майбутню пенсію та здійснюючи інвестиційну діяльність. Наведемо деякі головні аспекти їхньої діяльності:

1. Роль пенсійних фондів:

- **Накопичення пенсійних заощаджень:** Основна функція пенсійних фондів полягає в акумулюванні внесків учасників та їх інвестуванні з метою отримання доходу для виплати пенсійних виплат у майбутньому.

- **Інвестування коштів:** Пенсійні фонди інвестують кошти учасників у різні фінансові інструменти, такі як акції, облігації, нерухомість та інші активи, з метою забезпечення зростання капіталу та отримання прибутку.

- **Управління ризиками:** Пенсійні фонди розробляють стратегії управління ризиками для забезпечення збереження та зростання пенсійних активів, враховуючи різні економічні та фінансові фактори.

- **Виплата пенсійних виплат:** Після досягнення пенсійного віку учасники отримують пенсійні виплати з накопичених коштів згідно з умовами пенсійного плану.

2. Види пенсійних фондів:

- **Державні пенсійні фонди:** Фінансуються за рахунок податкових надходжень та забезпечують пенсійні виплати для широкого кола громадян.

- **Приватні пенсійні фонди:** Фінансуються за рахунок внесків працівників та/або роботодавців та пропонують різноманітні пенсійні плани з різними умовами та інвестиційними стратегіями.

- **Відкриті пенсійні фонди:** Дають можливість будь-якій особі приєднатися до пенсійного плану та здійснювати внески на свій пенсійний рахунок.

- **Корпоративні пенсійні фонди:** Створюються

роботодавцями для забезпечення пенсійних виплат своїм працівникам.

3. Вплив на ринок фінансових послуг:

- **Забезпечення довгострокового капіталу:** Пенсійні фонди є важливими інвесторами на ринку капіталу, забезпечуючи довгострокове фінансування для підприємств та економіки в цілому.

- **Підвищення фінансової грамотності:** Пенсійні фонди сприяють підвищенню фінансової грамотності населення, надаючи інформацію про пенсійне забезпечення та можливості накопичення коштів на старість.

- **Розвиток фінансових інструментів:** Пенсійні фонди стимулюють розвиток нових фінансових інструментів та інвестиційних стратегій для забезпечення зростання пенсійних активів.

- **Підтримка економічного зростання:** Інвестиції пенсійних фондів сприяють економічному зростанню, створюючи нові робочі місця та підтримуючи розвиток різних галузей економіки.

4. Регулювання пенсійних фондів:

- **Ліцензування та нагляд:** Державні органи здійснюють ліцензування та нагляд за діяльністю пенсійних фондів для забезпечення їхньої фінансової стабільності та захисту інтересів учасників.

- **Вимоги до інвестиційної діяльності:** Встановлюються обмеження та вимоги до інвестиційної діяльності пенсійних фондів з метою мінімізації ризиків та забезпечення збереження пенсійних активів.

- **Прозорість та звітність:** Пенсійні фонди зобов'язані надавати прозору інформацію про свою діяльність, фінансовий стан та інвестиційні результати учасникам та регулюючим органам.

В Україні діяльність пенсійних фондів регулюється Законом України "Про недержавне пенсійне забезпечення".

Тема 8. Інститути спільного інвестування на ринку фінансових послуг

Інститути спільного інвестування (ІСІ) відіграють важливу роль на ринку фінансових послуг, надаючи широкий спектр можливостей для інвесторів з різними цілями та рівнями ризику. Розглянемо декілька важливих аспектів їхньої ролі:

1. Збір та управління коштами інвесторів:

- ІСІ залучають кошти від багатьох інвесторів, формуючи великий пул капіталу.
- Цей капітал професійно управляється керуючою компанією, яка інвестує його в різні активи згідно з інвестиційною стратегією фонду.

2. Доступ до диверсифікації:

- ІСІ дають можливість інвесторам диверсифікувати свої інвестиції, навіть з невеликим капіталом.
- Замість того, щоб інвестувати кошти лише в кілька окремих акцій або облігацій, інвестор може придбати частку в фонді, який володіє широким спектром активів.

3. Професійне управління:

- Керуючі компанії ІСІ мають досвідчених фахівців, які здійснюють аналіз ринку, вибирають цінні папери та управляють портфелем.
- Це дає можливість інвесторам отримувати вигоду від професійного управління, не маючи необхідності самостійно проводити складний фінансовий аналіз.

4. Різноманітність інвестиційних стратегій:

- Існує велика різноманітність ІСІ з різними інвестиційними стратегіями, що дає можливість інвесторам вибирати фонди, які відповідають їхнім цілям та рівню ризику.
- Наприклад, існують фонди акцій, облігацій, нерухомості, товарних ринків, а також фонди змішаного типу.

5. Ліквідність:

- Інвестори можуть відносно легко купувати та продавати

частки в ІСІ (залежно від типу фонду).

- Це забезпечує ліквідність інвестицій, даючи можливість інвесторам отримувати доступ до своїх коштів у разі потреби.

6. Прозорість:

- ІСІ зобов'язані регулярно звітувати про свою діяльність, надаючи інвесторам інформацію про склад портфеля, результати діяльності та витрати.

- Це забезпечує прозорість та дає можливість інвесторам оцінювати ефективність управління фондом.

7. Регулювання:

- Діяльність ІСІ регулюється державними органами, що забезпечує захист прав інвесторів.

- Регулювання встановлює вимоги до управління фондами, розкриття інформації та запобігання зловживанням.

Типи ІСІ:

- **Відкриті фонди (пайові фонди):** Випускають нові паї та викуповують їх у інвесторів за вартістю чистих активів (NAV).

- **Закриті фонди:** Випускають фіксовану кількість паїв, які торгуються на фондовій біржі. Ціна паю може відрізнитися від NAV.

- **Інтервали фонди:** Викуповують паї у інвесторів через певні проміжки часу.

Вплив ІСІ на ринок фінансових послуг:

- **Збільшення ліквідності ринку:** Залучення великої кількості інвесторів збільшує обсяг торгів та ліквідність на ринку.

- **Підвищення ефективності ринку:** Професійне управління активами сприяє більш ефективному розподілу капіталу та виявленню недооцінених активів.

- **Розвиток фінансової грамотності:** ІСІ сприяють підвищенню фінансової грамотності населення, надаючи доступні інвестиційні продукти та інформацію про фінансові ринки.

Важливо:

- Інвестиції в ІСІ пов'язані з певними ризиками, такими як ринковий ризик, ризик ліквідності та ризик управління.

- Перед інвестуванням необхідно ретельно вивчити проспект емісії фонду, оцінити свою толерантність до ризику та проконсультуватися з фінансовим консультантом.

Тема 9. Фінансові компанії, що надають лізингові та факторингові послуги на ринку фінансових послуг

На ринку фінансових послуг України існує чимало компаній, що надають лізингові та факторингові послуги. Ось деякі з них:

Лізингові компанії:

- **OTP Leasing:** Одна з найбільших лізингових компаній в Україні, пропонує фінансовий та оперативний лізинг різноманітного обладнання, транспорту та нерухомості.
- **UFL (Українська Лізингова Компанія):** Спеціалізується на фінансуванні придбання сільськогосподарської техніки, комерційного транспорту та обладнання.
- **ТЕКОМ LEASE:** Надає послуги фінансового лізингу для придбання техніки, обладнання та транспорту.
- **ЕСУ Лізинг:** Пропонує лізингові рішення для різних галузей економіки, включаючи сільське господарство, будівництво та промисловість.
- **ProCredit Leasing:** Входить до групи ProCredit Bank, спеціалізується на фінансуванні малого та середнього бізнесу через лізингові програми.
- **Raiffeisen Leasing Aval:** Частина банківської групи Raiffeisen, пропонує лізингові послуги для корпоративних клієнтів.

Факторингові компанії:

- **OTP Factoring Ukraine:** Надає послуги факторингу з регресом та без регресу для різних видів бізнесу.
- **Credit Agricole Factoring:** Входить до групи Credit Agricole, пропонує факторингові рішення для корпоративних клієнтів.
- **FactorPlus:** Спеціалізується на факторингу для малого та середнього бізнесу.

- **ProFactoring:** Надає послуги факторингу для різних галузей економіки.

- **TAScombank:** Пропонує послуги факторингу для корпоративних клієнтів.

Універсальні фінансові компанії (які надають обидва види послуг):

- Деякі банки також можуть пропонувати як лізингові, так і факторингові послуги. Варто звернутися до великих банків, таких як ПриватБанк, Ощадбанк, Райффайзен Банк Аваль, УкрСиббанк та інші, щоб дізнатися про їхні пропозиції.

Важливо:

- Перед прийняттям рішення про співпрацю з будь-якою фінансовою компанією, рекомендується ретельно вивчити її репутацію, умови надання послуг, відгуки клієнтів та фінансові показники.

- Зверніть увагу на спеціалізацію компанії та її досвід у вашій галузі.

- Порівняйте пропозиції кількох компаній, щоб обрати найбільш вигідні умови.

Цей список не є вичерпним, і на ринку можуть бути інші компанії, що надають лізингові та факторингові послуги. Рекомендується провести додаткове дослідження, щоб знайти найкращий варіант для бізнесу. Ви можете скористатися онлайн-каталогами фінансових установ, веб-сайтами рейтингових агентств та іншими джерелами інформації.

РОЗДІЛ 2. УЧАСНИКИ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Суб'єкти ринку фінансових послуг та їх класифікація

Ринок фінансових послуг складається з великої кількості учасників, які надають, споживають або сприяють наданню різноманітних фінансових послуг.

Суб'єкти ринку фінансових послуг - це юридичні та фізичні особи, які здійснюють діяльність з надання та отримання фінансових послуг.

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг:

Суб'єкти ринку фінансових послуг класифікуються за різними критеріями, зокрема:

1. За функціональною роллю:

- **Надавачі фінансових послуг (фінансові посередники):**
 - **Банки:** надають широкий спектр послуг, включаючи кредитування, депозити, розрахунково-касове обслуговування, валютні операції, інвестиційні послуги.
 - **Небанківські фінансові установи:**
 - **Страхові компанії:** надають послуги страхування різних видів ризиків.
 - **Кредитні спілки:** надають кредити та приймають депозити від своїх членів.
 - **Ломбарди:** надають короткострокові кредити під заставу майна.
 - **Лізингові компанії:** надають майно в лізинг.
 - **Факторингові компанії:** надають послуги факторингу (фінансування під відступлення права вимоги).
 - **Інвестиційні фонди та компанії з управління активами:** здійснюють управління активами інвесторів.
 - **Компанії з управління пенсійними фондами:**

управляють активами пенсійних фондів.

- **Фінансові компанії:** надають різні фінансові послуги, включаючи споживче кредитування, мікрокредитування, обмін валют тощо.

- Професійні учасники ринку цінних паперів:

- **Торговці цінними паперами (брокери, дилери):** здійснюють операції з купівлі-продажу цінних паперів.

- **Компанії з управління цінними паперами:** управляють портфелями цінних паперів.

- **Зберігачі цінних паперів:** забезпечують зберігання та облік цінних паперів.

- **Реєстратори цінних паперів:** ведуть облік прав власності на цінні папери.

- **Споживачі фінансових послуг:**

- **Фізичні особи:** отримують фінансові послуги для задоволення особистих потреб (кредити, депозити, страхування тощо).

- **Юридичні особи:** отримують фінансові послуги для здійснення господарської діяльності (кредити, лізинг, факторинг тощо).

- **Інфраструктурні організації:**

- **Фондові біржі:** організовують торги цінними паперами.

- **Платіжні системи:** забезпечують здійснення платежів.

- **Кредитні бюро:** збирають та обробляють інформацію про кредитну історію позичальників.

- **Організації, що забезпечують функціонування ринку:** депозитарії, розрахунково-клірингові установи.

2. За формою власності:

- **Державні:** банки, страхові компанії, пенсійні фонди (рідко).

- **Приватні:** банки, небанківські фінансові установи, професійні учасники ринку цінних паперів.

- **Кооперативні:** кредитні спілки.

3. За масштабом діяльності:

- **Міжнародні (глобальні):** банки, страхові компанії, інвестиційні компанії.
- **Національні:** банки, небанківські фінансові установи, професійні учасники ринку цінних паперів.
- **Регіональні:** банки, небанківські фінансові установи.
- **Місцеві:** кредитні спілки, ломбарди.

4. За видом фінансових послуг, що надаються:

- **Універсальні:** банки, що надають широкий спектр фінансових послуг.
- **Спеціалізовані:** фінансові установи, що спеціалізуються на наданні певного виду фінансових послуг (наприклад, іпотечне кредитування, страхування життя).

5. За характером регулювання:

- **Регульовані:** банки, страхові компанії, кредитні спілки, професійні учасники ринку цінних паперів.
- **Не регульовані (або частково регульовані):** ломбарди, факторингові компанії, лізингові компанії.

Значення класифікації:

Класифікація суб'єктів ринку фінансових послуг є важливою для:

- Визначення сфери відповідальності різних регуляторів.
- Розробки стратегій нагляду та регулювання.
- Забезпечення прозорості та конкуренції на ринку.
- Захисту прав споживачів фінансових послуг.
- Розуміння структури та функціонування ринку фінансових послуг.

Розуміння класифікації суб'єктів ринку фінансових послуг дає можливість краще орієнтуватися в складній структурі ринку та визначати роль і місце кожного учасника.

Тема 2. Інші фінансові учасники ринку фінансових послуг

До інших фінансових установ (окрім банків та страхових компаній) на ринку фінансових послуг України належать:

- **Кредитні спілки:** Небанківські фінансові установи, які надають фінансові послуги своїм членам на основі взаємного кредитування та заощаджень.

- **Лізингові компанії:** Компанії, що надають послуги фінансового лізингу, тобто передають майно в користування з правом викупу.

- **Факторингові компанії:** Займаються факторингом, тобто купують право вимоги боргу в постачальника товарів чи послуг з метою отримання прибутку.

- **Фінансові компанії:** Надають широкий спектр фінансових послуг, таких як кредитування, надання гарантій, факторинг, управління майном, обмін валют та інші.

- **Ломбарди:** Надають короткострокові кредити під заставу рухомого майна.

- **Недержавні пенсійні фонди (НПФ):** Займаються накопиченням пенсійних внесків та виплатою пенсій своїм учасникам.

- **Компанії з управління активами (КУА):** Здійснюють управління активами інститутів спільного інвестування (ІСІ), недержавних пенсійних фондів та інших клієнтів.

- **Інститути спільного інвестування (ІСІ):** Корпоративні або пайові інвестиційні фонди, які залучають кошти інвесторів для отримання прибутку від інвестування в цінні папери та інші активи.

- **Комісіонери/агенти з платіжних послуг:** Компанії, які надають послуги з приймання готівки для подальшого її переказу.

Цей перелік не є вичерпним, оскільки ринок фінансових послуг постійно розвивається і з'являються нові види фінансових установ та послуг.

Тема 3. Держава на ринку фінансових послуг, основні завдання і функції

Держава відіграє важливу роль на ринку фінансових послуг, виконуючи регулюючі, наглядові та захисні функції. Ось основні завдання та функції держави в цій сфері:

Основні завдання держави на ринку фінансових послуг:

- **Забезпечення стабільності фінансової системи:** Підтримання макроекономічної стабільності, контроль за інфляцією, валютним курсом та загальним станом економіки.
- **Створення сприятливого середовища для розвитку ринку:** Розробка та впровадження законодавчої та нормативної бази, яка сприяє розвитку конкуренції, залученню інвестицій та інновацій.
- **Захист прав споживачів фінансових послуг:** Забезпечення прозорості та доступності інформації про фінансові послуги, встановлення правил поведінки для фінансових установ, розгляд скарг та вирішення спорів.
- **Підтримання фінансової дисципліни та запобігання фінансовим злочинам:** Боротьба з відмиванням грошей, фінансуванням тероризму, шахрайством та іншими фінансовими злочинами.
- **Регулювання діяльності фінансових установ:** Встановлення вимог до ліцензування, капіталу, резервів, управління ризиками та інших аспектів діяльності фінансових установ.
- **Нагляд за діяльністю фінансових установ:** Моніторинг та контроль за дотриманням фінансовими установами законодавства та нормативних вимог, виявлення та запобігання порушенням.
- **Забезпечення фінансової грамотності населення:** Підвищення рівня фінансової обізнаності населення, надання інформації про фінансові продукти та послуги, навчання правильному управлінню фінансами.

Основні функції держави на ринку фінансових послуг:

- 1. Регулювання:**
 - Розробка та прийняття законів, нормативних актів та правил, що регулюють діяльність фінансових установ та ринків.
 - Ліцензування та реєстрація фінансових установ.
 - Встановлення вимог до капіталу, резервів, ліквідності та інших показників фінансової стійкості фінансових установ.
 - Регулювання діяльності фінансових посередників (брокерів, дилерів, інвестиційних консультантів тощо).
 - Регулювання ринків цінних паперів, валютного ринку та інших фінансових ринків.
- 2. Нагляд:**
 - Моніторинг та контроль за дотриманням фінансовими установами законодавства та нормативних вимог.
 - Проведення інспекцій та перевірок фінансових установ.
 - Виявлення та запобігання порушенням у діяльності фінансових установ.
 - Застосування санкцій до фінансових установ, які порушують законодавство.
 - Здійснення нагляду за ринками цінних паперів та іншими фінансовими ринками.
- 3. Захист прав споживачів:**
 - Забезпечення прозорості та доступності інформації про фінансові послуги.
 - Встановлення правил поведінки для фінансових установ при наданні фінансових послуг.
 - Розгляд скарг споживачів на дії фінансових установ.
 - Створення механізмів компенсації збитків споживачам, завданих неправомірними діями фінансових установ (наприклад, фонди гарантування вкладів).
 - Підвищення фінансової грамотності населення.
- 4. Підтримання стабільності фінансової системи:**

- Здійснення макропруденційної політики, спрямованої на запобігання системним ризикам у фінансовій системі.
- Надання фінансової допомоги фінансовим установам, які опинилися у скрутному становищі (за певних умов).
- Участь у міжнародному співробітництві з питань регулювання та нагляду за фінансовими ринками.

Органи державної влади, які здійснюють регулювання та нагляд на ринку фінансових послуг в Україні:

- **Національний банк України (НБУ):** Регулює та здійснює нагляд за діяльністю банків, валютного ринку, платіжних систем.
- **Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР):** Регулює та здійснює нагляд за ринком цінних паперів, діяльністю професійних учасників ринку цінних паперів.
- **Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку (НКЕК):** Регулює діяльність у сфері надання послуг поштового зв'язку (в частині фінансових послуг).

Важливо зазначити, що роль держави на ринку фінансових послуг є предметом постійних дискусій. З одного боку, надмірне регулювання може стримувати розвиток ринку та обмежувати конкуренцію. З іншого боку, недостатнє регулювання може призвести до фінансових криз та завдати шкоди споживачам. Тому держава повинна знаходити баланс між регулюванням та лібералізацією ринку, щоб забезпечити його стабільність, ефективність та захист прав споживачів.

РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Поняття та критерії сегментації ринку фінансових послуг

Сегментація ринку фінансових послуг - це процес поділу загального ринку споживачів фінансових послуг на окремі групи (сегменти) зі схожими потребами, характеристиками та поведінкою по відношенню до фінансових продуктів.

Мета сегментації:

- Краще розуміння потреб клієнтів.
- Розробка більш ефективних маркетингових стратегій.
- Підвищення конкурентоспроможності на ринку.
- Оптимізація використання ресурсів.
- Збільшення прибутковості.

Критерії сегментації ринку фінансових послуг:

Критерії сегментації ринку фінансових послуг можна умовно поділити на декілька основних груп:

1. Географічні:

- **Регіон:** Місто, область, країна.
- **Розмір населеного пункту:** Велике місто, мале місто, село.
- **Щільність населення:** Міська, сільська.
- **Кліматичні умови:** Можуть впливати на потребу в певних видах страхування.

2. Демографічні:

- **Вік:** Різні вікові групи мають різні фінансові потреби (молодь, середній вік, пенсіонери).
- **Стать:** Чоловіки та жінки можуть мати різні пріоритети у фінансових питаннях.
- **Сімейний стан:** Одружені/неодружені, наявність дітей.
- **Освіта:** Рівень освіти впливає на фінансову грамотність та обізнаність про різні фінансові продукти.
- **Дохід:** Визначає платоспроможність та можливість користування певними фінансовими послугами.

- **Етап життєвого циклу сім'ї:** Молода сім'я, сім'я з дітьми, літнє подружжя.

- **Національність:** Культурні особливості можуть впливати на фінансові звички та потреби.

3. Соціально-економічні:

- **Професія:** Специфіка роботи може впливати на потребу в певних фінансових послугах (наприклад, страхування відповідальності).

- **Рівень зайнятості:** Найманий працівник, самозайнятий, підприємець, безробітний.

- **Соціальний клас:** Залежить від доходу, освіти та професії.

4. Психографічні:

- **Спосіб життя:** Активний, консервативний, економний.

- **Цінності:** Безпека, комфорт, статус, інновації.

- **Особистісні характеристики:** Ризикостійкість, консерватизм, довіра до фінансових установ.

- **Мотивація:** Прагнення до фінансової незалежності, забезпечення майбутнього, накопичення на певні цілі.

5. Поведінкові:

- **Ставлення до фінансових продуктів:** Лояльність, обізнаність, ступінь використання.

- **Причини користування фінансовими послугами:** Збереження, інвестування, отримання кредиту.

- **Інтенсивність споживання:** Часте, рідке, помірне.

- **Місце покупки:** Відділення банку, онлайн, консультація фінансового радника.

- **Канали комунікації:** Інтернет, соціальні мережі, телефон, особисті зустрічі.

- **Чутливість до ціни:** Висока, низька.

- **Ступінь готовності до покупки:** Необізнаний, зацікавлений, готовий до покупки.

Приклади сегментів ринку фінансових послуг:

- **Молодь (18-25 років):** Зацікавлені в онлайн-банкінгу, студентських кредитах, страхуванні подорожей.

- **Молоді сім'ї з дітьми:** Потребують іпотеки, страхування життя, освітніх накопичень.
- **Підприємці:** Зацікавлені в кредитах для бізнесу, факторингу, лізингу, страхуванні бізнесу.
- **Пенсіонери:** Потребують депозитів, пенсійних програм, медичного страхування.
- **Інвестори:** Зацікавлені в інвестиційних фондах, акціях, облігаціях, нерухомості.

Вибір критеріїв сегментації залежить від:

- **Типу фінансової послуги.**
- **Стратегії компанії.**
- **Ресурсів компанії.**
- **Конкурентного середовища.**

Важливо:

- Сегменти мають бути вимірними, доступними, суттєвими та придатними для дії.
- Необхідно регулярно переглядати та коригувати сегментацію ринку, враховуючи зміни в поведінці споживачів та ринкових умовах.

Тема 2. Основні сегменти ринку фінансових послуг

Основні сегменти ринку фінансових послуг можна класифікувати за різними критеріями. Ось декілька основних сегментів:

1. За типом споживачів:

- **Роздрібний сегмент (фізичні особи):**
 - Банківські послуги (рахунки, кредити, депозити, картки).
 - Страхування (життя, майна, здоров'я).
 - Інвестиційні послуги (акції, облігації, пайові фонди).
 - Пенсійні накопичення.
 - Фінансове планування.

- **Корпоративний сегмент (юридичні особи):**
 - Кредитування бізнесу (кредити, лізинг, факторинг).
 - Управління ризиками (страхування, хеджування).
 - Інвестиційні банківські послуги (андеррайтинг, злиття та поглинання).
 - Управління активами.
 - Транзакційні послуги (розрахунково-касове обслуговування, валютні операції).
- **Інституційний сегмент:**
 - Державні установи.
 - Неприбуткові організації.
 - Пенсійні фонди.
 - Страхові компанії (як інвестори).
- 2. За типом фінансових послуг:**
 - **Банківські послуги:**
 - Депозити та поточні рахунки.
 - Кредитування (споживчі кредити, іпотека, кредити для бізнесу).
 - Платіжні картки.
 - Перекази грошей.
 - Валютні операції.
 - **Страхування:**
 - Страхування життя.
 - Медичне страхування.
 - Страхування майна (автомобілів, нерухомості).
 - Страхування відповідальності.
 - **Інвестиційні послуги:**
 - Брокерські послуги (купівля-продаж цінних паперів).
 - Управління активами (пайові фонди, індивідуальні інвестиційні рахунки).
 - Інвестиційний консалтинг.
 - **Пенсійні послуги:**
 - Державні пенсійні програми.

- Приватні пенсійні фонди.
- Пенсійне планування.
- **Інші фінансові послуги:**
 - Лізинг.
 - Факторинг.
 - Фінансовий консалтинг.
 - Криптовалютні послуги.

3. За географічним принципом:

- **Місцевий (локальний) ринок:** Послуги, що надаються в межах конкретного міста або регіону.
- **Національний ринок:** Послуги, що надаються в межах однієї країни.
- **Міжнародний ринок:** Послуги, що надаються транснаціональними корпораціями в різних країнах.

4. За каналом збуту:

- **Філії та відділення:** Традиційні банківські відділення та офіси страхових компаній.
- **Онлайн-сервіси:** Інтернет-банкінг, онлайн-страхування, торгові платформи.
- **Мобільні додатки:** Банківські та інвестиційні мобільні додатки.
- **Посередники:** Фінансові консультанти, страхові агенти, брокери.

Важливо розуміти, що ці сегменти можуть перетинатися, і багато компаній пропонують послуги в кількох сегментах одночасно.

Тема 3. Інфраструктура ринку фінансових послуг

Інфраструктура ринку фінансових послуг – це сукупність організацій, систем і технологій, які забезпечують ефективне функціонування ринку фінансових послуг. Вона включає в себе широкий спектр елементів, необхідних для здійснення операцій з фінансовими інструментами та послугами.

Основні елементи інфраструктури ринку фінансових послуг:

1. **Фінансові установи:**
 - **Банки:** надають широкий спектр послуг, включаючи депозити, кредити, платежі, обмін валют та інвестиційні продукти.
 - **Небанківські фінансові установи (НБФУ):** кредитні спілки, страхові компанії, лізингові компанії, факторингові компанії, фінансові компанії, ломбарди та інші. Вони надають спеціалізовані фінансові послуги.
 - **Інвестиційні компанії:** здійснюють операції з цінними паперами, надають послуги з управління активами, інвестиційного консультування.
 - **Пенсійні фонди:** управляють пенсійними активами та забезпечують виплати пенсій.
2. **Ринкова інфраструктура:**
 - **Фондові біржі:** організовують торги цінними паперами.
 - **Валютні біржі:** організовують торги валютою.
 - **Товарні біржі:** організовують торги товарами.
 - **Системи клірингу та розрахунків:** забезпечують виконання угод на фінансових ринках, включаючи розрахунки за цінними паперами, валютою та іншими фінансовими інструментами (наприклад, Національний депозитарій України, розрахункові палати).
 - **Депозитарії:** зберігають цінні папери та обліковують права на них.
3. **Регуляторна інфраструктура:**
 - **Національний банк України (НБУ):** регулює діяльність банків, здійснює нагляд за платіжними системами та валютним ринком.
 - **Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР):** регулює діяльність на ринку цінних паперів.
 - **Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг):** (наразі в процесі ліквідації, функції

передаються НБУ та НКЦПФР) регулює діяльність небанківських фінансових установ.

- **Законодавство:** Закони України, нормативно-правові акти, що регулюють діяльність фінансових установ та ринків.

4. Інформаційна інфраструктура:

- **Інформаційні агентства:** надають інформацію про фінансові ринки, компанії та економічні показники.

- **Рейтингові агентства:** оцінюють кредитоспроможність емітентів цінних паперів.

- **Системи електронної торгівлі:** забезпечують можливість здійснення операцій на фінансових ринках в електронному вигляді.

- **Інтернет-платформи:** надають доступ до фінансових послуг та інформації онлайн.

5. Професійні учасники ринку:

- **Фінансові аналітики:** здійснюють аналіз фінансових ринків та компаній.

- **Аудитори:** перевіряють фінансову звітність компаній.

- **Юристи:** надають юридичні послуги у сфері фінансів.

- **Консультанти:** надають консультаційні послуги з фінансових питань.

Значення інфраструктури ринку фінансових послуг:

- **Забезпечення стабільності та надійності фінансової системи:** Добре розвинена інфраструктура сприяє зниженню ризиків та підвищенню довіри до фінансової системи.

- **Підвищення ефективності ринку:** Забезпечує швидке та ефективно здійснення операцій, знижує транзакційні витрати.

- **Захист прав споживачів:** Регулювання та нагляд за діяльністю фінансових установ сприяють захисту прав споживачів фінансових послуг.

- **Залучення інвестицій:** Розвинена інфраструктура робить ринок більш привабливим для інвесторів.

- **Сприяння економічному зростанню:** Ефективний ринок

фінансових послуг забезпечує перерозподіл капіталу та фінансування економічних проектів.

Розвиток інфраструктури ринку фінансових послуг в Україні:

В Україні триває процес реформування та розвитку інфраструктури ринку фінансових послуг. Основні напрямки:

- **Впровадження міжнародних стандартів:** Приведення регулювання та нагляду у відповідність до міжнародних стандартів.

- **Розвиток електронних фінансових послуг:** Створення умов для розвитку фінтех-компаній та впровадження інноваційних фінансових технологій.

- **Підвищення фінансової грамотності населення:** Навчання населення основам фінансової грамотності та підвищення обізнаності про фінансові послуги.

- **Посилення захисту прав споживачів:** Розробка та впровадження механізмів захисту прав споживачів фінансових послуг.

Розвинена та ефективна інфраструктура ринку фінансових послуг є необхідною умовою для стабільного економічного зростання та підвищення добробуту населення.

Тема 4. Поняття та складові елементи інфраструктури ринку фінансових послуг

Інфраструктура ринку фінансових послуг – це сукупність організацій, систем і нормативно-правових актів, які забезпечують ефективне функціонування ринку фінансових послуг, сприяють його розвитку, стабільності та прозорості. Іншими словами, це "опорна мережа", яка дає можливість ринку працювати гладко та ефективно.

Основні функції інфраструктури ринку фінансових послуг:

- **Забезпечення ефективного обігу фінансових**

інструментів: полегшення купівлі, продажу та переказу фінансових активів.

- **Зниження транзакційних витрат:** зменшення витрат, пов'язаних з проведенням фінансових операцій.

- **Підвищення прозорості ринку:** забезпечення доступності інформації про ціни, обсяги та умови угод.

- **Управління ризиками:** забезпечення механізмів управління ризиками, пов'язаними з фінансовими операціями.

- **Захист прав споживачів фінансових послуг:** створення механізмів для захисту прав інвесторів та клієнтів фінансових установ.

- **Підтримка фінансової стабільності:** сприяння стабільності фінансової системи шляхом моніторингу та регулювання діяльності фінансових установ.

Складові елементи інфраструктури ринку фінансових послуг:

1. **Фінансові інститути та організації:**

- **Комерційні банки:** Забезпечують основні банківські послуги, кредитування, розрахунки.

- **Небанківські фінансові установи (НФУ):** страхові компанії, кредитні спілки, лізингові компанії, факторингові компанії, фінансові компанії (надання мікрокредитів), ломбарди.

- **Інститути спільного інвестування (ІСІ):** пайові та корпоративні інвестиційні фонди, компанії з управління активами.

- **Пенсійні фонди:** недержавні пенсійні фонди.

- **Фондові біржі:** Організовані ринки для торгівлі цінними паперами.

- **Клірингові установи:** Здійснюють розрахунки за угодами на фінансових ринках.

- **Депозитарії:** Забезпечують зберігання та облік цінних паперів.

- **Реєстратори:** Ведуть облік прав власності на цінні папери.

2. **Системи розрахунків та платежів:**
 - **Платіжні системи Національного банку України (СЄП НБУ):** забезпечують міжбанківські розрахунки.
 - **Міжнародні платіжні системи (Visa, Mastercard):** забезпечують розрахунки платіжними картками.
 - **Системи електронних грошей:** WebMoney, PayPal (з обмеженнями в Україні).
 - **Криптовалютні біржі та платіжні системи:** забезпечують операції з криптовалютами.
3. **Інформаційна інфраструктура:**
 - **Інформаційні агентства:** Bloomberg, Reuters, Interfax-Україна. Надають фінансову інформацію, новини та аналітику.
 - **Системи розкриття інформації:** Системи, через які компанії розкривають фінансову та іншу інформацію (наприклад, веб-сайти компаній, системи розкриття інформації фондових бірж).
 - **Бази даних фінансової інформації:** Інтегровані бази даних, що містять інформацію про компанії, цінні папери, фінансові ринки.
4. **Регуляторна та наглядова інфраструктура:**
 - **Національний банк України (НБУ):** Регулює та здійснює нагляд за банківською діяльністю та платіжними системами.
 - **Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР):** Регулює та здійснює нагляд за ринком цінних паперів.
 - **Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг - в процесі ліквідації, функції передаються НБУ та НКЦПФР):** Регулювала та здійснювала нагляд за діяльністю небанківських фінансових установ.
 - **Законодавство:** Закони України, що регулюють діяльність фінансових установ та ринків (наприклад, закони "Про

банки і банківську діяльність", "Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг", "Про цінні папери та фондовий ринок").

- **Нормативно-правові акти:** Постанови, рішення, розпорядження НБУ, НКЦПФР, інші нормативні документи, що регулюють діяльність на ринку фінансових послуг.

5. **Інфраструктура професійних учасників:**

- **Аудиторські компанії:** Проводять аудит фінансової звітності.

- **Юридичні фірми:** Надають юридичні послуги учасникам ринку фінансових послуг.

- **Консалтингові компанії:** Надають консультаційні послуги з питань управління фінансами, ризиками, стратегії.

- **Асоціації професійних учасників:** Наприклад, Українська національна асоціація інвестиційного бізнесу (УНАІБ), Незалежна асоціація банків України (НАБУ). Представляють інтереси професійних учасників та сприяють розвитку ринку.

6. **Інфраструктура захисту прав споживачів:**

- **Інститути омбудсмена:** Розглядають скарги споживачів фінансових послуг.

- **Суди:** Вирішують спори між споживачами та фінансовими установами.

- **Організації захисту прав споживачів:** Займаються захистом прав споживачів фінансових послуг та надають їм консультації.

Розвиток інфраструктури ринку фінансових послуг є важливим фактором для економічного зростання країни. Добре розвинена інфраструктура сприяє залученню інвестицій, підвищенню ефективності фінансових операцій, зниженню ризиків та захисту прав споживачів.

Тема 5. Функції інфраструктури ринку фінансових послуг та фактори, що впливають на неї

Інфраструктура ринку фінансових послуг виконує важливу роль у забезпеченні ефективного, стабільного та безпечного функціонування фінансового ринку. Її основні функції:

- **Забезпечення розрахунків і клірингу:** Гарантує своєчасне та надійне проведення платежів і розрахунків між учасниками ринку після укладення фінансових угод. Це включає в себе кліринг (взаємозалік зобов'язань) і остаточний розрахунок (переказ коштів або цінних паперів).

- **Депозитарне зберігання та облік цінних паперів:** Забезпечує безпечне зберігання цінних паперів (акцій, облігацій тощо) та ведення обліку прав на них. Це мінімізує ризики втрати або крадіжки цінних паперів і спрощує процес їх передачі.

- **Інформаційне забезпечення:** Забезпечує учасників ринку своєчасною та достовірною інформацією про фінансові інструменти, ринкові ціни, котирування, фінансові показники емітентів тощо. Це сприяє прозорості ринку та ухваленню обґрунтованих інвестиційних рішень.

- **Регулювання та нагляд:** Здійснення контролю за діяльністю учасників ринку, дотриманням ними встановлених правил і норм, а також запобігання фінансовим зловживанням. Це сприяє стабільності ринку та захисту прав інвесторів.

- **Стандартизація та уніфікація:** Впровадження єдиних стандартів і правил проведення операцій на ринку фінансових послуг. Це полегшує взаємодію між учасниками ринку та знижує транзакційні витрати.

- **Підтримка інновацій:** Створення умов для розвитку нових фінансових продуктів і технологій. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності ринку та задоволенню потреб споживачів фінансових послуг.

- **Управління ризиками:** Розробка та впровадження механізмів управління ризиками, пов'язаними з діяльністю на

фінансовому ринку. Це допомагає мінімізувати збитки учасників ринку та забезпечити фінансову стабільність.

Фактори, що впливають на інфраструктуру ринку фінансових послуг:

На розвиток та ефективність інфраструктури ринку фінансових послуг впливає широкий спектр факторів, які можна умовно поділити на декілька груп:

1. Економічні фактори:

- **Загальний рівень економічного розвитку:** Розвинута економіка з високим рівнем доходів населення та стабільним економічним зростанням створює сприятливі умови для розвитку фінансового ринку та його інфраструктури.

- **Структура економіки:** Структура економіки (частка різних галузей, розмір підприємств) визначає попит на різні фінансові послуги та, відповідно, структуру фінансового ринку.

- **Рівень монетизації економіки:** Чим вищий рівень монетизації (співвідношення грошової маси до ВВП), тим активніше використовуються фінансові інструменти та тим більше розвинена інфраструктура фінансового ринку.

- **Інфляція та процентні ставки:** Висока інфляція та нестабільні процентні ставки негативно впливають на розвиток фінансового ринку та його інфраструктури, оскільки збільшують ризики та ускладнюють прогнозування.

2. Політичні та правові фактори:

- **Політична стабільність:** Політична стабільність є основним фактором для розвитку фінансового ринку, оскільки вона забезпечує передбачуваність та довіру до економіки.

- **Якість законодавства:** Чітке, прозоре та ефективне законодавство, що регулює діяльність на фінансовому ринку, сприяє його розвитку та захищає права інвесторів.

- **Ефективність правоохоронної системи:** Ефективна правоохоронна система забезпечує виконання законів та захищає

права власності, що є важливим для залучення інвестицій на фінансовий ринок.

- **Незалежність регулятора:** Незалежний та професійний регулятор фінансового ринку забезпечує його стабільність та захищає права інвесторів.

3. Технологічні фактори:

- **Розвиток інформаційних технологій:** Розвиток інформаційних технологій (Інтернет, мобільні технології, блокчейн тощо) значно впливає на інфраструктуру фінансового ринку, надаючи можливість впроваджувати нові фінансові послуги та знижувати транзакційні витрати.

- **Автоматизація та цифровізація:** Автоматизація та цифровізація фінансових операцій підвищують їх ефективність та знижують ризики.

4. Соціальні та культурні фактори:

- **Рівень фінансової грамотності населення:** Чим вищий рівень фінансової грамотності населення, тим активніше люди використовують фінансові послуги та тим більше розвинений фінансовий ринок.

- **Довіра до фінансових інститутів:** Довіра до фінансових інститутів є важливим фактором для залучення коштів на фінансовий ринок.

- **Культурні особливості:** Культурні особливості (наприклад, ставлення до ризику, традиції заощаджень) можуть впливати на структуру фінансового ринку та попит на різні фінансові послуги.

5. Міжнародні фактори:

- **Глобалізація фінансових ринків:** Глобалізація фінансових ринків сприяє розвитку інфраструктури фінансового ринку, оскільки збільшує потік капіталу та стимулює конкуренцію.

- **Міжнародні стандарти та норми:** Дотримання міжнародних стандартів та норм (наприклад, стандарти

Базельського комітету з банківського нагляду) є важливим для залучення іноземних інвестицій та інтеграції у світову фінансову систему.

Вплив цих факторів може бути як позитивним, так і негативним. Для розвитку ефективної інфраструктури ринку фінансових послуг необхідно враховувати вплив усіх цих факторів та розробляти відповідні стратегії та політику.

Тема 6. Організація та особливості функціонування депозитного ринку

Депозитний ринок – це сегмент фінансового ринку, на якому здійснюється залучення та розміщення тимчасово вільних грошових коштів фізичних та юридичних осіб у вигляді депозитів у банківських та небанківських фінансових установах.

Організація депозитного ринку:

Організація депозитного ринку включає наступні елементи:

1. **Учасники:**
 - **Вкладники:** Фізичні та юридичні особи, які розміщують свої кошти на депозитах.
 - **Депозитні установи:** Банки, кредитні спілки, ощадні банки та інші фінансові установи, які залучають депозити.
 - **Регулятор:** Національний банк (у більшості країн), який встановлює правила та нормативи для діяльності депозитних установ, контролює їхню діяльність та забезпечує стабільність депозитного ринку.
 - **Фонди гарантування вкладів:** Організації, які забезпечують захист вкладів населення у випадку неплатоспроможності депозитних установ.
2. **Інструменти:**
 - **Депозитні рахунки:** Основний інструмент депозитного ринку, на якому зберігаються кошти вкладників.

- **Депозитні сертифікати:** Цінні папери, що засвідчують внесення коштів на депозит та право на отримання відсотків.

- **Ощадні сертифікати:** Аналогічні депозитним сертифікатам, але зазвичай пропонуються фізичним особам.

3. Інфраструктура:

- **Банківська система:** Мережа банківських установ, які надають послуги з відкриття та обслуговування депозитних рахунків.

- **Системи електронних платежів:** Забезпечують зручний та швидкий переказ коштів між вкладниками та депозитними установами.

- **Інформаційні системи:** Надають інформацію про умови розміщення депозитів, процентні ставки та інші параметри.

Особливості функціонування депозитного ринку:

1. Роль у фінансовій системі:

- Забезпечення акумулювання тимчасово вільних коштів населення та підприємств.

- Формування ресурсної бази для кредитування економіки.

- Вплив на грошову масу та рівень інфляції.

- Індикатор довіри до фінансової системи.

2. Чинники, що впливають на депозитний ринок:

- **Макроекономічна ситуація:** Темпи економічного зростання, рівень інфляції, валютний курс.

- **Монетарна політика центрального банку:** Облікова ставка, норми обов'язкового резервування.

- **Стан банківської системи:** Рівень ліквідності, прибутковості та надійності банків.

- **Конкуренція між депозитними установами:** Впливає на рівень процентних ставок за депозитами.

- **Довіра населення до фінансової системи:** Важливий фактор, що впливає на обсяги залучених депозитів.

3. Види депозитів:

- **За терміном:**

- **До запитання:** Вкладник може забрати кошти в будь-який момент.
- **Строкові:** Кошти розміщуються на певний термін (місяць, квартал, рік тощо) з фіксованою процентною ставкою.
 - **За валютою:**
 - **У національній валюті:** Гривні (в Україні).
 - **В іноземній валюті:** Долари США, євро, тощо.
 - **За умовами виплати відсотків:**
 - **З виплатою відсотків наприкінці терміну.**
 - **З щомісячною виплатою відсотків.**
 - **З капіталізацією відсотків (відсотки додаються до суми вкладу).**

4. Ризики депозитного ринку:

- **Кредитний ризик:** Ризик неплатоспроможності депозитної установи.
- **Ризик ліквідності:** Ризик неможливості виплатити кошти вкладникам за їх вимогою.
- **Інфляційний ризик:** Ризик знецінення депозиту внаслідок інфляції.
- **Валютний ризик:** Ризик зміни валютного курсу при розміщенні депозитів в іноземній валюті.

Вплив на економіку:

Депозитний ринок відіграє важливу роль у розвитку економіки, забезпечуючи:

- **Фінансування інвестицій:** Акумуляовані кошти використовуються для кредитування підприємств та реалізації інвестиційних проектів.
- **Підтримку споживчого попиту:** Залучені кошти можуть використовуватися для кредитування споживчих витрат.
- **Стабілізацію фінансової системи:** Депозити є важливим джерелом ліквідності для банківської системи.

Висновки:

Депозитний ринок є важливим сегментом фінансової системи, який забезпечує акумуляування тимчасово вільних коштів та їх

перерозподіл в економіці. Ефективне функціонування депозитного ринку вимагає надійної регуляторної бази, стабільної банківської системи та довіри населення до фінансових інститутів.

Тема 7. Послуги банків на грошовому ринку

Послуги банків на грошовому ринку охоплюють широкий спектр операцій, спрямованих на забезпечення ліквідності, управління коштами та отримання прибутку. Ось основні з них:

1. Кредитування:

- **Міжбанківські кредити (МБК):** Надання короткострокових кредитів іншим банкам для покриття тимчасових потреб у ліквідності або для виконання обов'язкових резервних вимог.

- **Операції РЕПО:** Продаж цінних паперів з одночасним зобов'язанням їх викупу через певний термін за визначеною ціною. Використовуються для залучення короткострокових коштів.

- **Облікові операції:** Банки можуть обліковувати (дисконтувати) векселі та інші короткострокові боргові зобов'язання, надаючи клієнтам кошти в обмін на право отримання платежу за векселем у майбутньому.

2. Залучення коштів:

- **Депозити:** Прийом коштів на короткострокові депозити від інших банків, корпорацій та фізичних осіб.

- **Випуск боргових цінних паперів:** Випуск короткострокових облігацій, депозитних сертифікатів та інших інструментів для залучення коштів на грошовому ринку.

3. Операції з цінними паперами:

- **Торгівля державними цінними паперами:** Купівля та продаж державних облігацій (ОВДП) на первинному та вторинному ринках.

- **Операції з комерційними паперами:** Торгівля короткостроковими борговими зобов'язаннями, випущеними компаніями.

4. Валютні операції:

- **Конверсійні операції:** Купівля та продаж іноземної валюти для задоволення потреб клієнтів та для управління валютною позицією банку.
- **Операції валютного СВОП:** Обмін потоками платежів у різних валютах.

5. Інші послуги:

- **Управління ліквідністю:** Банки надають послуги з управління ліквідністю для корпоративних клієнтів, допомагаючи їм оптимізувати використання короткострокових коштів.
- **Консультаційні послуги:** Надання консультацій клієнтам з питань управління грошовими коштами, інвестування в інструменти грошового ринку та управління ризиками.
- **Клірингові та розрахункові послуги:** Забезпечення проведення платежів та розрахунків між учасниками грошового ринку.

Роль банків на грошовому ринку:

Банки відіграють головну роль на грошовому ринку, забезпечуючи:

- **Ефективний перерозподіл коштів:** Банки спрямовують тимчасово вільні кошти від тих, хто має надлишок, до тих, хто відчуває потребу в ліквідності.
- **Підтримку ліквідності економіки:** Забезпечують безперебійне функціонування платіжної системи та фінансування короткострокових потреб підприємств.
- **Реалізацію монетарної політики:** Центральний банк використовує банки як інструмент для регулювання грошової маси та процентних ставок в економіці.

Цей перелік не є вичерпним, і конкретні послуги, які надають банки, можуть відрізнятися в залежності від їхньої спеціалізації, розміру та стратегії.

Тема 8. Операції з інструментами грошового ринку

Операції з інструментами грошового ринку - це короткострокові фінансові операції, які використовуються для управління ліквідністю, отримання прибутку та фінансування. Ось деякі з основних операцій:

1. Кредитування та запозичення:

- **Репо (угода про зворотний викуп):** Продаж цінних паперів з угодою про їхній зворотний викуп за певною ціною в майбутньому. Це спосіб короткострокового запозичення коштів.

- **Зворотне репо (зворотна угода про зворотний викуп):** Купівля цінних паперів з угодою про їхній зворотний продаж за певною ціною в майбутньому. Це спосіб короткострокового кредитування коштів.

- **Міжбанківське кредитування:** Банки кредитують один одного на короткі терміни для управління ліквідністю.

- **Овернайт кредити:** Кредити, які надаються на одну ніч.

2. Купівля та продаж цінних паперів грошового ринку:

- **Казначейські векселі (T-bills):** Короткострокові боргові зобов'язання, випущені урядом.

- **Комерційні папери (Commercial Paper):** Незабезпечені короткострокові боргові зобов'язання, випущені корпораціями.

- **Депозитні сертифікати (CDs):** Депозити на певний строк з фіксованою процентною ставкою, випущені банками.

- **Банківські акцепти (Banker's Acceptances):** Короткострокові цінні папери, які використовуються для фінансування міжнародної торгівлі.

- **Євродолари:** Доларові депозити, розміщені в банках за межами США.

3. Операції центрального банку:

- **Операції на відкритому ринку (Open Market Operations):** Купівля та продаж державних цінних паперів центральним банком для впливу на грошову масу та процентні ставки.

- **Облікова ставка (Discount Rate):** Процентна ставка, за якою центральний банк кредитує комерційні банки.

- **Резервні вимоги (Reserve Requirements):** Відсоток депозитів, який банки повинні тримати в резерві.

Мета операцій з інструментами грошового ринку:

- **Управління ліквідністю:** Забезпечення наявності достатньої кількості коштів для задоволення короткострокових зобов'язань.

- **Отримання прибутку:** Отримання доходу від короткострокових інвестицій.

- **Фінансування:** Залучення коштів для фінансування короткострокових потреб.

- **Регулювання грошової маси:** Вплив на обсяг грошей в економіці центральним банком.

- **Контроль процентних ставок:** Вплив на вартість запозичень в економіці центральним банком.

Учасники грошового ринку:

- Комерційні банки
- Центральні банки
- Корпорації
- Уряди
- Інвестиційні фонди
- Страхові компанії
- Інші фінансові установи

Операції з інструментами грошового ринку є важливими для ефективного функціонування фінансової системи. Вони дають можливість учасникам управляти ліквідністю, фінансувати свою діяльність та отримувати прибуток. Центральні банки використовують ці операції для впливу на економіку.

Тема 9. Державні фінансові інститути на грошовому ринку

Державні фінансові інститути відіграють важливу роль на грошовому ринку, виконуючи різноманітні функції, спрямовані на забезпечення стабільності фінансової системи, регулювання грошового обігу та підтримку економічного розвитку.

Ось деякі з основних державних фінансових інститутів, що діють на грошовому ринку:

- **Національний банк (Центральний банк):**
 - **Функції:**
 - Регулювання грошової маси та кредитної політики.
 - Встановлення облікової ставки (ключової ставки).
 - Проведення операцій на відкритому ринку (купівля-продаж державних цінних паперів).
 - Рефінансування комерційних банків.
 - Валютне регулювання та контроль.
 - Зберігання золотовалютних резервів держави.
 - **Вплив на грошовий ринок:** Національний банк є головним гравцем, оскільки його дії безпосередньо впливають на вартість грошей, доступність кредитів та загальну ліквідність на ринку.
- **Державне казначейство:**
 - **Функції:**
 - Управління державним боргом.
 - Випуск державних цінних паперів (облігацій, казначейських векселів).
 - Забезпечення виконання державного бюджету.
 - Здійснення платежів від імені держави.
 - **Вплив на грошовий ринок:** Державне казначейство впливає на грошовий ринок через обсяги випуску державних цінних паперів, які конкурують з іншими фінансовими інструментами за кошти інвесторів.

- **Фонд гарантування вкладів фізичних осіб:**
 - **Функції:**
 - Захист вкладів фізичних осіб у банках-учасниках фонду.
 - Виплата відшкодувань вкладникам у разі неплатоспроможності банку.
 - Управління активами фонду.
 - **Вплив на грошовий ринок:** Фонд гарантування вкладів сприяє стабільності банківської системи та зміцненню довіри вкладників, що позитивно впливає на ліквідність на грошовому ринку.
- **Державні банки:**
 - **Функції:**
 - Надання банківських послуг населенню та підприємствам.
 - Кредитування пріоритетних галузей економіки.
 - Участь у державних програмах підтримки бізнесу.
 - **Вплив на грошовий ринок:** Державні банки, як і комерційні банки, залучають і розміщують кошти на грошовому ринку, впливаючи на рівень процентних ставок та обсяг кредитування.

Інші державні фінансові інститути, які можуть впливати на грошовий ринок:

- Державні фонди (пенсійні, соціального страхування)
- Експортно-кредитні агентства
- Інші державні організації, які здійснюють фінансові операції

Важливо зазначити, що роль та функції державних фінансових інститутів на грошовому ринку можуть змінюватися залежно від економічної ситуації та політики держави.

РОЗДІЛ 4. ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ НА РИНКАХ КАПІТАЛУ

Тема 1. Загальна характеристика валютного ринку: поняття, функції, суб'єкти. Валютний курс і котирувки

Валютний ринок (Forex, FX) – це система економічних та організаційних відносин, пов'язаних з купівлею-продажем іноземної валюти та платіжних документів в іноземній валюті. Фактично, це місце зустрічі попиту та пропозиції на іноземну валюту.

Важливо розуміти, що валютний ринок – це не фізичне місце торгівлі (як, наприклад, фондова біржа). Це децентралізована мережа банків, брокерів, дилерів та інших фінансових інститутів, які торгують валютою по всьому світу 24 години на добу, 5 днів на тиждень.

Функції валютного ринку:

1. **Забезпечення міжнародної торгівлі та інвестицій:** Валютний ринок забезпечує можливість конвертації національної валюти в іноземну для здійснення міжнародних розрахунків по експорту та імпорту товарів, послуг, а також для здійснення міжнародних інвестицій.

2. **Регулювання валютних курсів:** Через взаємодію попиту та пропозиції на валюту, валютний ринок визначає валютні курси, тобто ціну однієї валюти, виражену в іншій валюті. Хоча валютні курси можуть зазнавати впливу центральних банків, саме ринок є основним механізмом їх формування.

3. **Хеджування валютних ризиків:** Валютний ринок надає інструменти (наприклад, валютні ф'ючерси, опціони) для хеджування валютних ризиків, тобто захисту від несприятливих змін валютних курсів. Це особливо важливо для підприємств, що здійснюють міжнародну торгівлю або мають активи та зобов'язання в іноземній валюті.

4. **Реалізація валютної політики держави:** Центральні

банки використовують валютний ринок для проведення валютної політики, спрямованої на підтримку стабільності національної валюти, регулювання інфляції та стимулювання економічного зростання.

5. Забезпечення можливості отримання прибутку: Валютний ринок пропонує можливості для отримання прибутку від спекулятивних операцій з валютою. Трейдери можуть купувати валюту за низькою ціною та продавати її за вищою, отримуючи прибуток від різниці курсів.

Суб'єкти валютного ринку:

1. **Центральні банки:** Відіграють основну роль у регулюванні валютного ринку та проведенні валютної політики. Вони можуть здійснювати інтервенції на ринку, купуючи або продаючи валюту, щоб вплинути на валютний курс.

2. **Комерційні банки:** Є основними учасниками валютного ринку, здійснюючи операції з купівлі-продажу валюти від імені своїх клієнтів (підприємств, фізичних осіб) та від свого імені.

3. **Брокерські та дилерські компанії:** Посередники між покупцями та продавцями валюти. Брокери зводять покупців та продавців, а дилери торгують валютою за власний рахунок.

4. **Інституційні інвестори:** Пенсійні фонди, інвестиційні фонди, страхові компанії, які здійснюють валютні операції для управління своїми активами та хеджування валютних ризиків.

5. **Транснаціональні корпорації (ТНК):** Здійснюють великі обсяги валютних операцій у зв'язку з міжнародною торгівлею та інвестиціями.

6. **Приватні інвестори (трейдери):** Фізичні особи, які торгують валютою з метою отримання прибутку.

7. **Валютні біржі:** Організовані ринки для торгівлі валютою, де операції здійснюються за встановленими правилами.

Підсумок:

Валютний ринок є важливим елементом світової економіки, що забезпечує функціонування міжнародної торгівлі, інвестицій та

фінансових операцій. Розуміння його функцій та структури є передумовою до успішної діяльності на міжнародних ринках.

Валютний курс і котирування – це основні поняття у світі міжнародних фінансів. Розуміння їхньої теорії та практики має важливе значення для бізнесу, інвесторів і навіть звичайних громадян, які подорожують за кордон.

1. Валютний курс: Теоретичні основи

- **Визначення:** Валютний курс – це ціна однієї валюти, виражена в одиницях іншої валюти. Наприклад, курс 27 гривень за 1 долар США означає, що за 1 долар США можна купити 27 гривень.

- **Типи валютних курсів:**

- **Фіксований валютний курс:** Уряд або центральний банк країни встановлює офіційний курс валюти і підтримує його на цьому рівні, купуючи або продаючи валюту на валютному ринку.

- **Плаваючий валютний курс:** Курс валюти визначається ринковим попитом і пропозицією на валютному ринку. Центральний банк може втручатися, але не зобов'язаний підтримувати певний рівень курсу.

- **Курс, що регулюється:** Це гібридна система, де курс коливається в певних межах, встановлених центральним банком.

- **Фактори, що впливають на валютні курси:**

- **Макроекономічні показники:** Інфляція, процентні ставки, економічне зростання, державний борг, торговий баланс.

- **Політична стабільність:** Політичні ризики можуть призвести до відтоку капіталу і знецінення валюти.

- **Спекуляції:** Очікування змін у валютному курсі можуть призвести до спекулятивних операцій, які впливають на курс.

- **Діяльність центрального банку:** Інтервенції центрального банку на валютному ринку, зміни процентних ставок.

- **Глобальні економічні події:** Кризи, зміни в цінах на сировину, геополітичні події.

- **Теорії валютних курсів:**

- **Теорія паритету купівельної спроможності (ПКС):**

Курси валют повинні вирівнювати ціни на ідентичні товари і послуги в різних країнах. Існують абсолютна і відносна версії ПКС.

- **Теорія процентного паритету:** Різниця в процентних ставках між двома країнами повинна дорівнювати очікуваній зміні валютного курсу між цими країнами.

2. Валютні котирування: Практичні аспекти

- **Пряме котирування:** Вираження ціни іноземної валюти в одиницях національної валюти (наприклад, 27 UAH/USD).

- **Непряме котирування:** Вираження ціни національної валюти в одиницях іноземної валюти (наприклад, 0.037 USD/UAH).

- **Котирування "Bid" і "Ask":**

- **Bid (ціна покупця):** Ціна, за якою дилер готовий купити валюту.

- **Ask (ціна продавця):** Ціна, за якою дилер готовий продати валюту.

- **Спред:** Різниця між ціною "Ask" і "Bid". Він є прибутком дилера.

- **Валютні ринки:**

- **Міжбанківський ринок:** Основний валютний ринок, де банки торгують валютою між собою.

- **Роздрібний ринок:** Банки та обмінні пункти пропонують валюту фізичним особам і підприємствам.

- **Валютні операції:**

- **Спот-операції:** Операції з негайною поставкою валюти (зазвичай протягом двох робочих днів).

- **Форвардні операції:** Угоди про купівлю або продаж валюти в майбутньому за заздалегідь узгодженим курсом.

- **Ф'ючерсні контракти:** Стандартизовані контракти на купівлю або продаж валюти в майбутньому, які торгуються на біржі.

- **Опціони:** Контракти, що дають право, але не зобов'язання, купити або продати валюту за певною ціною в певний час.

- **Свопи:** Угоди про обмін потоками платежів в різних валютах.

3. Практичне застосування

- **Міжнародна торгівля:** Розуміння валютних курсів необхідне для експортерів та імпортерів, щоб оцінювати конкурентоспроможність товарів і послуг.
- **Інвестиції:** Інвестори, які інвестують в іноземні активи, повинні враховувати валютні ризики.
- **Туризм:** Валютні курси впливають на вартість подорожей за кордон.
- **Управління ризиками:** Компанії використовують різні інструменти (форварди, опціони, свопи) для хеджування валютних ризиків.
- **Державна політика:** Центральні банки використовують валютні курси для досягнення макроекономічних цілей (інфляція, економічне зростання).

Висновки

Валютний курс є складною і динамічною величиною, на яку впливає багато факторів. Розуміння теорії валютних курсів і практики валютних котирувань має важливе значення для прийняття обґрунтованих рішень у різних сферах діяльності. Важливо постійно стежити за змінами на валютному ринку і враховувати їх у своїй діяльності.

Для більш глибокого вивчення теми рекомендується ознайомитися з науковою літературою з міжнародних фінансів, макроекономіки та валютних ринків.

Курси валют і котирування постійно змінюються в залежності від багатьох факторів, таких як:

- **Економічні показники:** Інфляція, ВВП, рівень безробіття, процентні ставки.
- **Політичні події:** Вибори, зміни в уряді, геополітична напруженість.
- **Ринок:** Попит і пропозиція валюти, спекулятивні настрої.
- **Новини та події:** Важливі заяви центральних банків, непередбачені обставини.

Щоб отримати найактуальнішу інформацію, рекомендується використовувати наступні ресурси:

- **Фінансові веб-сайти:**
 - Google Finance
 - Yahoo Finance
 - Bloomberg
 - Investing.com
- **Веб-сайт Національного банку України (НБУ):** Тут ви знайдете офіційний курс гривні до інших валют.
- **Банки та обмінні пункти:** Курси можуть відрізнятись, тому варто порівняти пропозиції.

Рекомендації:

- **Укажіть, які валюти вас цікавлять:** Наприклад, курс долара до гривні (USD/UAH), євро до гривні (EUR/UAH) тощо.
- **Вкажіть, на яку дату/час вам потрібна інформація:** Курси змінюються дуже швидко, тому важливо знати, чи потрібні вам поточні котирування, чи історичні дані.

Тема 2. Валютні операції та їх види

Валютні операції - це операції, пов'язані з переходом права власності на валютні цінності та використанням іноземної валюти у міжнародних розрахунках. Вони є важливим елементом міжнародної торгівлі та фінансових відносин.

Основні види валютних операцій:

1. Залежно від характеру обміну:

- **Поточні валютні операції:** Це операції, які не пов'язані з рухом капіталу. До них належать:
 - Розрахунки за експорт та імпорт товарів і послуг.
 - Перекази дивідендів, процентів та інших доходів від інвестицій.
 - Перекази неторговельного характеру (наприклад, оплата навчання, лікування, туристичні витрати).

- Інші операції, що не мають інвестиційного характеру.
- **Валютні операції, пов'язані з рухом капіталу:** Це операції, які передбачають інвестування коштів в іноземні активи або залучення іноземних інвестицій. До них належать:
 - Прямі інвестиції (придбання контрольного пакету акцій іноземної компанії).
 - Портфельні інвестиції (купівля акцій та облігацій іноземних емітентів).
 - Кредити та позики, надані або отримані в іноземній валюті.
 - Інвестиції в нерухомість за кордоном.

2. Залежно від способу здійснення:

- **Касові операції (spot):** Це операції з негайною поставкою валюти (зазвичай протягом двох робочих днів).
- **Форвардні операції (forward):** Це операції з поставкою валюти у майбутньому за заздалегідь обумовленим курсом.
- **Ф'ючерсні операції (futures):** Це стандартизовані форвардні контракти, що торгуються на біржі.
- **Опціонні операції (options):** Це контракти, які дають право (але не зобов'язання) купити або продати валюту за фіксованою ціною протягом певного періоду часу.
- **Своп-операції (swaps):** Це комбінація двох протилежних валютних операцій з різними датами валютування.

3. Залежно від суб'єктів:

- **Операції між банками (міжбанківський ринок):** Банки купують та продають валюту один одному для забезпечення своїх потреб та отримання прибутку.
- **Операції банків з клієнтами:** Банки купують та продають валюту своїм клієнтам (підприємствам, фізичним особам) для забезпечення їх зовнішньоекономічної діяльності та інших потреб.
- **Операції між центральними банками:** Центральні банки купують та продають валюту для регулювання валютного курсу та забезпечення стабільності фінансової системи.

- **Операції на валютних біржах:** Торгівля валютою відбувається на спеціалізованих валютних біржах.

4. Залежно від мети:

- **Комерційні операції:** Здійснюються для забезпечення зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

- **Інвестиційні операції:** Здійснюються з метою отримання прибутку від інвестицій в іноземні активи.

- **Спекулятивні операції:** Здійснюються з метою отримання прибутку від зміни валютного курсу.

- **Операції хеджування:** Здійснюються для захисту від валютних ризиків.

Важливо: Перелік і класифікація валютних операцій може дещо відрізнятися залежно від юрисдикції та регуляторних вимог конкретної країни.

Тема 3. Фінансові послуги на валютному ринку

Фінансові послуги на валютному ринку (Forex) включають широкий спектр продуктів та послуг, які допомагають фізичним та юридичним особам брати участь у торгівлі валютою. Ось деякі з найпоширеніших:

1. Брокерські послуги:

- **Відкриття торгового рахунку:** Брокери надають доступ до валютного ринку через онлайн-платформи.

- **Торгові платформи:** Програмне забезпечення для здійснення операцій, аналізу ринку, відстеження котировань та управління рахунком.

- **Кредитне плече (Leverage):** Можливість торгувати більшими сумами, ніж є на рахунку, збільшуючи потенційний прибуток (але й ризики).

- **Спред:** Різниця між ціною купівлі та продажу валюти, яка є комісією брокера.

- **Комісії:** Деякі брокери стягують комісії за кожну транзакцію.

- **Підтримка клієнтів:** Допомога у вирішенні технічних та фінансових питань.

- **Навчальні матеріали:** Вебінари, статті, відео та інші ресурси для навчання трейдингу.

2. Інвестиційні послуги:

- **Керування активами:** Передача управління коштами професійному трейдеру.

- **Сигнальні послуги:** Отримання рекомендацій щодо торгівлі від аналітиків.

- **Автоматизована торгівля (Algorithmic trading):** Використання програм (торгових роботів) для автоматичного здійснення угод.

3. Аналітичні послуги:

- **Фундаментальний аналіз:** Аналіз економічних показників, політичних подій та інших факторів, які можуть вплинути на вартість валюти.

- **Технічний аналіз:** Використання графіків, індикаторів та інших інструментів для прогнозування руху цін.

- **Економічний календар:** Розклад важливих економічних подій, які можуть вплинути на ринок.

- **Новинні стрічки:** Оперативне отримання новин, які можуть вплинути на курси валют.

4. Консультаційні послуги:

- **Фінансові консультації:** Поради щодо управління ризиками, вибору стратегії та інших фінансових питань.

- **Податкові консультації:** Консультації щодо оподаткування прибутків від торгівлі валютою.

5. Інші послуги:

- **Конвертація валют:** Обмін однієї валюти на іншу.
- **Міжнародні перекази:** Переказ грошей в інші країни.
- **Хеджування валютних ризиків:** Захист від несприятливих змін валютних курсів.

Важливо враховувати:

- Торгівля на валютному ринку є високоризикованою.
- Кредитне плече може збільшити як прибуток, так і збитки.
- Необхідно ретельно вибирати брокера та інші фінансові установи.
- Перш ніж інвестувати гроші, необхідно пройти навчання та ознайомитися з ринком.

Рекомендується ретельно дослідити різні варіанти та проконсультуватися з фінансовим радником, перш ніж приймати рішення про інвестування на валютному ринку.

Тема 4. Надання послуг з конверсійних операцій

Надання послуг з конверсійних операцій – це важлива сфера фінансової діяльності, що охоплює обмін валют та інші операції, пов'язані з конвертацією активів. Розглянемо основні теоретичні та практичні аспекти цієї діяльності.

Теорія конверсійних операцій:

- **Суть конверсійних операцій:** Це операції з обміну однієї валюти на іншу або з конвертації інших активів (наприклад, цінних паперів) в іншу форму. Основна мета - забезпечення можливості проведення міжнародних розрахунків, інвестицій та інших фінансових операцій.

- **Види конверсійних операцій:**

- **Валютні операції:** Обмін однієї валюти на іншу за певним обмінним курсом.

- **Арбітражні операції:** Одночасна купівля та продаж валюти або інших активів на різних ринках з метою отримання прибутку від різниці в цінах.

- **Операції хеджування:** Використання конверсійних операцій для захисту від валютних ризиків, наприклад, при експортно-імпортних операціях.

- **Обмінні курси:**
 - **Фіксовані обмінні курси:** Курс валюти встановлюється державою та підтримується на певному рівні.
 - **Плаваючі обмінні курси:** Курс валюти визначається ринковими силами попиту та пропозиції.
 - **Курси спот:** Курс валюти для негайної поставки.
 - **Форвардні курси:** Курс валюти для поставки у визначений термін в майбутньому.
- **Фактори, що впливають на обмінні курси:** Економічні показники (інфляція, ВВП, процентні ставки), політична стабільність, спекулятивні операції, торговельний баланс.

Практика надання послуг з конверсійних операцій:

- **Учасники ринку:**
 - **Банки:** Основні провайдери послуг з конверсійних операцій.
 - **Обмінні пункти:** Спеціалізовані установи для обміну валют.
 - **Брокерські компанії:** Посередники між покупцями та продавцями валюти.
 - **Інвестиційні фонди:** Здійснюють конверсійні операції в рамках інвестиційної діяльності.
 - **Корпоративні клієнти:** Підприємства, що здійснюють міжнародну торгівлю та інвестиції.
- **Технології та платформи:**
 - **Електронні торгові платформи:** Системи для здійснення валютних операцій в режимі онлайн.
 - **SWIFT:** Міжнародна система передачі фінансової інформації.
 - **API (Application Programming Interface):** Інтерфейси для інтеграції різних фінансових систем.

- **Регулювання:**
 - **Валютне регулювання:** Державні правила, що регулюють операції з валютою.
 - **Ліцензування:** Необхідність отримання ліцензій для здійснення певних видів конверсійних операцій.
 - **Звітність:** Вимоги до звітності про здійснені конверсійні операції.
 - **Етапи надання послуг:**
 - **Ідентифікація потреб клієнта:** Визначення мети та обсягів конверсійної операції.
 - **Надання котирувань:** Пропозиція обмінного курсу або умов конвертації.
 - **Укладення угоди:** Фіксація умов операції та підписання відповідних документів.
 - **Здійснення операції:** Обмін валюти або конвертація активів.
 - **Розрахунки та звітність:** Завершення розрахунків та надання звітності клієнту.
 - **Ризики:**
 - **Валютний ризик:** Ризик зміни обмінного курсу.
 - **Кредитний ризик:** Ризик невиконання контрагентом своїх зобов'язань.
 - **Операційний ризик:** Ризик помилок при здійсненні операцій.
 - **Ризик ліквідності:** Ризик неможливості швидко конвертувати активи в готівку.
- Тенденції:**
- **Цифровізація:** Зростання ролі онлайн-платформ та криптовалют у конверсійних операціях.
 - **Автоматизація:** Використання алгоритмів та штучного інтелекту для автоматизації операцій.
 - **Посилення регулювання:** Збільшення вимог до прозорості та контролю за конверсійними операціями.

Рекомендації:

- **Професійний підхід:** Залучення кваліфікованих фахівців для здійснення конверсійних операцій.
- **Управління ризиками:** Ідентифікація та мінімізація ризиків, пов'язаних з конверсійними операціями.
- **Використання сучасних технологій:** Застосування електронних платформ та автоматизованих систем для підвищення ефективності операцій.
- **Дотримання законодавства:** Забезпечення відповідності діяльності вимогам валютного та фінансового законодавства.

Тема 5. Операції спот і форвард. Стратегія валютного арбітражу

Спотові операції

Спотові операції - це угоди купівлі або продажу фінансового інструменту (наприклад, валюти) з негайною поставкою (зазвичай протягом двох робочих днів). Спотовий курс - це поточна ринкова ціна, за якою можна здійснити операцію негайно.

- **Характеристики:**
 - Негайна поставка
 - Розрахунки зазвичай протягом 2 робочих днів
 - Використовується для поточних потреб у валюті

Форвардні операції

Форвардні операції - це угоди купівлі або продажу фінансового інструменту в майбутньому за ціною, узгодженою сьогодні. Дата поставки визначається заздалегідь.

- **Характеристики:**
 - Майбутня поставка
 - Ціна фіксується сьогодні
 - Використовується для хеджування валютних ризиків або спекуляцій

Валютний арбітраж

Валютний арбітраж - це стратегія, яка використовує різницю в цінах на валюту на різних ринках для отримання прибутку.

- **Принцип:** Купівля валюти на ринку, де вона дешевша, і одночасний продаж на ринку, де вона дорожча.

- **Види:**

- **Двосторонній арбітраж:** Використовує різницю цін між двома валютами на двох ринках.

- **Трикутний арбітраж:** Використовує різницю цін між трьома валютами на трьох ринках.

Стратегія валютного арбітражу (приклад)

Припустимо, є такі обмінні курси:

- EUR/USD = 1.1000
- GBP/USD = 1.3000
- EUR/GBP = 0.8400

Теоретичний курс EUR/GBP має бути: $\text{EUR/USD} / \text{GBP/USD} = 1.1000 / 1.3000 = 0.8462$

Оскільки ринковий курс EUR/GBP (0.8400) відрізняється від теоретичного (0.8462), існує можливість для арбітражу.

Кроки:

1. Продаємо EUR за USD: Продаємо EUR 1,000,000 та отримуємо USD 1,100,000 (за курсом 1.1000).

2. Продаємо USD за GBP: Продаємо USD 1,100,000 та отримуємо GBP 846,154 (за курсом 1.3000).

3. Продаємо GBP за EUR: Продаємо GBP 846,154 та отримуємо EUR 1,007,326 (за курсом 0.8400).

Результат: Прибуток становить EUR 7,326 (EUR 1,007,326 - EUR 1,000,000).

Важливо:

- Арбітражні можливості часто короткочасні через швидкість реагування ринку.

- Транзакційні витрати (комісії, спреди) можуть зменшити або звести нанівець прибуток від арбітражу.

- Для успішного арбітражу потрібен швидкий доступ до інформації та можливість миттєвого здійснення операцій.

Тема 6. Банківські послуги на кредитному ринку

Банківські послуги на кредитному ринку охоплюють широкий спектр продуктів і послуг, які банки пропонують для задоволення потреб клієнтів у фінансуванні. Ось основні категорії та приклади:

1. Кредити для фізичних осіб:

- **Споживчі кредити:**
 - **Нецільові кредити:** Готівкові кредити на будь-які потреби.
 - **Цільові кредити:** Кредити на конкретні цілі, наприклад, на купівлю побутової техніки, меблів тощо.
 - **Кредитні картки:**
 - Надання кредитної лінії для здійснення покупок та оплати послуг з можливістю погашення заборгованості частинами.
 - **Автокредити:**
 - Фінансування купівлі нових або вживаних автомобілів.
 - **Іпотечні кредити:**
 - Кредити на придбання житла (квартири, будинки, земельні ділянки).
 - **Овердрафт:**
 - Короткостроковий кредит, що надає можливість клієнту використовувати кошти понад залишок на рахунку.
 - **Рефінансування кредитів:**
 - Перекредитування існуючих кредитів на більш вигідних умовах.
2. Кредити для юридичних осіб (бізнесу):
- **Кредити на поповнення обігових коштів:**
 - Фінансування поточних потреб бізнесу, таких як закупівля сировини, матеріалів, виплата заробітної плати.

- **Інвестиційні кредити:**
 - Кредити на придбання обладнання, нерухомості, розширення виробництва.
 - **Кредитні лінії:**
 - Надання можливості бізнесу використовувати кошти в межах встановленого ліміту для покриття тимчасових фінансових потреб.
 - **Овердрафт:**
 - Короткострокове фінансування для покриття непередбачених витрат або тимчасового дефіциту коштів.
 - **Лізинг:**
 - Фінансування придбання обладнання або транспортних засобів з правом подальшого викупу.
 - **Факторинг:**
 - Фінансування під дебіторську заборгованість (купівля банком права вимоги боргу у постачальника).
 - **Банківські гарантії:**
 - Забезпечення виконання зобов'язань бізнесу перед третіми особами.
 - **Проектне фінансування:**
 - Фінансування великих інвестиційних проектів.
 - **Аграрні кредити:**
 - Кредити для сільськогосподарських виробників на посівну, збір врожаю, придбання техніки тощо.
- 3. Додаткові послуги:**
- **Консультавання з питань кредитування:**
 - Надання інформації та допомоги у виборі оптимального кредитного продукту.
 - **Оцінка кредитоспроможності:**
 - Аналіз фінансового стану клієнта для визначення можливості надання кредиту.

- **Страховання кредитів:**
 - Захист від ризиків непогашення кредиту.
- **Реструктуризація кредитної заборгованості:**
 - Зміна умов кредиту для полегшення його погашення.

Фактори, що впливають на вартість та умови кредитування:

- **Кредитна історія позичальника:** Наявність прострочень, дефолтів тощо.
- **Фінансовий стан позичальника:** Доходи, витрати, наявність інших зобов'язань.
- **Забезпечення кредиту:** Наявність застави (нерухомість, транспорт, обладнання).
- **Термін кредитування:** Період, на який надається кредит.
- **Процентна ставка:** Вартість користування кредитними коштами.
- **Економічна ситуація в країні:** Інфляція, облікова ставка НБУ, рівень безробіття.

Банки постійно розробляють нові кредитні продукти та послуги, щоб задовольнити потреби різних категорій клієнтів. Перед тим, як брати кредит, важливо ретельно вивчити всі умови та оцінити свої фінансові можливості.

Тема 7. Лізингові та селенгові операції банків

Лізингові та селенгові операції банків є видами фінансових послуг, які дають можливість клієнтам використовувати майно без його повної купівлі. Ось короткий огляд кожної з них:

Лізингові операції банків:

Лізинг - це фінансова послуга, за якою банк (лізингодавець) передає клієнту (лізингоодержувачу) право користування активом (наприклад, обладнанням, транспортним засобом, нерухомістю) на певний строк в обмін на періодичні лізингові платежі.

- **Види лізингу:**

- **Фінансовий лізинг (капітальний лізинг):** По суті, це форма фінансування, де лізингоодержувач бере на себе більшість ризиків та вигод, пов'язаних з володінням активом. Після закінчення терміну лізингу право власності зазвичай переходить до лізингоодержувача або він має можливість викупити актив за залишковою вартістю.

- **Оперативний лізинг (операційний лізинг):** Короткострокова оренда, де лізингодавець зберігає право власності на актив і несе відповідальність за його обслуговування та ремонт. Після закінчення терміну лізингу актив повертається лізингодавцю.

- **Переваги лізингу для клієнтів:**

- Можливість використовувати дороге обладнання без значних початкових капіталовкладень.

- Податкові пільги (лізингові платежі можуть відноситися до витрат).

- Гнучкість у виборі терміну лізингу та структури платежів.

- Оновлення обладнання після закінчення терміну лізингу.

- **Переваги лізингу для банків:**

- Додатковий дохід від лізингових платежів.

- Розширення клієнтської бази.

- Диверсифікація діяльності.

- Забезпечення у вигляді лізингового майна.

- **Селенгові операції банків:**

Селенг - це операція з продажу банком свого майна (наприклад, нерухомості, обладнання) з одночасним укладенням договору про його зворотню оренду у покупця.

- **Суть операції:** Банк продає актив, щоб отримати кошти, але продовжує використовувати його, сплачуючи орендну плату.

- **Мета селенгу для банків:**

- Залучення додаткових коштів для фінансування основної діяльності.

- Поліпшення показників ліквідності.
- Оптимізація балансу (виведення активу з балансу).
- **Ризики селенгових операцій для банків:**
 - Ризик зростання орендної плати.
 - Ризик втрати контролю над активом.
 - Ризик невиконання орендарем своїх зобов'язань.

Важливо: Селенгові операції в Україні регулюються законодавством і мають певні обмеження.

Відмінності між лізингом та селенгом:

- Лізинг передбачає придбання банком активу для передачі його в користування клієнту, тоді як селенг - це продаж банком вже існуючого активу з подальшою його орендою.
- Лізинг використовується для фінансування придбання нових активів, а селенг - для залучення додаткових коштів під заставу існуючих активів.

Тема 8. Механізм здійснення факторингових операцій

Механізм здійснення факторингових операцій включає кілька основних етапів:

1. Укладення договору факторингу:

- **Клієнт (постачальник):** Підприємство, яке постачає товари або надає послуги своїм покупцям з відстрочкою платежу.
- **Фактор (факторингова компанія або банк):** Фінансова установа, яка купує право вимоги оплати від клієнта до його дебіторів (покупців).
- **Дебітор (покупець):** Підприємство, яке купує товари або отримує послуги від клієнта з відстрочкою платежу.
- У договорі факторингу визначаються умови співпраці, такі як відсоток фінансування, комісії, терміни, перелік дебіторів, сума ліміту фінансування та інші важливі аспекти.

2. Поставка товарів/послуг та виставлення рахунку:

- Клієнт здійснює поставку товарів або надає послуги дебітору.

- Клієнт виставляє дебітору рахунок-фактуру з вказаною сумою до оплати та терміном оплати.

- Важливо, щоб у рахунку-фактурі було зазначено про цесію права вимоги на користь фактора (факторингової компанії).

3. Передача документів фактору:

- Клієнт передає фактору копії рахунків-фактур та інших документів, що підтверджують поставку товарів/послуг (накладні, акти виконаних робіт тощо).

- Передача документів може здійснюватися як в паперовому, так і в електронному вигляді.

4. Фінансування клієнта:

- Фактор перевіряє отримані документи та, якщо все відповідає умовам договору, здійснює фінансування клієнта.

- Фінансування, як правило, становить від 70% до 90% від суми рахунків-фактур. Решта суми (за вирахуванням комісій фактора) виплачується клієнту після отримання оплати від дебітора.

5. Повідомлення дебітора:

- Фактор повідомляє дебітора про те, що право вимоги оплати за рахунками-фактурами перейшло до факторингової компанії.

- Дебітор отримує інструкції щодо перерахування коштів безпосередньо на рахунок фактора.

6. Оплата від дебітора фактору:

- Дебітор здійснює оплату за рахунками-фактурами на рахунок фактора у встановлений термін.

7. Закінчення факторингової операції:

- Після отримання оплати від дебітора, фактор перераховує клієнту залишок суми (за вирахуванням комісій та відсотків за фінансування).

- Факторингова операція вважається завершеною.

Типи факторингу:

- **3 регресом:** Якщо дебітор не сплачує за рахунком-

фактурою, ризик непогашення боргу несе клієнт. Фактор має право вимагати від клієнта повернення отриманого фінансування.

- **Без регресу:** Фактор бере на себе ризик непогашення боргу дебітором. Якщо дебітор не сплачує, клієнт не зобов'язаний повертати отримане фінансування.

- **Відкритий факторинг:** Дебітор повідомлений про те, що його заборгованість була передана фактору.

- **Закритий факторинг:** Дебітор не повідомлений про передачу заборгованості фактору.

- **Внутрішній факторинг:** Факторингова операція здійснюється між резидентами однієї країни.

- **Міжнародний факторинг:** Факторингова операція здійснюється між резидентами різних країн.

Переваги факторингу:

- Покращення ліквідності та фінансової стабільності підприємства.

- Прискорення оборотності оборотних коштів.

- Зниження ризиків неплатежів.

- Можливість розширення продажів та залучення нових клієнтів.

- Зменшення навантаження на фінансовий відділ підприємства.

Недоліки факторингу:

- Вартість послуг фактора (комісії, відсотки).

- Втрата частини прибутку.

- Можливі негативні наслідки для відносин з дебіторами (особливо при відкритому факторингу).

Розуміння цих етапів та типів факторингу допоможе краще зрозуміти механізм здійснення факторингових операцій та оцінити доцільність їх використання для вашого бізнесу.

Тема 9. Інші послуги комерційних банків на фінансовому ринку

Крім основних послуг, таких як прийом депозитів, видача кредитів та здійснення платежів, комерційні банки пропонують широкий спектр інших послуг на фінансовому ринку, включаючи:

Інвестиційні послуги:

- **Брокерські послуги:** Купівля та продаж цінних паперів (акцій, облігацій) від імені клієнтів.
- **Управління активами:** Управління інвестиційними портфелями клієнтів з метою отримання прибутку.
- **Інвестиційні консультації:** Надання рекомендацій щодо інвестування в різні фінансові інструменти.
- **Андеррайтинг:** Допомога компаніям у випуску та розміщенні цінних паперів на ринку.
- **Зберігання цінних паперів:** Депозитарні послуги, забезпечення безпечного зберігання цінних паперів клієнтів.

Послуги з управління ризиками:

- **Валютні операції:** Купівля та продаж іноземної валюти.
- **Операції з деривативами:** Використання фінансових інструментів (ф'ючерсів, опціонів, свопів) для хеджування ризиків.
- **Страховання:** Продаж страхових продуктів для захисту клієнтів від різних ризиків.
- **Консультавання з управління ризиками:** Допомога клієнтам в ідентифікації, оцінці та управлінні фінансовими ризиками.

Інші послуги:

- **Лізинг:** Надання майна в оренду з правом викупу.
- **Факторинг:** Фінансування дебіторської заборгованості клієнтів.
- **Корпоративне фінансування:** Надання фінансових послуг компаніям, включаючи кредитування, консультування з питань злиттів та поглинань, реструктуризацію боргів.
- **Документарні операції:** Гарантії, акредитиви, інкасо, що використовуються в міжнародній торгівлі.

- **Кастодіальні послуги:** Зберігання та управління активами інституційних інвесторів (пенсійних фондів, страхових компаній).
- **Private banking:** Надання ексклюзивних фінансових послуг заможним клієнтам.
- **Операції з дорогоцінними металами:** Купівля, продаж, зберігання дорогоцінних металів.
- **Електронний банкінг:** Надання банківських послуг через інтернет та мобільні додатки.

Цей перелік не є вичерпним, оскільки комерційні банки постійно розширюють спектр своїх послуг, щоб задовольнити потреби клієнтів та адаптуватися до змін на фінансовому ринку. Різні банки можуть спеціалізуватися на певних видах послуг, залежно від їх розміру, стратегії та цільової аудиторії.

Тема 10. Поняття фондового ринку. Організація торгівлі на фондовому ринку

Фондовий ринок - це ринок, на якому здійснюється купівля-продаж цінних паперів, таких як акції, облігації, інвестиційні сертифікати та інші фінансові інструменти. Він є основним елементом фінансової системи, оскільки забезпечує перерозподіл капіталу між інвесторами та емітентами (компаніями, державою), сприяючи економічному розвитку.

Основні функції фондового ринку:

- **Мобілізація капіталу:** Залучення коштів від інвесторів для фінансування діяльності компаній та держави.
- **Інвестиційна:** Надання можливості інвесторам вкладати кошти в цінні папери з метою отримання прибутку.
- **Інформаційна:** Формування цін на цінні папери на основі попиту та пропозиції, що відображає оцінку компаній та економіки.
- **Перерозподільча:** Перерозподіл капіталу між різними секторами економіки та компаніями.
- **Контрольна:** Ціни на цінні папери можуть впливати на

управління компаніями, оскільки менеджмент зацікавлений у підтримці високої вартості акцій.

- **Хеджування:** Використання похідних фінансових інструментів для зменшення ризиків.

Організація торгівлі на фондовому ринку

Організація торгівлі на фондовому ринку передбачає наявність інфраструктури, правил та учасників, які забезпечують ефективний та прозорий процес купівлі-продажу цінних паперів.

Основні елементи організації фондового ринку:

1. **Фондова біржа:** Організований ринок, де відбувається торгівля цінними паперами за встановленими правилами. Фондова біржа забезпечує:

- **Централізоване місце торгівлі:** Забезпечує зустріч покупців та продавців.

- **Прозорість торгів:** Інформація про ціни та обсяги торгів доступна всім учасникам.

- **Стандартизацію інструментів:** Встановлює стандарти для цінних паперів, які торгуються на біржі.

- **Гарантії виконання угод:** Забезпечує виконання угод між учасниками.

- **Систему клірингу та розрахунків:** Організовує процес розрахунків за укладеними угодами.

2. **Учасники фондового ринку:**

- **Емітенти:** Компанії або держава, які випускають цінні папери для залучення капіталу.

- **Інвестори:** Фізичні та юридичні особи, які купують цінні папери з метою отримання прибутку.

- **Брокери:** Посередники між покупцями та продавцями, які виконують їхні накази на купівлю-продаж цінних паперів.

- **Дилери:** Учасники ринку, які купують та продають цінні папери за власний рахунок, щоб отримувати прибуток від різниці в цінах.

- **Інвестиційні банки:** Надають послуги з андеррайтингу (розміщення) цінних паперів, консультування з питань злиттів та поглинань.

- **Депозитарії:** Організації, які здійснюють облік та зберігання цінних паперів.

- **Клірингові палати:** Організації, які забезпечують розрахунки за укладеними угодами.

- **Регулятор:** Державний орган, який регулює діяльність фондового ринку. В Україні - Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР).

3. Системи торгівлі:

- **Традиційні біржі:** Торгівля відбувається в режимі реального часу на торговій площадці (фізичній або електронній). Приклади: NYSE, NASDAQ.

- **Електронні торгові системи (ETS):** Торгівля відбувається в електронному вигляді через комп'ютерні мережі. Приклади: ATS, ESN.

4. Правила торгівлі:

- **Правила лістингу:** Вимоги, які пред'являються до компаній, щоб їхні акції могли торгуватися на біржі.

- **Правила торгівлі:** Порядок укладання та виконання угод на біржі.

- **Правила розкриття інформації:** Вимоги до компаній розкривати інформацію про свою діяльність.

- **Правила протидії маніпулюванню ринком:** Заходи, спрямовані на запобігання недобросовісним практикам на ринку.

5. Регулювання фондового ринку:

- **Законодавство про цінні папери:** Закони, які регулюють випуск, обіг та облік цінних паперів.

- **Діяльність регулятора:** Контроль за діяльністю учасників ринку, розробка правил та нормативів, забезпечення захисту прав інвесторів.

Процес торгівлі на фондовому ринку (спрощено):

1. Інвестор відкриває рахунок у брокера.
2. Інвестор подає брокеру заявку на купівлю або продаж цінних паперів.

3. Брокер виконує заявку інвестора на біржі.

4. Укладається угода.
5. Відбувається кліринг та розрахунки.
6. Цінні папери зараховуються на рахунок інвестора.

Сучасні тенденції розвитку фондового ринку:

- **Автоматизація торгівлі:** Використання алгоритмів та штучного інтелекту для автоматизації процесів торгівлі.
- **Інтеграція з міжнародними ринками:** Розширення можливостей для інвесторів торгувати на різних фондових ринках світу.
- **Розвиток похідних фінансових інструментів:** Збільшення популярності ф'ючерсів, опціонів та інших похідних інструментів.
- **Цифровізація фондового ринку:** Використання блокчейну та інших цифрових технологій для покращення ефективності та прозорості ринку.
- **Розвиток регулювання:** Посилення контролю за діяльністю учасників ринку та боротьба з фінансовими зловживаннями.

Фондовий ринок є складною та динамічною системою, яка потребує постійного вдосконалення та адаптації до нових викликів. Його ефективне функціонування є необхідною умовою для розвитку економіки та забезпечення фінансової стабільності.

Тема 11. Види професійної діяльності на фондовому ринку

Професійна діяльність на фондовому ринку охоплює широкий спектр видів діяльності, які регулюються законодавством. Ось основні з них:

1. Торгівля цінними паперами:

- **Брокерська діяльність:** Виконання операцій з цінними паперами за дорученням клієнтів і за їх рахунок. Брокери виступають посередниками між покупцями і продавцями.
- **Дилерська діяльність:** Здійснення операцій купівлі-продажу цінних паперів від свого імені та за власний рахунок з

метою отримання прибутку. Дилери підтримують ліквідність ринку, виставляючи котирування на купівлю та продаж.

- **Андеррайтинг:** Розміщення цінних паперів емітента серед інвесторів. Андеррайтери беруть на себе ризик нерозміщення та забезпечують залучення капіталу для компаній.

2. Управління активами:

- **Управління цінними паперами:** Управління портфелем цінних паперів в інтересах клієнтів з метою отримання доходу або приросту капіталу.

- **Управління активами інститутів спільного інвестування (ІСІ):** Управління активами пайових та корпоративних інвестиційних фондів.

3. Діяльність з обліку та зберігання цінних паперів:

- **Депозитарна діяльність:** Надання послуг зі зберігання цінних паперів, обліку прав на цінні папери та здійснення розрахунків за операціями з цінними паперами.

- **Діяльність з ведення реєстру власників цінних паперів:** Ведення обліку власників цінних паперів емітента.

4. Організація торгівлі на фондовому ринку:

- **Діяльність фондової біржі:** Забезпечення функціонування організованого ринку цінних паперів, де здійснюється купівля-продаж цінних паперів за встановленими правилами.

5. Консультаційна діяльність:

- **Інвестиційне консультування:** Надання консультацій щодо інвестування в цінні папери.

- **Аналітична діяльність:** Проведення аналізу ринку цінних паперів та надання рекомендацій щодо інвестицій.

Важливо враховувати:

- Для здійснення професійної діяльності на фондовому ринку в більшості країн, включаючи Україну, потрібна ліцензія відповідного регулюючого органу (наприклад, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР) в Україні).

- Професійні учасники фондового ринку зобов'язані дотримуватися законодавства, нормативних актів та правил професійної етики.

- Ринок цінних паперів є динамічним і вимагає постійного навчання та підвищення кваліфікації.

Цей перелік не є вичерпним, але він охоплює основні види професійної діяльності на фондовому ринку. Кожен з цих видів діяльності має свої особливості, вимоги та ризики.

Тема 12. Фондові біржі та їх місце серед бірж ринку фінансових послуг

Фондові біржі займають **центральне** місце на ринку фінансових послуг, будучи основною інфраструктурою для торгівлі цінними паперами, такими як акції, облігації, деривативи (опціони, ф'ючерси) та інші.

Місце фондових бірж серед інших бірж ринку фінансових послуг:

Ринок фінансових послуг включає в себе різні типи бірж, кожна з яких спеціалізується на певних активах:

- **Фондові біржі:** (як вже зазначалось) основне місце торгівлі акціями та іншими цінними паперами. Приклади: NYSE (Нью-Йоркська фондова біржа), NASDAQ, London Stock Exchange, Токійська фондова біржа, Українська біржа.
- **Валютні біржі (Forex):** майданчик для торгівлі валютою. Це децентралізований ринок, і великі банки та фінансові установи виступають основними учасниками.
- **Товарні біржі:** спеціалізуються на торгівлі сировинними товарами, такими як нафта, газ, золото, сільськогосподарська продукція. Приклади: NYMEX (New York Mercantile Exchange), LME (London Metal Exchange).
- **Криптовалютні біржі:** дають можливість купувати, продавати та обмінювати криптовалюти. Приклади: Binance, Coinbase, Kraken.
- **Енергетичні біржі:** фокусуються на торгівлі енергоносіями (електроенергією, природним газом).

Відмінності та взаємозв'язки:

- **Спеціалізація:** кожна біржа має свою спеціалізацію на конкретних активах.
- **Регулювання:** фондові біржі зазвичай підлягають жорсткому регулюванню з боку державних органів для захисту інвесторів. Інші біржі, наприклад, криптовалютні, можуть мати менш суворе регулювання (в залежності від юрисдикції).
- **Взаємозв'язки:** всі ці біржі пов'язані між собою. Наприклад, зміни на товарних біржах можуть впливати на ціни акцій компаній, що займаються видобутком сировини. Валютні курси впливають на вартість акцій міжнародних компаній.

Функції фондових бірж:

- **Забезпечення ліквідності:** фондові біржі дають можливість інвесторам швидко купувати і продавати цінні папери, перетворюючи їх на гроші.
- **Визначення цін:** ціни на цінні папери формуються на основі попиту та пропозиції, що відображає очікування інвесторів щодо перспектив компаній та економіки в цілому.
- **Залучення капіталу:** компанії можуть залучати капітал, продаючи свої акції на фондовій біржі (первинне розміщення акцій - IPO).
- **Індикатор економічного стану:** динаміка фондового ринку часто використовується як індикатор економічного здоров'я країни.
- **Інформація та прозорість:** фондові біржі забезпечують прозорість ринку, надаючи інформацію про ціни, обсяги торгів та іншу важливу інформацію.

Підсумок:

Фондові біржі є важливою частиною ринку фінансових послуг, забезпечуючи платформу для торгівлі цінними паперами, залучення капіталу компаніями та відображаючи економічний стан країни. Вони відрізняються від інших бірж (валютних, товарних, криптовалютних) за спеціалізацією активів, регулюванням та функціями, але всі вони взаємопов'язані та впливають одна на одну.

Тема 13. Методика оцінки та аналізу цінних паперів

Методика оцінки та аналізу цінних паперів є комплексним процесом, який допомагає інвесторам приймати обґрунтовані рішення щодо купівлі, продажу або утримання цінних паперів. Вона включає в себе кілька підходів та інструментів, які використовуються для визначення внутрішньої вартості цінного паперу та оцінки його ризиків.

Основні етапи методики оцінки та аналізу цінних паперів:

1. Макроекономічний аналіз:

- **Мета:** Оцінка загального стану економіки та її впливу на ринок цінних паперів.
- **Інструменти:** Аналіз ВВП, інфляції, процентних ставок, рівня безробіття, валютного курсу, державного боргу та інших макроекономічних показників.
- **Результат:** Визначення сприятливості економічного середовища для інвестування в цінні папери.

2. Галузевий аналіз:

- **Мета:** Оцінка перспектив розвитку окремих галузей економіки та їх впливу на компанії, що працюють в цих галузях.
- **Інструменти:** Аналіз життєвого циклу галузі, конкурентного середовища (модель Портера), тенденцій розвитку, регуляторних факторів, технологічних змін та інших галузевих показників.
- **Результат:** Визначення галузей з найбільшим потенціалом зростання та прибутковості.

3. Аналіз компанії (Фундаментальний аналіз):

- **Мета:** Оцінка фінансового стану, ефективності діяльності та перспектив розвитку конкретної компанії.
- **Інструменти:**
 - **Аналіз фінансової звітності:** Аналіз балансу, звіту про фінансові результати (звіту про прибутки та збитки), звіту про рух грошових коштів. Розрахунок фінансових коефіцієнтів (рентабельності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності).

- **Аналіз менеджменту:** Оцінка якості управління компанією, стратегії розвитку, корпоративного управління.

- **Аналіз бізнес-моделі:** Оцінка конкурентних переваг компанії, ринкової частки, клієнтської бази, інноваційної діяльності.

- **Результат:** Визначення внутрішньої вартості акцій компанії та порівняння її з ринковою ціною.

4. **Технічний аналіз:**

- **Мета:** Прогнозування майбутніх цін на цінні папери на основі аналізу історичних даних про ціни та обсяги торгів.

- **Інструменти:** Використання графіків, технічних індикаторів (ковзні середні, RSI, MACD, Bollinger Bands), моделей цінових патернів.

- **Результат:** Визначення оптимальних моментів для купівлі або продажу цінних паперів.

5. **Оцінка вартості цінного паперу:**

- **Мета:** Визначення внутрішньої вартості цінного паперу на основі фундаментального аналізу.

- **Методи:**

- **Метод дисконтованих грошових потоків (DCF):** Прогнозування майбутніх грошових потоків компанії та дисконтування їх до поточної вартості.

- **Метод порівняльних коефіцієнтів (Relative Valuation):** Порівняння фінансових коефіцієнтів компанії з коефіцієнтами інших компаній-аналогів або середніми показниками по галузі. (P/E, P/B, P/S, EV/EBITDA).

- **Метод оцінки активів:** Оцінка вартості активів компанії за ринковою або балансовою вартістю.

- **Результат:** Визначення, чи є ринкова ціна цінного паперу недооціненою, переоціненою або справедливою.

6. **Аналіз ризиків:**

- **Мета:** Оцінка ризиків, пов'язаних з інвестуванням в цінні папери.

- **Види ризиків:**

- **Ринковий ризик:** Ризик зміни цін на цінні папери внаслідок загальних ринкових факторів.

- **Галузевий ризик:** Ризик зміни цін на цінні папери внаслідок специфічних факторів, що впливають на певну галузь.
- **Кредитний ризик:** Ризик невиконання емітентом цінних паперів своїх зобов'язань.
- **Ризик ліквідності:** Ризик неможливості швидко продати цінні папери за справедливою ціною.
- **Операційний ризик:** Ризик, пов'язаний з внутрішніми процесами та діяльністю компанії.
 - **Інструменти:** Аналіз фінансової стійкості компанії, чутливості до зміни макроекономічних факторів, волатильності цін.
 - **Результат:** Визначення рівня ризику, пов'язаного з інвестуванням в цінні папери, та розробка стратегії управління ризиками.

Практичне застосування:

Інвестори використовують цю методику для:

- **Вибору цінних паперів для інвестування:** Визначення найбільш перспективних та недооцінених цінних паперів.
- **Формування інвестиційного портфеля:** Диверсифікація портфеля для зниження ризиків.
- **Прийняття рішень про купівлю, продаж або утримання цінних паперів:** Оцінка доцільності інвестицій на основі аналізу вартості та ризиків.
- **Оцінки ефективності інвестицій:** Порівняння фактичної прибутковості інвестицій з очікуваною.

Важливо пам'ятати:

- Жодна методика не гарантує 100% успіху.
- Важливо враховувати всі фактори, які можуть вплинути на вартість цінного паперу.
- Необхідно постійно аналізувати ринок та коригувати інвестиційну стратегію.
- Рекомендується консультиватися з професійними фінансовими аналітиками.

РОЗДІЛ 5. ФІНАНСОВІ ПОСЛУГИ З УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ

Тема 1. Види ризику на ринку фінансових послуг

9.1. Ринок фінансових послуг, як і будь-який інший ринок, схильний до різних ризиків. Ось деякі з основних:

1. Кредитний ризик:

- **Визначення:** Ризик того, що позичальник не зможе або не захоче виконати свої зобов'язання за кредитом.

- **Приклади:**

- Несплата кредиту фізичною особою.
- Банкрутство компанії, яка взяла кредит.
- Дефолт за державними облігаціями.

- **Фактори:** Економічна ситуація, фінансовий стан позичальника, умови кредитування.

2. Ринковий ризик:

- **Визначення:** Ризик збитків внаслідок зміни ринкових цін.

- **Типи:**

- **Валютний ризик:** Зміна обмінних курсів валют.
- **Процентний ризик:** Зміна процентних ставок.
- **Акціонерний ризик:** Зміна цін на акції.
- **Товарний ризик:** Зміна цін на сировинні товари.

- **Фактори:** Геополітичні події, макроекономічні показники, настрої інвесторів.

3. Операційний ризик:

- **Визначення:** Ризик збитків внаслідок помилок, шахрайства, збоїв у системах або інших операційних проблем.

- **Приклади:**

- Помилки при обробці транзакцій.
- Кіберзлочинність та крадіжка даних.
- Недостатній контроль за діяльністю співробітників.

- **Фактори:** Складність операцій, якість внутрішнього

контролю, надійність інформаційних систем.

4. Ризик ліквідності:

- **Визначення:** Ризик неможливості швидко продати актив за справедливою ціною.

- **Типи:**

- **Ризик фінансування:** Неможливість отримати достатньо коштів для виконання зобов'язань.

- **Ризик ринку:** Відсутність достатньої кількості покупців на актив.

- **Фактори:** Розмір ринку, концентрація власності, макроекономічна ситуація.

5. Регуляторний ризик:

- **Визначення:** Ризик зміни законодавства або нормативних актів, що негативно впливають на фінансові установи.

- **Приклади:**

- Зміна вимог до капіталу банків.

- Посилення регулювання ринку цінних паперів.

- Введення нових податків на фінансові операції.

- **Фактори:** Політична ситуація, громадська думка, міжнародні угоди.

6. Ризик шахрайства:

- **Визначення:** Ризик збитків внаслідок навмисних дій з метою обману або зловживання довірою.

- **Приклади:**

- Фінансові піраміди.

- Відмивання грошей.

- Шахрайство з кредитними картками.

- **Фактори:** Слабкість контролю, корупція, економічна нестабільність.

7. Ризик репутації:

- **Визначення:** Ризик втрати довіри клієнтів та інвесторів внаслідок негативної інформації про фінансову установу.

- **Приклади:**

- Скандали, пов'язані з корупцією або шахрайством.
- Порушення прав споживачів.
- Неетична поведінка співробітників.
- **Фактори:** Прозорість діяльності, якість управління, ефективність комунікації.

Важливо: Цей перелік не є вичерпним. Існують й інші ризики, такі як страховий ризик, пенсійний ризик, комплаєнс-ризик і т.д.

Розуміння цих ризиків є важливим для всіх учасників ринку фінансових послуг:

- **Фінансові установи:** Для ефективного управління ризиками та забезпечення фінансової стабільності.
- **Регулятори:** Для розробки ефективних нормативних актів та контролю за діяльністю фінансових установ.
- **Інвестори та клієнти:** Для прийняття обґрунтованих рішень щодо інвестування та користування фінансовими послугами.

Тема 2. Методи страхування валютних ризиків

Методи страхування валютних ризиків можна поділити на дві основні категорії: **внутрішні (операційні)** та **зовнішні (фінансові)**.

I. Внутрішні (операційні) методи:

Ці методи передбачають зміни в операційній діяльності компанії для зменшення впливу валютних коливань. Вони часто є більш природними та менш витратними, але вимагають більш ретельного планування та аналізу.

- **Валютна клаузула в контрактах:** Включення в контракти положень, що дають можливість коригувати ціни у випадку значних змін валютних курсів. Наприклад, прив'язка ціни до певної стабільної валюти або використання кошика валют.

- **Неттінг (Netting):** Згортання взаємних валютних потоків між філіями або підрозділами однієї компанії, що дає можливість зменшити обсяг валютних операцій та пов'язані з ними ризики.

- **Ведення рахунків в різних валютах:** Дає можливість здійснювати розрахунки в валюті, яка є більш вигідною в даний момент, та зменшує залежність від однієї валюти.
- **Зміна валюти контракту:** Перегляд валюти контракту на більш стабільну або на ту, в якій компанія має більшість своїх витрат.
- **Зміна умов оплати:** Наприклад, вимога передоплати від іноземних покупців або затримка оплати іноземним постачальникам.
- **Валютна диверсифікація:** Розподіл валютних активів та зобов'язань між різними валютами, щоб зменшити залежність від однієї валюти.
- **Прискорення або уповільнення платежів (Leading and Lagging):** Прискорення платежів в валюті, яка, як очікується, буде знецінюватися, та уповільнення платежів в валюті, яка, як очікується, буде дорожчати.
- **Відмова від операцій в певних валютах:** Якщо ризик занадто високий, компанія може відмовитися від укладання контрактів у певній валюті.

II. Зовнішні (фінансові) методи:

Ці методи передбачають використання фінансових інструментів для хеджування валютних ризиків. Вони більш формальні та часто вимагають залучення фінансових інститутів.

- **Форвардні контракти (Forward Contracts):** Угода між двома сторонами про купівлю або продаж певної суми валюти в майбутньому за фіксованим курсом.
- **Валютні ф'ючерси (Currency Futures):** Стандартизовані форвардні контракти, які торгуються на біржі.
- **Валютні опціони (Currency Options):** Контракт, який дає право, але не зобов'язання, купити або продати певну суму валюти в майбутньому за певною ціною.
- **Валютні свопи (Currency Swaps):** Угода між двома сторонами про обмін валютними потоками протягом певного періоду часу.

- **Грошовий ринок (Money Market Hedge):** Запозичення та інвестування в різних валютах для хеджування валютних ризиків.
- **Факторинг:** Передача дебіторської заборгованості факторинговій компанії, яка бере на себе валютні ризики, пов'язані з оплатою від іноземних покупців.
- **Страховання валютних ризиків:** Страховання від збитків, пов'язаних з коливаннями валютних курсів.

Вибір методу страхування валютних ризиків залежить від багатьох факторів, включаючи:

- **Розмір компанії та обсяг валютних операцій.**
- **Характер діяльності компанії.**
- **Прогнози щодо зміни валютних курсів.**
- **Вартість та доступність фінансових інструментів.**
- **Рівень толерантності до ризику.**

Важливо ретельно проаналізувати всі доступні методи та обрати ті, які найкраще відповідають потребам та цілям компанії. Іноді ефективним є використання комбінації різних методів.

Тема 3. Хеджування за допомогою опціонів, форвардів, ф'ючерсів

Хеджування — це стратегія управління ризиками, яка використовується для зменшення або усунення потенційних збитків від несприятливих змін цін на активи. Опціони, форварди та ф'ючерси є одними з найпоширеніших інструментів, які використовуються для хеджування. Ось як їх можна використовувати:

1. Опціони

Опціони дають право, але не зобов'язання, купити (call option) або продати (put option) актив за певною ціною (ціна страйк) до або в певну дату (дата закінчення терміну дії).

- **Хеджування покупок:** Компанія, яка планує придбати актив у майбутньому, може купити call option на цей актив. Якщо ціна активу зросте, компанія зможе скористатися опціоном і

придбати актив за заздалегідь визначеною ціною. Якщо ціна активу впаде, компанія може відмовитися від опціону і придбати актив за нижчою ринковою ціною.

- **Хеджування продажів:** Компанія, яка планує продати актив у майбутньому, може купити put option на цей актив. Якщо ціна активу впаде, компанія зможе скористатися опціоном і продати актив за заздалегідь визначеною ціною. Якщо ціна активу зросте, компанія може відмовитися від опціону і продати актив за вищою ринковою ціною.

Переваги опціонів:

- **Обмежені збитки:** Максимальний збиток обмежується премією, сплаченою за опціон.
- **Гнучкість:** Можливість скористатися сприятливими змінами цін.

Недоліки опціонів:

- **Вартість:** Необхідно сплатити премію за опціон.
- **Складність:** Потребують розуміння стратегій опціонної торгівлі.

2. Форварди

Форвардний контракт — це угода між двома сторонами про купівлю або продаж активу в майбутньому за заздалегідь визначеною ціною.

- **Хеджування покупок:** Компанія, яка планує придбати актив у майбутньому, може укласти форвардний контракт на купівлю цього активу за певною ціною. Це фіксує ціну і захищає від можливого зростання цін.

- **Хеджування продажів:** Компанія, яка планує продати актив у майбутньому, може укласти форвардний контракт на продаж цього активу за певною ціною. Це фіксує ціну і захищає від можливого падіння цін.

Переваги форвардів:

- **Простота:** Відносно прості для розуміння та використання.
- **Налаштування:** Можуть бути налаштовані для задоволення конкретних потреб.

Недоліки форвардів:

- **Кредитний ризик:** Ризик того, що інша сторона не виконає свої зобов'язання.
- **Відсутність ліквідності:** Важко вийти з форвардного контракту до закінчення терміну його дії.

3. Ф'ючерси

Ф'ючерсний контракт — це стандартизована угода про купівлю або продаж активу в майбутньому за заздалегідь визначеною ціною. Ф'ючерсні контракти торгуються на організованих біржах.

- **Хеджування покупок:** Компанія, яка планує придбати актив у майбутньому, може купити ф'ючерсний контракт на цей актив.
- **Хеджування продажів:** Компанія, яка планує продати актив у майбутньому, може продати ф'ючерсний контракт на цей актив.

Переваги ф'ючерсів:

- **Ліквідність:** Легко купувати і продавати на біржах.
- **Прозорість:** Ціни визначаються на відкритому ринку.
- **Зменшений кредитний ризик:** Клірингові палати гарантують виконання контрактів.

Недоліки ф'ючерсів:

- **Стандартизація:** Не можуть бути налаштовані для задоволення конкретних потреб.
- **Маржинальні вимоги:** Потрібно вносити маржу для покриття потенційних збитків.

Вибір інструменту для хеджування

Вибір між опціонами, форвардами та ф'ючерсами залежить від конкретних потреб і обставин. Ось деякі фактори, які слід враховувати:

- **Толерантність до ризику:** Якщо компанія хоче обмежити свої збитки, опціони можуть бути найкращим вибором.
- **Гнучкість:** Якщо компанії потрібна гнучкість, опціони можуть бути найкращим вибором.

- **Вартість:** Форварди і ф'ючерси зазвичай дешевші за опціони.
- **Кредитний ризик:** Ф'ючерси мають менший кредитний ризик, ніж форварди.
- **Складність:** Форварди простіші для розуміння та використання, ніж опціони та ф'ючерси.

Приклад:

Припустимо, що авіакомпанія планує придбати 1 мільйон барелів авіаційного палива через 6 місяців. Авіакомпанія може хеджувати ризик зростання цін на паливо, купивши ф'ючерсні контракти на нафту. Якщо ціна на нафту зросте, авіакомпанія отримає прибуток від ф'ючерсних контрактів, який компенсує збільшення вартості палива. Якщо ціна на нафту впаде, авіакомпанія втратить гроші на ф'ючерсних контрактах, але вона зможе придбати паливо за нижчою ціною.

Важливо: Хеджування не гарантує прибуток, а лише зменшує ризик збитків. Важливо ретельно оцінити всі ризики та витрати, пов'язані з хеджуванням, перш ніж приймати рішення. Рекомендується звернутися до фінансового консультанта для отримання професійної поради.

Тема 4. Сутність та поняття ринку страхових послуг

Сутність та поняття ринку страхових послуг можна розглянути з кількох перспектив: економічної, фінансової та юридичної. Ось основні аспекти:

Сутність ринку страхових послуг:

Ринок страхових послуг – це система економічних відносин між страховиками (продавцями страхових послуг) та страхувальниками (покупцями страхових послуг), де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист. Цей ринок забезпечує перерозподіл ризиків від страхувальників до страховиків за певну плату (страховий внесок або премія).

Основні характеристики ринку страхових послуг:

- **Специфічний товар:** Страховий захист – це нематеріальний продукт, який надає фінансову компенсацію у разі настання певних подій (страхових випадків).
- **Імовірнісний характер:** Страхування базується на оцінці ймовірності настання страхових випадків.
- **Коллективний характер:** Страхування передбачає розподіл збитків між усіма учасниками (страхувальниками), що дає можливість зменшити фінансовий тягар для окремого страхувальника.
- **Довгострокові відносини:** Страхові поліси часто укладаються на тривалий термін, що передбачає довгострокові відносини між страховиком і страхувальником.
- **Регулювання:** Ринок страхових послуг зазвичай підлягає державному регулюванню для захисту прав споживачів та забезпечення фінансової стабільності страхових компаній.

Поняття ринку страхових послуг:

- **Економічне поняття:** Ринок страхових послуг – це частина фінансового ринку, де відбувається обмін грошей на страховий захист. Він є механізмом перерозподілу коштів від тих, хто не зазнав збитків, до тих, хто їх зазнав.
- **Фінансове поняття:** Ринок страхових послуг – це інструмент управління ризиками, який дає можливість фізичним та юридичним особам захистити свої фінансові інтереси від непередбачених подій.
- **Юридичне поняття:** Ринок страхових послуг – це сфера діяльності, що регулюється законодавством, яке визначає права та обов'язки страховиків і страхувальників, умови страхування, порядок виплати страхових відшкодувань та інші аспекти страхової діяльності.

Основні елементи ринку страхових послуг:

- **Страховики:** Компанії, які надають страхові послуги.
- **Страхувальники:** Фізичні або юридичні особи, які купують страхові послуги.
- **Страхові посередники:** Агенти та брокери, які допомагають страхувальникам знайти та придбати відповідні страхові поліси.
- **Страхові продукти:** Різні види страхових полісів, які пропонують страховий захист від різних видів ризиків (наприклад, страхування життя, майна, відповідальності).
- **Страхові тарифи:** Ціни на страхові послуги, які визначаються на основі оцінки ризиків та інших факторів.
- **Страхові резерви:** Кошти, які страховики накопичують для виплати страхових відшкодувань.
- **Державне регулювання:** Законодавство та нормативні акти, які регулюють діяльність страхових компаній та захищають права споживачів.

Функції ринку страхових послуг:

- **Захисна:** Забезпечення фінансового захисту від непередбачених подій.
- **Перерозподільча:** Перерозподіл коштів від тих, хто не зазнав збитків, до тих, хто їх зазнав.
- **Інвестиційна:** Накопичення страхових резервів, які можуть бути інвестовані в економіку.
- **Контрольна:** Контроль за дотриманням умов страхових договорів та виплатою страхових відшкодувань.

Розуміння сутності та поняття ринку страхових послуг є важливим для всіх учасників економічних відносин, оскільки дає можливість ефективно управляти ризиками та захищати свої фінансові інтереси.

Тема 5. Страхові посередники на ринку страхових послуг

Страхові посередники відіграють важливу роль на ринку страхових послуг, допомагаючи споживачам знайти та придбати страхові поліси, які найкраще відповідають їхнім потребам. Вони виступають як міст між страховими компаніями та клієнтами. Ось основні види страхових посередників:

1. Страхові агенти:

- **Визначення:** Працюють від імені однієї страхової компанії. Вони уповноважені продавати лише продукти цієї конкретної компанії.

- **Переваги:** Глибоке знання продуктів однієї компанії, часто мають хорошу підтримку від страховика.

- **Недоліки:** Обмежений вибір продуктів, відсутність можливості порівняти пропозиції різних компаній.

- **Приклад:** Агент, який працює виключно на страхову компанію "Провідна".

2. Страхові брокери:

- **Визначення:** Працюють незалежно від страхових компаній. Вони представляють інтереси клієнта і шукають найкращі страхові пропозиції на ринку.

- **Переваги:** Широкий вибір страхових продуктів від різних компаній, об'єктивне порівняння умов страхування та цін, консультації з урахуванням потреб клієнта.

- **Недоліки:** Можуть брати комісію з клієнта (хоча частіше отримують комісію від страхової компанії), вимагають від клієнта більше інформації про його потреби.

- **Приклад:** Страховий брокер, який співпрацює з "Уніка", "Арсенал Страхування", "Оранта" та іншими компаніями.

3. Банківські страхові агенти (Bancassurance):

- **Визначення:** Банки, які пропонують страхові продукти своїм клієнтам.

- **Переваги:** Зручність для клієнтів, які можуть отримати фінансові та страхові послуги в одному місці, часто пропонують

спеціальні умови для клієнтів банку.

- **Недоліки:** Обмежений вибір страхових компаній (зазвичай співпрацюють з кількома), фокус на продажі, а не на індивідуальному консультуванні.

- **Приклад:** Банк "ПриватБанк", який пропонує страхові поліси від компанії "Уніка".

4. Інтернет-агрегатори (Онлайн-платформи порівняння страховок):

- **Визначення:** Веб-сайти, які дають можливість користувачам порівнювати пропозиції від різних страхових компаній онлайн.

- **Переваги:** Швидкий і зручний спосіб порівняти ціни та умови страхування, доступність 24/7.

- **Недоліки:** Не завжди надають повну інформацію про страхові продукти, можуть бути упередженими у виборі страхових компаній.

- **Приклад:** сайти Hotline Finance, Finance.ua (розділ "Страхування").

5. Афілійовані партнери (Affiliates):

- **Визначення:** Веб-сайти або особи, які рекламують страхові продукти та отримують комісію за кожного клієнта, який перейшов за їхнім посиланням та придбав страховку.

- **Переваги:** Розширюють охоплення страхової компанії, можуть надавати корисну інформацію про страхування.

- **Недоліки:** Можуть бути зацікавлені у продажі будь-якого полісу, а не в наданні об'єктивної консультації.

Як обрати страхового посередника:

- **Визначте свої потреби:** Який вид страхування вам потрібен? Який рівень покриття вам потрібен?

- **Дослідіть різних посередників:** Порівняйте пропозиції різних страхових агентів, брокерів та онлайн-платформ.

- **Перевірте ліцензію та репутацію:** Переконайтеся, що посередник має ліцензію на здійснення страхової діяльності та має хорошу репутацію.

- **Зверніть увагу на комісійні:** Дізнайтеся, як посередник отримує оплату за свої послуги.
- **Задавайте питання:** Не соромтеся задавати питання про страхові продукти та умови страхування.

Вибір страхового посередника – важливий крок у забезпеченні вашого фінансового захисту. Ретельно підійдіть до цього вибору, враховуючи свої потреби та переваги.

Тема 6. Перспективи розвитку ринку страхових послуг

Перспективи розвитку ринку страхових послуг досить широкі та залежать від багатьох факторів, включаючи економічні умови, технологічний прогрес, зміни в регулюванні та демографічні тенденції. Розглянемо деякі головні напрямки розвитку:

1. Цифровізація та Інновації:

- **Онлайн-платформи та мобільні додатки:** Зростання популярності онлайн-платформ і мобільних додатків для купівлі та управління страховими полісами. Це робить страхові послуги більш доступними та зручними для споживачів.
- **Великі дані та аналітика:** Використання великих даних і аналітики для більш точної оцінки ризиків, персоналізації страхових продуктів і поліпшення процесу врегулювання збитків.
- **Штучний інтелект (ШІ) та автоматизація:** Застосування ШІ для автоматизації рутинних завдань, таких як обробка заявок, оцінка збитків і підтримка клієнтів через чат-боти.
- **Інтернет речей (IoT):** Використання IoT-пристроїв для моніторингу ризиків у реальному часі, наприклад, датчики в автомобілях, будинках або на виробництві, що дає можливість запобігати збиткам і пропонувати страхові продукти на основі фактичних даних про ризики.
- **Блокчейн:** Застосування блокчейн-технологій для забезпечення прозорості, безпеки та ефективності страхових операцій, зокрема, у процесах виплат і боротьбі з шахрайством.

2. Персоналізація та Кастомізація:

- **Страхові продукти під конкретні потреби:** Розробка більш гнучких і персоналізованих страхових продуктів, які враховують індивідуальні потреби та ризики клієнтів.
- **Мікростраховування:** Розширення пропозицій мікростраховування для захисту малозабезпечених верств населення від конкретних ризиків, таких як втрата врожаю, хвороба або смерть.

3. Розширення Покриття:

- **Кіберстраховування:** Зростання попиту на кіберстраховування для захисту від кібератак, витоків даних і інших кіберризиків, особливо серед підприємств.
- **Страховування від зміни клімату:** Розвиток страхових продуктів, що покривають ризики, пов'язані зі зміною клімату, такі як повені, урагани, посухи та лісові пожежі.
- **Страховування здоров'я:** Розширення покриття страхових продуктів у сфері охорони здоров'я, включаючи телемедицину, профілактичні послуги та лікування рідкісних захворювань.

4. Регуляторні Зміни:

- **Посилення регулювання:** Посилення регуляторних вимог до страхових компаній з метою захисту прав споживачів і забезпечення фінансової стабільності ринку.
- **Сприяння інноваціям:** Розробка регуляторних рамок, які стимулюють інновації та розвиток нових страхових продуктів і послуг.

5. Демографічні Зміни:

- **Старіння населення:** Зростання попиту на страхові продукти, пов'язані з охороною здоров'я, довгостроковим доглядом і пенсійним забезпеченням.
- **Зростання міського населення:** Збільшення потреби в страхуванні житла, автомобілів та іншого майна в міських районах.

6. Зміни в поведінці споживачів:

- **Зростання фінансової грамотності:** Підвищення

фінансової грамотності споживачів і їхньої обізнаності про важливість страхування.

- **Пошук кращої цінності:** Споживачі стають більш вимогливими до ціни та якості страхових послуг, шукаючи найкращі пропозиції на ринку.

Загальні тенденції:

- **Зростання ринку:** Очікується подальше зростання ринку страхових послуг у світі, особливо в країнах, що розвиваються, де страхове проникнення ще відносно низьке.

- **Конкуренція:** Посилення конкуренції між страховими компаніями, що змушує їх впроваджувати інновації та покращувати якість обслуговування.

- **Партнерства:** Розвиток партнерських відносин між страховими компаніями та іншими організаціями, такими як технологічні компанії, медичні установи та фінансові установи, для розширення охоплення ринку та пропонування комплексних рішень.

Враховуючи ці перспективи, страховим компаніям необхідно активно адаптуватися до змін, інвестувати в цифрові технології, розробляти інноваційні продукти та покращувати якість обслуговування, щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку.

РОЗДІЛ 6. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Інтернет-банкінг

Інтернет-банкінг – це система, яка дає можливість клієнтам банку здійснювати фінансові операції онлайн, використовуючи комп'ютер, смартфон або інший пристрій з доступом до Інтернету.

Основні можливості інтернет-банкінгу:

- **Перекази коштів:** між власними рахунками, іншим фізичним особам, на рахунки юридичних осіб (оплата товарів та послуг).
- **Оплата комунальних послуг:** електроенергія, вода, газ, опалення, інтернет, телебачення тощо.
- **Поповнення рахунків:** мобільний зв'язок, інтернет-провайдери, онлайн-ігри тощо.
- **Керування картками:** блокування/розблокування, зміна лімітів, перегляд виписок.
- **Відкриття та керування депозитами:** відкриття нових депозитів, перегляд інформації про існуючі, поповнення, зняття коштів.
- **Погашення кредитів:** внесення платежів по кредитах, перегляд графіків погашення.
- **Обмін валют:** купівля/продаж валюти за поточним курсом.
- **Перегляд історії операцій:** отримання інформації про всі транзакції, здійснені через рахунок.
- **Створення шаблонів платежів:** для зручності регулярних платежів.
- **Зв'язок з банком:** отримання консультацій, замовлення довідок.

Переваги інтернет-банкінгу:

- **Зручність:** доступ до банківських послуг 24/7 з будь-якого місця, де є Інтернет.
- **Економія часу:** відсутність необхідності відвідувати відділення банку.
- **Економія грошей:** часто нижчі комісії за операції в порівнянні з традиційними банківськими послугами.
- **Контроль над рахунками:** можливість швидко перевірити баланс, історію операцій та іншу інформацію.
- **Безпека:** сучасні системи захисту даних, такі як двофакторна аутентифікація та шифрування, забезпечують високий рівень безпеки.

Для користування інтернет-банкінгом, як правило, потрібно:

- Бути клієнтом банку.
- Зареєструватися в системі інтернет-банкінгу (зазвичай це можна зробити онлайн або у відділенні банку).
- Отримати логін та пароль.
- Встановити необхідне програмне забезпечення (якщо потрібно).

Безпека:

Завжди дотримуйтеся правил безпеки при користуванні інтернет-банкінгом:

- Не повідомляйте нікому свій логін, пароль, PIN-код та інші конфіденційні дані.
- Не переходьте за підозрілими посиланнями.
- Регулярно перевіряйте виписки по рахунку.
- Використовуйте складні паролі та змінюйте їх час від часу.
- Переконайтеся, що ваш комп'ютер захищений антивірусною програмою.

Тема 2. Інтернет-трейдинг

Інтернет-трейдинг, також відомий як онлайн-трейдинг, - це процес купівлі та продажу фінансових інструментів (акцій, облігацій, валют, товарів тощо) через інтернет-платформу. Він дає можливість інвесторам здійснювати операції самостійно, не звертаючись до традиційних брокерів.

Основні переваги інтернет-трейдингу:

- **Зручність та доступність:** Торгівля можлива з будь-якого місця, де є доступ до інтернету, 24/7 (залежить від ринку).
- **Нижчі комісійні:** Онлайн-брокери зазвичай пропонують нижчі комісійні, ніж традиційні брокери.
- **Швидкість:** Операції здійснюються швидко та ефективно.
- **Інформація:** Легкий доступ до фінансової інформації, аналітики та новин.
- **Контроль:** Інвестор має повний контроль над своїми інвестиціями.

Основні ризики інтернет-трейдингу:

- **Висока волатильність ринку:** Ринок може швидко змінюватися, що призводить до значних збитків.
- **Емоційний трейдинг:** Прийняття рішень на основі емоцій, а не аналізу, може призвести до втрат.
- **Технічні проблеми:** Збої в роботі платформи або з'єднання з інтернетом можуть перешкодити здійсненню операцій.
- **Шахрайство:** Існує ризик потрапити на шахрайські схеми або недобросовісних брокерів.
- **Недостатня обізнаність:** Відсутність знань та досвіду може призвести до помилкових рішень.

Щоб успішно займатися інтернет-трейдингом, важливо:

- **Отримати відповідні знання:** Вивчити основи фінансових ринків, технічний та фундаментальний аналіз.
- **Розробити стратегію:** Створити чіткий план дій, включаючи цілі, ризик-менеджмент та правила для входу та виходу з позицій.

- **Вибрати надійного брокера:** Звернути увагу на ліцензії, репутацію, комісійні та функціональність платформи.
- **Практикуватися:** Почати з демо-рахунку, щоб ознайомитися з платформою та протестувати стратегії.
- **Контролювати ризики:** Використовувати стоп-лоси, диверсифікувати портфель та не інвестувати більше, ніж можете втратити.

Висновки:

Інтернет-трейдинг може бути прибутковим способом інвестування, але він також несе в собі значні ризики. Важливо бути добре обізнаним, мати стратегію та контролювати ризики, щоб досягти успіху. Перед тим, як почати торгувати, рекомендується проконсультуватися з фінансовим консультантом.

Тема 3. Інтернет-страхування та комп'ютерний інжиніринг

Інтернет-страхування – це купівля та управління страховими полісами онлайн, без необхідності особисто відвідувати офіс страхової компанії або спілкуватися з агентом. Воно дає можливість швидко порівняти різні пропозиції, оформити поліс і отримати необхідну підтримку через інтернет.

Інтернет-страхування стає дедалі популярнішим завдяки своїй зручності та доступності. Клієнти можуть у будь-який час доби, не виходячи з дому, оцінити свої потреби, порівняти умови страхування від різних компаній та вибрати оптимальний варіант. Цей процес значно економить час та зусилля, особливо для зайнятих людей.

Однією з головних переваг інтернет-страхування є прозорість. Онлайн-платформи часто надають детальні описи страхових продуктів, включаючи умови покриття, винятки та вартість. Це дає можливість клієнтам приймати обґрунтовані рішення, маючи всю необхідну інформацію під рукою. Крім того, онлайн-калькулятори

допомагають швидко розрахувати вартість поліса, враховуючи індивідуальні потреби та параметри.

Страхові компанії також отримують вигоду від інтернет-страхування. Вони можуть знижувати витрати на утримання офісів та штат агентів, оптимізувати процеси та розширювати свою клієнтську базу за рахунок географічної незалежності. Онлайн-маркетинг та реклама дають можливість ефективно залучати нових клієнтів та пропонувати їм персоналізовані страхові рішення.

Звісно, інтернет-страхування має і свої виклики. Важливо забезпечити безпеку онлайн-транзакцій та захист персональних даних клієнтів. Також необхідно надавати якісну онлайн-підтримку та консультації, щоб клієнти могли отримати відповіді на свої питання та вирішити проблеми, які можуть виникнути. Тим не менш, перспективи розвитку інтернет-страхування виглядають дуже багатообіцяючими, оскільки воно відповідає сучасним вимогам ринку та потребам споживачів.

Комп'ютерний інжиніринг у сфері фінансових послуг – це застосування комп'ютерних наук та інженерних принципів для розробки, впровадження та підтримки технологічних рішень у фінансовій галузі. Ця сфера охоплює широкий спектр діяльності, від розробки програмного забезпечення для торгових платформ до створення алгоритмів машинного навчання для виявлення шахрайства.

Ось деякі основні аспекти комп'ютерного інжинірингу у фінансових послугах:

1. Розробка та підтримка фінансового програмного забезпечення:

- **Торгові платформи:** Розробка та підтримка високопродуктивних, надійних та безпечних торгових платформ для торгівлі акціями, валютами, деривативами та іншими фінансовими інструментами.

- **Системи управління ризиками:** Створення програмного забезпечення для моделювання, аналізу та управління фінансовими ризиками, такими як кредитний ризик, ринковий ризик та операційний ризик.

- **Системи онлайн-банкінгу та мобільних платежів:** Розробка безпечних та зручних платформ для онлайн-банкінгу та мобільних платежів, що дають можливість клієнтам керувати своїми фінансами в режимі реального часу.

- **Системи обробки платежів:** Розробка та підтримка систем обробки платежів, що забезпечують швидкі, безпечні та надійні транзакції.

- **Системи управління активами:** Розробка програмного забезпечення для управління інвестиційними портфелями, включаючи аналіз даних, розподіл активів та звітність.

2. Аналіз даних та машинне навчання:

- **Виявлення шахрайства:** Розробка алгоритмів машинного навчання для виявлення шахрайських транзакцій та запобігання фінансовим злочинам.

- **Кредитний скоринг:** Створення моделей для оцінки кредитоспроможності клієнтів та прийняття рішень щодо видачі кредитів.

- **Прогнозування ринку:** Розробка алгоритмів для прогнозування цін на фінансові активи та прийняття інвестиційних рішень.

- **Персоналізація фінансових послуг:** Використання даних клієнтів для надання персоналізованих фінансових порад та пропозицій.

- **Автоматизована торгівля (алгоритмічна торгівля):** Розробка та впровадження алгоритмів для автоматичної торгівлі на фінансових ринках.

3. Кібербезпека:

- **Захист від кібератак:** Розробка та впровадження заходів безпеки для захисту фінансових систем від кібератак, таких як DDoS-атаки, фішинг та злам даних.

- **Забезпечення відповідності нормативним вимогам:** Забезпечення відповідності фінансовим регуляторним вимогам, таким як GDPR, PCI DSS та іншим стандартам безпеки.

- **Аудит та моніторинг безпеки:** Проведення аудитів безпеки та моніторингу систем для виявлення та усунення вразливостей.

4. Хмарні обчислення та Big Data:

- **Міграція фінансових систем у хмару:** Перенесення фінансових систем у хмарне середовище для підвищення гнучкості, масштабованості та економічної ефективності.

- **Обробка та аналіз великих обсягів даних:** Використання технологій Big Data для обробки та аналізу великих обсягів фінансових даних з метою отримання цінних інсайтів.

5. Технології Blockchain та криптовалюти:

- **Розробка блокчейн-рішень для фінансових послуг:** Створення блокчейн-платформ для спрощення та автоматизації фінансових процесів, таких як платежі, розрахунки та торгівля.

- **Робота з криптовалютами:** Розробка рішень для зберігання, торгівлі та управління криптовалютами.

Необхідні навички:

- Знання основ комп'ютерних наук та інженерії.
- Досвід програмування на різних мовах (наприклад, Java, Python, C++, C#).
- Розуміння фінансових ринків та продуктів.
- Знання баз даних та SQL.
- Навички аналізу даних та машинного навчання.
- Розуміння принципів кібербезпеки.
- Досвід роботи з хмарними обчисленнями.
- Знання технологій Blockchain та криптовалют (для відповідних позицій).

Підсумок:

Комп'ютерний інжиніринг відіграє основну роль у сучасних фінансових послугах. Фахівці в цій галузі розробляють та підтримують комп'ютерні системи, які забезпечують роботу фінансових ринків, дають можливість клієнтам керувати своїми фінансами та захищають від фінансових злочинів. Ця сфера постійно розвивається, вимагаючи від фахівців постійного навчання та адаптації до нових технологій.

Інтернет-страхування та комп'ютерний інжиніринг тісно пов'язані між собою, оскільки сучасне страхування значною мірою

залежить від інформаційних технологій. Ось декілька аспектів їх взаємодії:

1. Розвиток інтернет-страхування (e-insurance):

- **Онлайн-платформи:** Комп'ютерний інжиніринг забезпечує створення та підтримку онлайн-платформ для продажу страхових полісів, управління клієнтськими даними, обробки страхових випадків та здійснення платежів.

- **Мобільні додатки:** Страхові компанії розробляють мобільні додатки для зручного доступу клієнтів до страхових послуг, подання заявок, отримання консультацій та відстеження статусу полісів.

- **Автоматизація процесів:** Комп'ютерні системи автоматизують багато рутинних процесів у страхуванні, таких як обробка заявок, оцінка ризиків, андеррайтинг та врегулювання страхових випадків.

2. Аналіз даних та оцінка ризиків:

- **Big Data:** Комп'ютерний інжиніринг використовується для аналізу великих обсягів даних з різних джерел (соціальні мережі, датчики, медичні записи тощо) з метою більш точної оцінки ризиків та розробки персоналізованих страхових продуктів.

- **Машинне навчання:** Алгоритми машинного навчання застосовуються для прогнозування страхових випадків, виявлення шахрайства, оптимізації цін та покращення клієнтського досвіду.

- **Прогностична аналітика:** Комп'ютерні системи дають можливість страховим компаніям передбачати майбутні тенденції та ризики, що допомагає їм адаптуватися до змін на ринку та пропонувати актуальні страхові рішення.

3. Кібербезпека:

- **Захист даних:** Комп'ютерний інжиніринг відіграє важливу роль у забезпеченні кібербезпеки страхових компаній та захисті конфіденційних даних клієнтів від кібератак та витоків інформації.

- **Запобігання шахрайству:** Комп'ютерні системи використовуються для виявлення та запобігання страховому шахрайству, що дає можливість знизити збитки страхових компаній та

утримувати ціни на страхові поліси на прийнятному рівні.

4. Інновації в страхуванні:

- **Telematics:** Комп'ютерний інжиніринг надає можливість використовувати телематичні пристрої (наприклад, в автомобілях) для збору даних про поведінку водія, що дає можливість страховим компаніям пропонувати страхові поліси, що базуються на фактичному стилі водіння.

- **Internet of Things (IoT):** Інтернет речей (IoT) використовується для моніторингу застрахованого майна (наприклад, датчики диму, води, руху) та автоматичного реагування на страхові випадки.

- **Blockchain:** Технологія блокчейн може бути використана для підвищення прозорості та безпеки страхових транзакцій, спрощення процесу врегулювання страхових випадків та запобігання шахрайству.

Висновки:

Інтернет-страхування та комп'ютерний інжиніринг є нерозривно пов'язані, оскільки сучасне страхування значною мірою залежить від інформаційних технологій. Комп'ютерний інжиніринг забезпечує розвиток онлайн-платформ, автоматизацію процесів, аналіз даних, оцінку ризиків, кібербезпеку та інновації в страхуванні. Розвиток цих двох сфер продовжуватиметься і в майбутньому, що призведе до появи нових страхових продуктів та послуг, а також до підвищення ефективності та зручності страхування для клієнтів.

Комп'ютерний інжиніринг (Computer Engineering) відіграє важливу роль на фондовому ринку, охоплюючи широкий спектр застосувань, від розробки торгових платформ до аналізу великих обсягів даних. Ось декілька головних аспектів використання комп'ютерного інжинірингу на фондовому ринку:

1. Розробка торгових платформ та систем:

- **Алгоритмічна торгівля (Algorithmic Trading):** Комп'ютерні інженери розробляють алгоритми, які автоматично виконують торгові операції на основі заданих параметрів, таких як

ціна, обсяг та час. Це дає можливість реагувати на зміни ринку швидше, ніж це може зробити людина.

- **Високочастотна торгівля (High-Frequency Trading, HFT):** Це підмножина алгоритмічної торгівлі, де пріоритетом є швидкість виконання операцій. Комп'ютерні інженери розробляють системи, які можуть обробляти та реагувати на ринкові дані за мілісекунди, щоб отримати перевагу.

- **Платформи для управління портфелем:** Інженери створюють програмне забезпечення, яке допомагає інвесторам керувати своїми портфелями, відстежувати показники, аналізувати ризики та приймати обґрунтовані рішення.

2. Аналіз даних та моделювання:

- **Великі дані (Big Data):** Комп'ютерні інженери розробляють інструменти та методи для обробки та аналізу великих обсягів фінансових даних, щоб виявляти тренди, закономірності та аномалії, які можуть бути корисними для прийняття інвестиційних рішень.

- **Машинне навчання (Machine Learning) та штучний інтелект (AI):** Машинне навчання використовується для прогнозування цін на акції, оцінки ризиків, виявлення шахрайських операцій та автоматизації торгових стратегій.

- **Моделювання ризиків:** Комп'ютерні інженери розробляють складні моделі для оцінки ризиків, пов'язаних з інвестиціями, і допомагають інвесторам управляти цими ризиками.

3. Забезпечення безпеки та надійності:

- **Кібербезпека:** Комп'ютерні інженери розробляють заходи для захисту торгових платформ та даних від кібератак, що є дуже важливим для забезпечення цілісності ринку.

- **Надійність систем:** Інженери проектують та підтримують системи, які забезпечують стабільну та безперебійну роботу торгових платформ, щоб уникнути втрат через збої.

4. Розробка фінансових інструментів:

- **Криптовалюти та блокчейн:** Комп'ютерні інженери займаються розробкою криптовалют, блокчейн-платформ та

інструментів для торгівлі цифровими активами.

- **Структуровані продукти:** Розробка складних фінансових інструментів, таких як деривативи, вимагає глибоких знань в області комп'ютерного моделювання та аналізу даних.

Приклади реальних застосувань:

- **Renaissance Technologies:** Відома компанія, яка використовує складні математичні моделі та алгоритми для торгівлі на фінансових ринках.

- **Two Sigma Investments:** Ще одна компанія, яка використовує машинне навчання та великі дані для прийняття інвестиційних рішень.

- **Програмне забезпечення Bloomberg Terminal:** Надає фінансовим професіоналам доступ до реального часу ринкових даних, новин та аналітичних інструментів.

Необхідні навички для комп'ютерного інженера на фондовому ринку:

- Знання алгоритмів та структур даних.
- Програмування (Python, C++, Java).
- Обробка великих даних (Hadoop, Spark).
- Машинне навчання та штучний інтелект.
- Фінансові знання (базові принципи інвестування, фінансові інструменти).
- Кібербезпека.

Висновок:

Комп'ютерний інжиніринг відіграє основну роль у сучасному фондовому ринку, забезпечуючи інструменти та технології для автоматизації торгівлі, аналізу даних, управління ризиками та забезпечення безпеки. Розвиток цих технологій продовжує трансформувати фінансову індустрію, і комп'ютерні інженери будуть відігравати все більш важливу роль у цьому процесі.

ЗАДАЧІ З КУРСУ РИНОК ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Задача 1

Власник векселя номіналом 5700 грн. облікував його в банку за обліковою ставкою 14% (АСТ/360). Строк від моменту обліку до дати погашення векселя – 86 днів. Знайти: 1) суму, яку отримає власник векселя в банку; 2) дохід банку (дисконт).

1. Розрахунок дисконту (доходу банку):

Дисконт розраховується за формулою простого відсотка:

Дисконт = Номінал * Облікова ставка * (Строк / 360)

У нашому випадку:

Дисконт = 5700 грн * 0.14 * (86 / 360) = 191.30 грн

2. Сума, яку отримає власник векселя:

Сума, яку отримає власник векселя, дорівнює номіналу векселя за вирахуванням дисконту:

Сума отримана = Номінал - Дисконт

У нашому випадку:

Сума отримана = 5700 грн - 191.30 грн = 5508.70 грн

Відповідь:

1. Сума, яку отримає власник векселя в банку: **5508.70 грн**
2. Дохід банку (дисконт): **191.30 грн**

Задача 2

Банк облікував вексель номіналом 9500 грн. за 75 днів до його погашення і виплатив пред'явнику векселя 8990 грн. (АСТ/360). Знайти облікову ставку.

Для розв'язання цієї задачі нам потрібно знайти облікову ставку, використовуючи надані дані про вексель. Ось як ми можемо це зробити:

1. Розрахунок суми дисконту:

○ Сума дисконту (знижки) - це різниця між номіналом векселя та сумою, яку отримав пред'явник.

○ Дисконт = Номінал векселя - Сума, виплачена пред'явнику

○ Дисконт = 9500 грн - 8990 грн = 510 грн

2. Визначення періоду дисконтування:

○ Період дисконтування - це час у днях до погашення векселя. У цьому випадку, це 75 днів.

3. Обчислення облікової ставки:

○ Облікова ставка (discount rate) може бути обчислена за формулою:

4. Облікова ставка = (Дисконт / Номінал векселя) * (360 / Період дисконтування)

○ Підставляємо значення:

▪ Облікова ставка = (510 грн / 9500 грн) * (360 / 75)

▪ Облікова ставка = 0.05368 * 4.8

▪ Облікова ставка = 0.257664

5. Переведення у відсотки:

○ Щоб отримати облікову ставку у відсотках, помножимо результат на 100.

○ Облікова ставка у відсотках = 0.257664 * 100 = 25.7664%

Отже, облікова ставка становить приблизно 25.77%.

Задача 3

Власник векселя облікував його в банку за обліковою ставкою 13% і отримав 8060 грн. Строк від моменту обліку до дати погашення векселя – 98 днів (ACT/360). Знайти 1) номінал векселя; 2) дохід банку (дисконт).

1. Номінал векселя:

Формула дисконтування векселя:

Поточна вартість = Номінал - (Номінал * Облікова ставка * (Строк / 360))

Нам відомо:

• Поточна вартість (сума, отримана власником) = 8060 грн

- Облікова ставка = 13% (0.13)
- Строк = 98 днів

Позначимо номінал векселя як "N". Підставляємо значення у формулу:

$$8060 = N - (N * 0.13 * (98 / 360))$$

Спростуємо рівняння:

$$8060 = N - (N * 0.03544)$$

$$8060 = N * (1 - 0.03544)$$

$$8060 = N * 0.96456$$

Розв'язуємо рівняння відносно N:

$$N = 8060 / 0.96456$$

$$N \approx 8356.15 \text{ грн}$$

Отже, номінал векселя становить приблизно 8356.15 грн.

2. Дохід банку (дисконт):

Дисконт – це різниця між номіналом векселя та сумою, яку отримав власник.

$$\text{Дисконт} = \text{Номінал} - \text{Поточна вартість}$$

$$\text{Дисконт} = 8356.15 - 8060$$

$$\text{Дисконт} \approx 296.15 \text{ грн}$$

Отже, дохід банку (дисконт) становить приблизно 296.15 грн.

Задача 4

Вексель на суму 8500 грн. був виданий на 140 днів з нарахуванням за ним відсотків у розмірі 18% річних. Вексель був облікований в банку власником за 40 днів до настання строку погашення за обліковою ставкою 11% річних. Знайти: 1) суму, яку отримає власник векселя в банку; 2) дохід банку при настанні строку погашення векселя; 3) майбутню вартість векселя.

1. Майбутня вартість векселя (FV):

- $FV = PV * (1 + (r * t))$, де:
 - PV (теперішня вартість) = 8500 грн
 - r (річна процентна ставка) = 18% = 0.18

- t (термін у роках) = $140/365 = 0.3836$
- $FV = 8500 * (1 + (0.18 * 0.3836)) = 8500 * 1.069 = 9086.5$ грн

2. Сума, яку отримає власник векселя в банку:

- Облікова сума (знижка) = $FV * d * t$, де:
 - $FV = 9086.5$ грн
 - d (облікова ставка) = $11\% = 0.11$
 - t (термін до погашення у роках) = $40/365 = 0.1096$
- Облікова сума = $9086.5 * 0.11 * 0.1096 = 109.62$ грн
- Сума, яку отримає власник = $FV - \text{Облікова сума} = 9086.5 - 109.62 = 8976.88$ грн

3. Дохід банку при настанні строку погашення векселя:

- Дохід банку = Облікова сума = 109.62 грн

Відповіді:

1. Сума, яку отримає власник векселя в банку: 8976.88 грн
2. Дохід банку при настанні строку погашення векселя: 109.62 грн
3. Майбутня вартість векселя: 9086.5 грн

Задача 5

Вексель на суму 32000 грн. видано на 230 днів з нарахуванням за ним відсотків за ставкою 25% річних при розрахунковій кількості днів на рік – 365. Банк облікував вексель за 54 дні до настання терміну оплати за обліковою ставкою 10% річних при розрахунковій кількості днів на рік – 360. Визначити суму, отриману пред'явником векселя, і суму доходу банку.

1. Розрахунок суми, належної до сплати за векселем на момент погашення:

- Відсотки за векселем: $(32000 \text{ грн} * 25\% * 230 \text{ днів}) / 365 \text{ днів} = 5041.10$ грн
- Сума до сплати: $32000 \text{ грн} + 5041.10 \text{ грн} = 37041.10$ грн

2. Розрахунок дисконту (суми, яку утримує банк):

- Дисконт: $(37041.10 \text{ грн} * 10\% * 54 \text{ дні}) / 360 \text{ днів} = 555.62$

грн

3. Сума, отримана пред'явником векселя:

- Сума до отримання: 37041.10 грн - 555.62 грн = 36485.48

грн

4. Дохід банку:

- Дохід банку: 555.62 грн (сума дисконту)

Відповідь:

- Сума, отримана пред'явником векселя: 36485.48 грн
- Дохід банку: 555.62 грн

Задача 6

При обліку векселя на суму 2300 грн., до терміну оплати якого залишилося 80 днів, банк виплатив його пред'явнику 1810 грн. Визначити, яку облікову ставку використовував банк при розрахунковій кількості днів на рік, рівному 360.

Для розв'язання цієї задачі нам потрібно визначити облікову ставку, яку використовував банк. Облікова ставка - це відсоток, який банк утримує при обліку векселя до настання терміну його оплати.

Формула для розрахунку суми, яку отримує пред'явник векселя після обліку, виглядає наступним чином:

Сума отримана = Номінальна вартість векселя - (Номінальна вартість векселя * Облікова ставка * Кількість днів до оплати / Кількість днів у році)

У нашому випадку:

- Сума отримана = 1810 грн
- Номінальна вартість векселя = 2300 грн
- Кількість днів до оплати = 80 днів
- Кількість днів у році = 360 днів

Підставимо ці значення у формулу та розв'яжемо її відносно облікової ставки (ОС):

$$1810 = 2300 - (2300 * ОС * 80 / 360)$$

Перенесемо 2300 вліво:

$$1810 - 2300 = - (2300 * OC * 80 / 360)$$

$$-490 = - (2300 * OC * 80 / 360)$$

Помножимо обидві частини на -1:

$$490 = 2300 * OC * 80 / 360$$

Тепер виразимо OC:

$$OC = (490 * 360) / (2300 * 80)$$

$$OC = 176400 / 184000$$

$$OC \approx 0.9587$$

Щоб виразити облікову ставку у відсотках, помножимо результат на 100:

$$\text{Облікова ставка} \approx 0.9587 * 100 = 95.87\%$$

Отже, облікова ставка, яку використовував банк, становить приблизно 95.87%.

Задача 7

Визначити нарощену суму боргу, що одержить вкладник наприкінці терміну, якщо сума позички складає 50,0 тис. грн., період нарахування 4 роки, процентна ставка 25,0%.

Для розв'язання цієї задачі нам потрібно обчислити нарощену суму боргу, використовуючи формулу складних відсотків. Оскільки в умові не вказано, як часто нараховуються відсотки протягом року, будемо вважати, що відсотки нараховуються один раз на рік.

Формула для розрахунку нарощеної суми (A) виглядає наступним чином:

$$A = P (1 + r)^n$$

де: P - початкова сума позички (50,0 тис. грн.); r - річна процентна ставка (25,0% або 0,25 у десятковому вигляді); n - кількість років (4).

Підставляємо значення у формулу:

$$A = 50000 (1 + 0,25)^4 \quad A = 50000 (1,25)^4 \quad A = 50000 * 2,44140625 \quad A = 122070,3125$$

Отже, нарощена сума боргу, яку отримає вкладник наприкінці терміну, становить 122 070,31 грн. (з округленням до двох знаків після коми).

Задача 8

Вклад у 40,0 тис. грн. покладений на депозитний рахунок в банку на 3 роки під 18% річних (прості відсотки). Визначити майбутню вартість вкладу та суму відсотків за весь період (приріст вкладу).

Розрахунок майбутньої вартості вкладу (FV) та суми відсотків (I):

Дано:

- Початковий вклад (PV): 40 000 грн
- Відсоткова ставка (r): 18% річних (0,18)
- Термін вкладу (t): 3 роки

Формула для розрахунку простих відсотків:

- $I = PV * r * t$
- $FV = PV + I$

Розрахунок суми відсотків (I):

$$I = 40\,000 \text{ грн} * 0,18 * 3 = 21\,600 \text{ грн}$$

Розрахунок майбутньої вартості вкладу (FV):

$$FV = 40\,000 \text{ грн} + 21\,600 \text{ грн} = 61\,600 \text{ грн}$$

Відповідь:

- Майбутня вартість вкладу через 3 роки становитиме 61 600 грн.
- Сума відсотків за весь період (приріст вкладу) складе 21 600 грн.

Задача 9

Визначити період нарахування, за який початковий капітал у розмірі 18,0 тис. грн. зросте до 43,0 тис. грн., якщо використовується проста ставка позикових відсотків 31,0% річних.

Для розв'язання цієї задачі використаємо формулу простого відсотка:

$$FV = PV * (1 + rt)$$

де:

- FV - майбутня вартість (43,0 тис. грн)
- PV - початкова вартість (18,0 тис. грн)
- r - річна процентна ставка (31,0% або 0,31)
- t - період нарахування у роках (який потрібно знайти)

Підставимо відомі значення у формулу:

$$43 = 18 * (1 + 0,31t)$$

Розв'яжемо рівняння відносно t:

1. Поділимо обидві частини на 18: $43 / 18 = 1 + 0,31t$ $2,3889 \approx 1 + 0,31t$
2. Віднімемо 1 з обох частин: $1,3889 \approx 0,31t$
3. Поділимо обидві частини на 0,31: $t \approx 1,3889 / 0,31$ $t \approx 4,48$ років

Отже, період нарахування, за який початковий капітал зросте до 43,0 тис. грн, становить приблизно 4,48 років.

Задача 10

Визначити нарощену суму боргу, яку одержить вкладник, вклавши 7,0 тис. грн. під 12,0% річних, через 6 місяців.

Дано:

- Початкова сума вкладу (P): 7000 грн.
- Річна відсоткова ставка (r): 12% (або 0.12 у десятковому форматі)
- Термін вкладу (t): 6 місяців (або 0.5 року)

Формула:

Нарощена сума (A) обчислюється за формулою простого відсотка:

$$A = P * (1 + r * t)$$

Обчислення:

1. Підставляємо відомі значення у формулу:

$$A = 7000 * (1 + 0.12 * 0.5)$$

2. Обчислюємо вираз у дужках:

$$A = 7000 * (1 + 0.06)$$

3. Продовжуємо обчислення:

$$A = 7000 * 1.06$$

4. Отримуємо нарощену суму:

$$A = 7420 \text{ грн.}$$

Відповідь:

Вкладник отримає нарощену суму боргу в розмірі 7420 грн. через 6 місяців.

Задача 11

Фірма уклала угоду з банком про надання позички в 200,0 тис. грн. терміном на 2 роки за такими умовами: за перший рік плата за позичку становить 20,0% річних по простій ставці, а в кожному наступному півріччі позичковий відсоток зростає на 5,0%. Розрахувати нарощену суму боргу на кінець 2-го року.

Для розрахунку нарощеної суми боргу на кінець 2-го року необхідно врахувати зміну відсоткової ставки кожного півріччя.

1. Перший рік:

- Відсоткова ставка: 20% річних.
- Сума відсотків за перший рік: $200,0 \text{ тис. грн} * 0,20 = 40,0 \text{ тис. грн.}$
- Сума боргу на кінець першого року: $200,0 \text{ тис. грн} + 40,0 \text{ тис. грн} = 240,0 \text{ тис. грн.}$

2. Другий рік:

- **Перше півріччя:**
 - Відсоткова ставка: $20\% / 2 + 5\% = 15\%$ за півріччя.
 - Сума відсотків за перше півріччя: $240,0 \text{ тис. грн} * 0,15 = 36,0 \text{ тис. грн.}$
 - Сума боргу на кінець першого півріччя: 240,0 тис.

грн + 36,0 тис. грн = 276,0 тис. грн.

○ **Друге півріччя:**

- Відсоткова ставка: $15\% + 5\% = 20\%$ за півріччя.
- Сума відсотків за друге півріччя: $276,0 \text{ тис. грн} * 0,20 = 55,2 \text{ тис. грн.}$
- Сума боргу на кінець другого року: $276,0 \text{ тис. грн} + 55,2 \text{ тис. грн} = 331,2 \text{ тис. грн.}$

Отже, нарощена сума боргу на кінець 2-го року становить 331,2 тис. грн.

Задача 12

Визначити нарощену суму капіталу, якщо первісна його сума становить 1000,0 грн., складна процентна ставка – 5,0%, період нарахування – 7 років. Порівняти отриманий результат з величиною нарощеної суми, розрахованої з використанням ставки простих відсотків.

1. Розрахунок нарощеної суми за складною процентною ставкою:

Формула для розрахунку нарощеної суми за складною процентною ставкою:

$$FV = PV * (1 + r)^n$$

де:

- FV – майбутня вартість (нарощена сума)
- PV – початкова вартість (первісна сума капіталу) = 1000 грн
- r – процентна ставка за період = $5\% = 0.05$
- n – кількість періодів нарахування = 7 років

Підставляємо значення:

$$FV = 1000 * (1 + 0.05)^7$$

$$FV = 1000 * (1.05)^7$$

$$FV \approx 1000 * 1.4071$$

$$FV \approx 1407.10 \text{ грн}$$

Отже, нарощена сума капіталу за складною процентною ставкою становить приблизно 1407.10 грн.

2. Розрахунок нарощеної суми за простою процентною ставкою:

Формула для розрахунку нарощеної суми за простою процентною ставкою:

$$FV = PV * (1 + r * n)$$

Підставляємо значення:

$$FV = 1000 * (1 + 0.05 * 7)$$

$$FV = 1000 * (1 + 0.35)$$

$$FV = 1000 * 1.35$$

$$FV = 1350 \text{ грн}$$

Отже, нарощена сума капіталу за простою процентною ставкою становить 1350 грн.

3. Порівняння результатів:

Нарощена сума за складною процентною ставкою (1407.10 грн) більша, ніж нарощена сума за простою процентною ставкою (1350 грн). Це пояснюється тим, що при складній процентній ставці відсотки нараховуються не тільки на початкову суму, але й на нараховані відсотки за попередні періоди (капіталізація відсотків).

Задача 13

Визначити сучасний (поточний, нинішній, наведений) розмір суми 20,0 тис. грн., що буде виплачена через п'ять років при використанні ставки складних відсотків 18,0% річних.

Для розрахунку сучасного розміру суми, яку виплатять у майбутньому, використовується формула дисконтування. Вона дає можливість визначити, скільки потрібно вкласти сьогодні під певний відсоток, щоб отримати задану суму через певний період часу.

Формула дисконтування має вигляд:

$$PV = FV / (1 + r)^n$$

де:

- PV (Present Value) – сучасний розмір суми;
- FV (Future Value) – майбутній розмір суми (20 000 грн);
- r – ставка відсотка (18% або 0,18);
- n – кількість років (5).

Підставляємо значення у формулу:

$$PV = 20000 / (1 + 0,18)^5 \quad PV = 20000 / (1,18)^5 \quad PV = 20000 / 2,28775776 \quad PV \approx 8742,46 \text{ грн}$$

Отже, сучасний розмір суми, яку виплатять через п'ять років, становить приблизно 8742,46 грн при ставці складних відсотків 18% річних. Це означає, що якщо сьогодні інвестувати 8742,46 грн під 18% річних, то через 5 років ми отримаємо 20 000 грн.

Задача 14

Визначити нарощену суму внеску, якщо капітал у сумі 2800,0 грн. вкладений на 3 роки під 24,0% за складною ставкою. Відсотки нараховуються: а) 1 раз на рік; б) кожне півріччя; в) щокварталу; г) щомісяця.

а) Нарахування відсотків 1 раз на рік:

Формула для розрахунку нарощеної суми за складною ставкою:

$$FV = PV * (1 + r)^n$$

де:

- FV - майбутня вартість (нарощена сума)
- PV - початкова вартість (капітал) = 2800 грн
- r - річна відсоткова ставка = 24% = 0,24
- n - кількість років = 3

Підставляємо значення у формулу:

$$FV = 2800 * (1 + 0,24)^3$$

$$FV = 2800 * (1,24)^3$$

$$FV = 2800 * 1,906624$$

$$FV = 5338,55 \text{ грн}$$

б) Нарахування відсотків кожне півріччя:

- $r = 24\% / 2 = 12\% = 0,12$ (піврічна відсоткова ставка)
- $n = 3 * 2 = 6$ (кількість півріч)

$$FV = 2800 * (1 + 0,12)^6$$

$$FV = 2800 * (1,12)^6$$

$$FV = 2800 * 1,973823$$

$$FV = 5526,70 \text{ грн}$$

с) Нарахування відсотків щокварталу:

- $r = 24\% / 4 = 6\% = 0,06$ (квартальна відсоткова ставка)
- $n = 3 * 4 = 12$ (кількість кварталів)

$$FV = 2800 * (1 + 0,06)^{12}$$

$$FV = 2800 * (1,06)^{12}$$

$$FV = 2800 * 2,012196$$

$$FV = 5634,15 \text{ грн}$$

д) Нарахування відсотків щомісяця:

- $r = 24\% / 12 = 2\% = 0,02$ (місячна відсоткова ставка)
- $n = 3 * 12 = 36$ (кількість місяців)

$$FV = 2800 * (1 + 0,02)^{36}$$

$$FV = 2800 * (1,02)^{36}$$

$$FV = 2800 * 2,039887$$

$$FV = 5711,68 \text{ грн}$$

Підсумок:

- а) 5338,55 грн
- б) 5526,70 грн
- с) 5634,15 грн
- д) 5711,68 грн

Як бачимо, чим частіше нараховуються відсотки, тим більшою стає нарощена сума завдяки ефекту складного відсотка.

Задача 15

Визначити найбільш вигідний варіант вкладення коштів на 3 роки: А) капітал вкладається під 11,8% річних за складною ставкою при нарахуванні відсотків 1 раз у рік; Б) капітал вкладається під

11,5% річних за складною ставкою при нарахуванні відсотків кожне півріччя; В) капітал вкладається під 11,3% річних за складною ставкою при нарахуванні відсотків щокварталу; Г) капітал вкладається під 11,2% річних за складною ставкою при нарахуванні відсотків щомісяця.

Для визначення найвигіднішого варіанту вкладення коштів, нам потрібно розрахувати майбутню вартість інвестицій для кожного варіанту та порівняти їх. Використовуємо формулу складної відсоткової ставки:

$$FV = PV (1 + r/n)^{(nt)}$$

де:

- FV – майбутня вартість інвестицій
- PV – початкова сума інвестицій (припустимо, що PV = 1 для зручності порівняння)
- r – річна відсоткова ставка (у десятковому форматі)
- n – кількість нарахувань відсотків на рік
- t – кількість років (3 роки)

Розрахунки:

А) 11,8% річних, нарахування 1 раз на рік: $FV = 1 * (1 + 0.118/1)^{(1*3)} = 1.4049$

Б) 11,5% річних, нарахування кожні півроку: $FV = 1 * (1 + 0.115/2)^{(2*3)} = 1.4032$

В) 11,3% річних, нарахування щокварталу: $FV = 1 * (1 + 0.113/4)^{(4*3)} = 1.4026$

Г) 11,2% річних, нарахування щомісяця: $FV = 1 * (1 + 0.112/12)^{(12*3)} = 1.4016$

Порівнюючи отримані результати, бачимо, що найбільшу майбутню вартість має варіант А (1.4049).

Висновок: Найбільш вигідним варіантом вкладення коштів на 3 роки є варіант А: капітал вкладається під 11,8% річних за складною ставкою при нарахуванні відсотків 1 раз у рік.

Задача 16

Для погашення пакету облігацій, випущених на 5 років, утворюється фонд погашення при щорічних платежах по 20,0 тис. грн., на які нараховуються відсотки за ставкою 10,0%. Визначити стогову (нарощену) суму при умові, що відсотки нараховуються один раз на рік.

Для розв'язання цієї задачі нам потрібно обчислити майбутню вартість ануїтету, тобто суму, яка накопичиться у фонді погашення за 5 років при щорічних внесках у розмірі 20,0 тис. грн. з нарахуванням відсотків за ставкою 10,0% річних.

Використовуємо формулу майбутньої вартості звичайного ануїтету:

$$FV = P * (((1 + r)^n - 1) / r)$$

де:

- FV - майбутня вартість ануїтету (нарощена сума)
- P - розмір щорічного платежу (20,0 тис. грн.)
- r - процентна ставка за період (10,0% або 0,1)
- n - кількість періодів (5 років)

Підставляємо значення у формулу:

$$FV = 20000 * (((1 + 0,1)^5 - 1) / 0,1) \quad FV = 20000 * (((1,1)^5 - 1) / 0,1) \quad FV = 20000 * ((1,61051 - 1) / 0,1) \quad FV = 20000 * (0,61051 / 0,1) \quad FV = 20000 * 6,1051 \quad FV = 122102 \text{ грн.}$$

Отже, стогова (нарощена) сума у фонді погашення через 5 років становитиме 122 102 грн.

Задача 17

Визначити величину банківського депозиту, якщо вкладник через 5 років повинен отримати 200,0 тис. грн. Банк виконує нарахування на внесену суму за складною ставкою 20,0% річних.

Для розв'язання цієї задачі, нам потрібно використати формулу складних відсотків, щоб обчислити початкову суму депозиту, яка

необхідна для досягнення 200,0 тис. грн через 5 років з урахуванням 20,0% річних.

Формула складних відсотків має вигляд:

$$FV = PV (1 + r)^n,$$

де: FV - майбутня вартість (200,0 тис. грн); PV - початкова вартість (сума депозиту, яку ми шукаємо); r - річна відсоткова ставка (20,0% або 0,20); n - кількість років (5).

Нам потрібно знайти PV , тому перетворимо формулу:

$$PV = FV / (1 + r)^n.$$

Підставимо значення:

$$PV = 200000 / (1 + 0,20)^5 \quad PV = 200000 / (1,20)^5 \quad PV = 200000 / 2,48832 \quad PV \approx 80375,51 \text{ грн.}$$

Отже, величина банківського депозиту повинна становити приблизно 80375,51 грн, щоб вкладник отримав 200,0 тис. грн через 5 років при складній ставці 20,0% річних.

Задача 18

Підприємство звернулося в банк з проханням викупити дебіторську заборгованість на суму 20,0 тис. грн.. Плата за кредит – 32% річних. Середній термін обертання коштів у розрахунках з покупцем – 10 днів. Комісійна винагорода за факторингове обслуговування – 3%. (Плата за факторинг складається із плати за кредит та комісійної винагороди).

1. Розрахунок плати за кредит за 10 днів:

- Річна процентна ставка: 32%
- Денна процентна ставка: 32% / 365 днів = 0,0877%
- Плата за кредит за 10 днів: 0,0877% * 10 днів = 0,877%
- Сума плати за кредит: 20 000 грн * 0,877% = 175,4 грн

2. Розрахунок комісійної винагороди:

- Комісійна винагорода: 3%
- Сума комісійної винагороди: 20 000 грн * 3% = 600 грн

3. Розрахунок загальної плати за факторинг:

- Загальна плата за факторинг = Плата за кредит + Комісійна винагорода

- Загальна плата за факторинг = 175,4 грн + 600 грн = 775,4 грн

4. Розрахунок суми, яку підприємство отримає від банку:

- Сума, яку отримає підприємство = Дебіторська заборгованість - Загальна плата за факторинг

- Сума, яку отримає підприємство = 20 000 грн - 775,4 грн = 19 224,6 грн

Відповідь:

Підприємство отримає від банку 19 224,6 грн після вирахування плати за факторинг, яка складається з плати за кредит (175,4 грн) та комісійної винагороди (600 грн).

Задача 19

Кондитерська фабрика регулярно постачає двадцять фірм своєю продукцією. Строк платежу складає 30 днів. Обороти за місяць становить 400 тис. грн. при позиковому відсотку 26%. Комісійні фактора за ризик складають 0,7% від обороту. Визначити витрати за факторингом.

1. Розрахунок суми факторингу:

- Оскільки оборот фабрики становить 400 000 грн на місяць, то сума факторингу також складатиме 400 000 грн.

2. Розрахунок відсотків за користування позикою:

- Річна відсоткова ставка становить 26%, тому місячна ставка буде $26\% / 12 = 2.17\%$ (приблизно).

- Відсотки за місяць становитимуть $400\ 000\ \text{грн} * 2.17\% = 8\ 680\ \text{грн}$.

3. Розрахунок комісійних фактора:

- Комісійні фактора становлять 0,7% від обороту, тобто $400\ 000\ \text{грн} * 0,7\% = 2\ 800\ \text{грн}$.

4. Загальні витрати за факторингом:

• Загальні витрати складатимуться з відсотків за позикою та комісійних фактора: 8 680 грн + 2 800 грн = 11 480 грн.

Відповідь: Витрати кондитерської фабрики за факторингом становитимуть 11 480 грн на місяць.

Задача 20

Банк купив у підприємства дебіторську заборгованість на суму 25,0 тис. грн. на місяць та видав позику в розмірі 70% цієї заборгованості на умовах 30% річних та 2% комісійних від обсягу придбання. Розрахувати витрати за факторингом.

Розрахунок витрат за факторингом:

1. **Сума виданої позики:** 25,0 тис. грн * 70% = 17,5 тис. грн.
2. **Комісійні:** 25,0 тис. грн * 2% = 0,5 тис. грн.
3. **Відсотки за місяць:** (17,5 тис. грн * 30%) / 12 = 0,4375 тис. грн.

Загальні витрати за місяць: 0,5 тис. грн (комісійні) + 0,4375 тис. грн (відсотки) = 0,9375 тис. грн.

Отже, витрати підприємства за факторингом складуть 0,9375 тис. грн за місяць.

Задача 21

Лізингодавець передає обладнання підприємству-лізингоотримувачу терміном на 5 років на умовах фінансового лізингу. Вартість обладнання – 100 тис. грн. Для фінансування угоди банк надає кредит на 5 років у сумі 100 тис. грн. під 30% річних із щорічним погашенням відсотків та основної суми боргу (при цьому відсотки нараховуються на непогашену суму боргу, не оподатковується ПДВ). Річна норма амортизації – 20%, розмір щорічної маржі лізингодавця – 3%, щорічного страхового платежу – 2%. Періодичність виплати лізингових платежів – щорічна. Необхідно розрахувати щорічні лізингові платежі

лізингоодержувача лізингодавцю та загальну суму лізингових платежів за п'ять років. Побудувати графік цих платежів.

1. Розрахунок щорічних платежів за кредитом:

Оскільки кредит погашається рівними частинами, щорічна сума погашення основної суми боргу становить: $100\ 000\ \text{грн} / 5\ \text{років} = 20\ 000\ \text{грн}$.

Щорічні відсотки розраховуються на залишок боргу:

- Рік 1: $100\ 000\ \text{грн} * 30\% = 30\ 000\ \text{грн}$
- Рік 2: $80\ 000\ \text{грн} * 30\% = 24\ 000\ \text{грн}$
- Рік 3: $60\ 000\ \text{грн} * 30\% = 18\ 000\ \text{грн}$
- Рік 4: $40\ 000\ \text{грн} * 30\% = 12\ 000\ \text{грн}$
- Рік 5: $20\ 000\ \text{грн} * 30\% = 6\ 000\ \text{грн}$

2. Розрахунок щорічної амортизації:

$$100\ 000\ \text{грн} * 20\% = 20\ 000\ \text{грн}$$

3. Розрахунок щорічної маржі лізингодавця:

$$100\ 000\ \text{грн} * 3\% = 3\ 000\ \text{грн}$$

4. Розрахунок щорічного страхового платежу:

$$100\ 000\ \text{грн} * 2\% = 2\ 000\ \text{грн}$$

5. Розрахунок щорічного лізингового платежу:

Щорічний лізинговий платіж складається з: погашення кредиту (частина основної суми + відсотки), амортизації, маржі лізингодавця та страхового платежу.

- Рік 1: $20\ 000\ \text{грн} + 30\ 000\ \text{грн} + 20\ 000\ \text{грн} + 3\ 000\ \text{грн} + 2\ 000\ \text{грн} = 75\ 000\ \text{грн}$
- Рік 2: $20\ 000\ \text{грн} + 24\ 000\ \text{грн} + 20\ 000\ \text{грн} + 3\ 000\ \text{грн} + 2\ 000\ \text{грн} = 69\ 000\ \text{грн}$
- Рік 3: $20\ 000\ \text{грн} + 18\ 000\ \text{грн} + 20\ 000\ \text{грн} + 3\ 000\ \text{грн} + 2\ 000\ \text{грн} = 63\ 000\ \text{грн}$
- Рік 4: $20\ 000\ \text{грн} + 12\ 000\ \text{грн} + 20\ 000\ \text{грн} + 3\ 000\ \text{грн} + 2\ 000\ \text{грн} = 57\ 000\ \text{грн}$
- Рік 5: $20\ 000\ \text{грн} + 6\ 000\ \text{грн} + 20\ 000\ \text{грн} + 3\ 000\ \text{грн} + 2\ 000\ \text{грн} = 51\ 000\ \text{грн}$

6. Загальна сума лізингових платежів за 5 років:

$$75\ 000 + 69\ 000 + 63\ 000 + 57\ 000 + 51\ 000 = 315\ 000 \text{ грн}$$

Графік лізингових платежів:

На графіку по осі Х будуть роки (1-5), а по осі Y – сума лізингового платежу за кожен рік. Графік покаже поступове зменшення суми платежу з кожним роком.

Задача 22

Клієнт поклав 10 000 грн. на банківський депозит 1 березня на півроку під 18 % річних. 1 червня банк знизив ставку до 16 % річних. Розрахувати номінальний та реальний прибуток від даної фінансової операції, якщо місячні рівні інфляції склали: в березні – 2,5 %, у квітні – 2,1 %, в травні – 2,8 % і потім кожного місяця – 2,5 %.

1. Розрахунок номінального прибутку:

- **Відсотки за перші 3 місяці (березень, квітень, травень):**
 - Ставка: 18% річних, тобто $18\%/12 = 1.5\%$ на місяць.
 - Сума відсотків за 3 місяці: $10\ 000 \text{ грн} * 1.5\% * 3 = 450 \text{ грн}$.
- **Відсотки за наступні 3 місяці (червень, липень, серпень):**
 - Ставка: 16% річних, тобто $16\%/12 \approx 1.33\%$ на місяць.
 - Сума відсотків за 3 місяці: $10\ 000 \text{ грн} * 1.33\% * 3 \approx 400 \text{ грн}$.
- **Загальний номінальний прибуток:** $450 \text{ грн} + 400 \text{ грн} = 850 \text{ грн}$.

2. Розрахунок реального прибутку:

- **Розрахунок інфляції за період депозиту:**
 - Березень: 2.5%
 - Квітень: 2.1%
 - Травень: 2.8%
 - Червень: 2.5%
 - Липень: 2.5%
 - Серпень: 2.5%
 - Загальна інфляція: $2.5 + 2.1 + 2.8 + 2.5 + 2.5 + 2.5 = 14.9\%$

- **Розрахунок реальної вартості прибутку:**

- Реальний прибуток = Номінальний прибуток - (Початкова сума депозиту * Загальна інфляція)

- Реальний прибуток = 850 грн - (10 000 грн * 14.9%) = 850 грн - 1490 грн = -640 грн.

Висновок:

- **Номінальний прибуток:** 850 грн.

- **Реальний прибуток:** -640 грн. (від'ємне значення вказує на збитки через інфляцію).

В даному випадку, хоча номінально клієнт отримав прибуток, реальна купівельна спроможність його коштів зменшилася через високий рівень інфляції.

Задача 23

Кошти інвестуються під 16 % річних з їх нарахуванням кожного кварталу терміном на три роки. Прогнозний індекс інфляції в першому році – 1,08; у другому році – 1,07; в третьому році – 1,05. Розрахувати реальну ефективну процентну ставку даної фінансової операції.

1. Розрахунок номінальної ефективної річної ставки з урахуванням щоквартального нарахування:

- Річна номінальна ставка: 16%
- Кількість періодів нарахування в році: 4 (квартали)
- Ставка за квартал: $16\% / 4 = 4\% = 0.04$
- Номінальна ефективна річна ставка: $(1 + 0.04)^4 - 1 = 1.16985856 - 1 = 0.16985856$, або 16.99%

2. Розрахунок середнього індексу інфляції за три роки:

Оскільки інфляція змінюється кожного року, нам потрібно розрахувати середній кумулятивний індекс інфляції за три роки.

- Кумулятивний індекс за 3 роки: $1.08 * 1.07 * 1.05 = 1.21278$
- Середньорічний індекс інфляції (геометричне середнє): $(1.21278)^{(1/3)} = 1.0668$

3. Розрахунок реальної ефективної процентної ставки:

Реальна процентна ставка враховує вплив інфляції на дохід від інвестицій. Формула для розрахунку реальної ставки:

Реальна ставка = $((1 + \text{Номінальна ефективна ставка}) / (1 + \text{Середньорічний індекс інфляції})) - 1$

Реальна ставка = $(1.1699 / 1.0668) - 1 = 1.0966 - 1 = 0.0966$, або 9.66%

Відповідь: Реальна ефективна процентна ставка даної фінансової операції становить приблизно 9.66%.

Задача 24

Визначити загальну суму накопичених коштів, якщо 6000 грн інвестуються на 230 днів. Необхідний рівень прибутковості має скласти 15 %, рівень інфляції 1,2 % щомісячно.

1. Розрахунок щоденної процентної ставки:

- Річна процентна ставка: 15%
- Щоденна процентна ставка: $15\% / 365 = 0.0411\%$ (0.000411)

2. Розрахунок щоденного рівня інфляції:

- Місячний рівень інфляції: 1.2%
- Щоденний рівень інфляції: $1.2\% / 30 = 0.04\%$ (0.0004)

3. Розрахунок реальної щоденної процентної ставки (з урахуванням інфляції):

Реальна процентна ставка = $(1 + \text{Номінальна процентна ставка}) / (1 + \text{Рівень інфляції}) - 1$

- Реальна щоденна процентна ставка: $(1 + 0.000411) / (1 + 0.0004) - 1 = 0.000011$ або 0.0011%

4. Розрахунок суми накопичених коштів:

- Сума накопичених коштів = Початкова інвестиція * $(1 + \text{Реальна щоденна процентна ставка})^{\text{Кількість днів}}$
- Сума накопичених коштів = $6000 * (1 + 0.000011)^{230} = 6015.19$ грн

Відповідь: Загальна сума накопичених коштів через 230 днів становитиме приблизно 6015.19 грн.

Задача 25

Визначити реальну прибутковість у вигляді ефективної ставки фінансової операції, якщо при рівні інфляції 14% у рік капітал вкладається на два роки за ставкою складних процентів 20% при їхньому щомісячному нарахуванні.

1. Розрахунок номінальної ефективної процентної ставки:

Оскільки проценти нараховуються щомісячно, спочатку розрахуємо місячну процентну ставку:

Місячна процентна ставка = (Номінальна річна ставка / Кількість періодів нарахування на рік) Місячна процентна ставка =
 $(20\% / 12) = 0.01666667$ або 1.666667%

Далі розрахуємо номінальну ефективну річну ставку, враховуючи складні відсотки:

Номінальна ефективна річна ставка = $(1 + \text{Місячна процентна ставка})^{\text{Кількість періодів нарахування на рік}} - 1$
Номінальна ефективна річна ставка =
 $(1 + 0.01666667)^{12} - 1 = 0.219391$ або 21.9391%

2. Розрахунок реальної ефективної процентної ставки з урахуванням інфляції:

Реальна ефективна ставка враховує вплив інфляції на прибутковість інвестицій. Формула для розрахунку реальної ефективної ставки:

Реальна ефективна ставка = $[(1 + \text{Номінальна ефективна річна ставка}) / (1 + \text{Рівень інфляції})] - 1$
Реальна ефективна ставка =
 $[(1 + 0.219391) / (1 + 0.14)] - 1 = 0.069641$ або 6.9641%

3. Розрахунок реальної прибутковості за два роки:

Оскільки інвестиція робиться на два роки, потрібно розрахувати загальну реальну прибутковість за цей період:

Реальна прибутковість за 2 роки = $(1 + \text{Реальна ефективна ставка})^{\text{Кількість років}} - 1$
Реальна прибутковість за 2 роки = $(1 + 0.069641)^2 - 1 = 0.144386$ або 14.4386%

Відповідь:

Реальна прибутковість фінансової операції у вигляді ефективної ставки становить приблизно 6.9641% на рік. За два роки реальна прибутковість складе 14.4386%.

Задача 26

Визначити майбутню вартість вкладу наприкінці третього року, якщо відомо що вклади в однаковій сумі 25 тис. грн. здійснюються на депозитний рахунок наприкінці кожного року. Відсоткова ставка складає 16% річних.

Оскільки внески здійснюються наприкінці кожного року, ми маємо справу з ануїтетом. Майбутня вартість ануїтету (FV) може бути розрахована за формулою:

$$FV = P * (((1 + r)^n - 1) / r)$$

де:

- P - сума кожного внеску (25 000 грн)
- r - відсоткова ставка за період (16% або 0,16)
- n - кількість періодів (3 роки)

Підставляємо значення у формулу:

$$FV = 25000 * (((1 + 0,16)^3 - 1) / 0,16) \\ FV = 25000 * (((1,16)^3 - 1) / 0,16) \\ FV = 25000 * ((1,560896) - 1) / 0,16 \\ FV = 25000 * (0,560896 / 0,16) \\ FV = 25000 * 3,5056 \\ FV = 87 640 \text{ грн}$$

Отже, майбутня вартість вкладу наприкінці третього року становитиме 87 640 грн.

Задача 27

Вклади в однаковій сумі 15 тис. грн. здійснюються на депозитний рахунок на початку кожного року під 18% річних

протягом п'яти років. Визначити майбутню вартість вкладу наприкінці п'ятого року.

Для розрахунку майбутньої вартості вкладу, який здійснюється на початку кожного року протягом п'яти років під 18% річних, можна використовувати формулу майбутньої вартості ануїтету (Future Value of Annuity Due). Оскільки внески робляться на початку кожного року, це ануїтет, термін якого настає на початку періоду.

Формула для майбутньої вартості ануїтету, термін якого настає на початку періоду:

$$FV = P * (((1 + r)^n - 1) / r) * (1 + r),$$

де: FV - майбутня вартість вкладу; P - сума щорічного вкладу (15,000 грн); r - річна відсоткова ставка (18% або 0.18); n - кількість років (5).

Підставимо значення у формулу:

$$FV = 15000 * (((1 + 0.18)^5 - 1) / 0.18) * (1 + 0.18)$$

Спочатку обчислимо $(1 + 0.18)^5$: $(1.18)^5 \approx 2.28775776$

Тепер обчислимо значення у дужках: $((2.28775776 - 1) / 0.18) * (1.18) \approx (1.28775776 / 0.18) * 1.18 \approx 7.15420978 * 1.18 \approx 8.44196754$

І нарешті, обчислимо майбутню вартість вкладу: $FV = 15000 * 8.44196754 \approx 126629.51$ грн

Отже, майбутня вартість вкладу наприкінці п'ятого року становитиме приблизно 126,629.51 грн.

Задача 28

Визначити реальний прибуток вкладника, який поклав 15 тис. грн. строком на три роки при щоквартальному нарахуванні складних процентів за ставкою 24 % річних, а рівень інфляції склав за перший рік – 14 %, за другий – 10 %, третій – 8 %.

1. Розрахунок ефективної відсоткової ставки за квартал:

- Річна ставка: 24%
- Кількість кварталів у році: 4
- Відсоткова ставка за квартал: $24\% / 4 = 6\%$ або 0.06

2. Розрахунок загальної суми на рахунку після трьох років:

- Початкова сума (PV): 15,000 грн
- Відсоткова ставка за квартал (r): 0.06
- Кількість періодів (n): 3 роки * 4 квартали/рік = 12
- Загальна сума (FV) = $PV * (1 + r)^n$
- $FV = 15,000 * (1 + 0.06)^{12}$
- $FV = 15,000 * (1.06)^{12}$
- $FV \approx 15,000 * 2.0122$
- $FV \approx 30,183$ грн

3. Розрахунок загального прибутку:

- Загальна сума на рахунку: 30,183 грн
- Початкова сума: 15,000 грн
- Загальний прибуток: $30,183 - 15,000 = 15,183$ грн

4. Розрахунок кумулятивної інфляції за три роки:

Для розрахунку кумулятивної інфляції, ми не можемо просто додати відсотки. Ми повинні розрахувати її за формулою:

- Кумулятивна інфляція = $(1 + \text{інфляція рік 1}) * (1 + \text{інфляція рік 2}) * (1 + \text{інфляція рік 3}) - 1$
- Кумулятивна інфляція = $(1 + 0.14) * (1 + 0.10) * (1 + 0.08) - 1$
- Кумулятивна інфляція = $(1.14) * (1.10) * (1.08) - 1$
- Кумулятивна інфляція $\approx 1.3543 - 1$
- Кумулятивна інфляція ≈ 0.3543 або 35.43%

5. Розрахунок реального прибутку з урахуванням інфляції:

Реальний прибуток розраховується як різниця між загальним прибутком та сумою, скоригованою на інфляцію.

- Сума, скоригована на інфляцію = Початкова сума * $(1 + \text{Кумулятивна інфляція})$
- Сума, скоригована на інфляцію = $15,000 * (1 + 0.3543)$
- Сума, скоригована на інфляцію $\approx 15,000 * 1.3543$
- Сума, скоригована на інфляцію $\approx 20,314.50$ грн
- Реальний прибуток = Загальна сума на рахунку - Сума, скоригована на інфляцію
- Реальний прибуток = $30,183 - 20,314.50$

- Реальний прибуток $\approx 9,868.50$ грн

Відповідь:

Реальний прибуток вкладника після трьох років з урахуванням інфляції становить приблизно 9,868.50 грн.

Задача 29

Необхідна реальна прибутковість фінансової операції повинна скласти 15 % простих процентів. Розрахувати номінальну ставку операції, якщо строк інвестування три роки, а прогнозований середньомісячний рівень інфляції складе 0,6 %.

Для розв'язання цієї задачі необхідно врахувати вплив інфляції на номінальну ставку, щоб забезпечити бажану реальну прибутковість.

1. Розрахунок загального рівня інфляції за період інвестування:

- Середньомісячна інфляція: 0,6 %
- Кількість місяців у періоді інвестування: 3 роки * 12 місяців/рік = 36 місяців
- Загальний рівень інфляції: 0,6 %/місяць * 36 місяців = 21,6 %

2. Розрахунок номінальної ставки з урахуванням реальної прибутковості та інфляції:

- Реальна прибутковість (проста процентна ставка): 15 %
- Для розрахунку номінальної ставки використаємо наближену формулу, яка враховує вплив інфляції:

Номінальна ставка \approx Реальна ставка + Інфляція

- Номінальна ставка $\approx 15 \% + 21,6 \% = 36,6 \%$

3. Розрахунок загальної номінальної ставки за період інвестування:

- Оскільки реальна прибутковість задана як проста процентна ставка, номінальну ставку також слід розглядати як просту процентну ставку за весь період інвестування.

○ Отже, загальна номінальна ставка за 3 роки становить 36,6 %.

4. Розрахунок річної номінальної ставки:

○ Річна номінальна ставка = Загальна номінальна ставка / Кількість років

○ Річна номінальна ставка = 36,6 % / 3 = 12,2 %

Відповідь:

Номінальна ставка операції повинна скласти приблизно 12,2 % річних (простих процентів), щоб забезпечити реальну прибутковість у 15 % за три роки з урахуванням прогнозованого середньомісячного рівня інфляції 0,6 %.

Задача 30

Розрахувати номінальну процентну ставку фінансової операції, якщо індекс інфляції в першому році передбачається 120 %, у другому – 130 %, третьому – 140 %, а необхідна чиста прибутковість операції повинна скласти 10 % за ставкою складного позичкового процента.

Для розрахунку номінальної процентної ставки фінансової операції, враховуючи інфляцію та необхідну прибутковість, потрібно спочатку розрахувати реальну ставку відсотка, яка компенсує інфляцію та забезпечує бажану прибутковість.

1. Розрахунок загального індексу інфляції за три роки:

○ Загальний індекс інфляції = $(1 + \text{інфляція рік 1}) * (1 + \text{інфляція рік 2}) * (1 + \text{інфляція рік 3}) - 1$

○ Загальний індекс інфляції = $(1 + 1.20) * (1 + 1.30) * (1 + 1.40) - 1 = 2.2 * 2.3 * 2.4 - 1 = 12.144 - 1 = 11.144$ або 1114.4%

2. Розрахунок необхідного коефіцієнта прибутковості з урахуванням інфляції:

○ Необхідний коефіцієнт прибутковості = $(1 + \text{загальний індекс інфляції}) * (1 + \text{чиста прибутковість})$

○ Необхідний коефіцієнт прибутковості = $(1 + 11.144) *$

$$(1 + 0.10) = 12.144 * 1.1 = 13.3584$$

3. Розрахунок номінальної процентної ставки:

○ Номінальна процентна ставка = Необхідний коефіцієнт прибутковості - 1

○ Номінальна процентна ставка = $13.3584 - 1 = 12.3584$ або 1235.84%

Таким чином, номінальна процентна ставка фінансової операції повинна скласти 1235.84%, щоб компенсувати інфляцію та забезпечити чисту прибутковість 10% за ставкою складного відсотка.

Важливо: Варто звернути увагу, що отримане значення є досить високим і може не відповідати реальним ринковим умовам. У практичних ситуаціях слід враховувати інші фактори, такі як ризики, конкуренція та регуляторні обмеження.

Задача 31

Збереження в 10 тис. грошових одиниць інвестовані в державні цінні папери, за які наприкінці року держава обіцяє сплатити 7 % річних. Відомо, що інфляція за цей рік складе 12 %. Визначити, який прибуток отримає інвестор, обґрунтуйте отримані результати.

1. Розрахунок доходу від інвестицій:

- Дохід = Інвестиція * Процентна ставка
- Дохід = $10\ 000 * 0.07 = 700$ грошових одиниць

2. Розрахунок знецінення інвестицій через інфляцію:

- Знецінення = Інвестиція * Рівень інфляції
- Знецінення = $10\ 000 * 0.12 = 1200$ грошових одиниць

3. Розрахунок реального прибутку:

Реальний прибуток враховує як отриманий дохід, так і втрати від інфляції.

- Реальний прибуток = Дохід - Знецінення
- Реальний прибуток = $700 - 1200 = -500$ грошових одиниць

Висновок:

Інвестор понесе збитки в розмірі 500 грошових одиниць. Хоча номінально інвестор отримав дохід у розмірі 700 грошових одиниць, інфляція з'їла цей дохід, а також частину початкової інвестиції.

Задача 32

Розрахувати реальну ставку фінансової операції, якщо фінансові ресурси інвестуються на три роки під 36 % річних з їх нарахуванням кожного кварталу, а середньомісячний рівень інфляції передбачається у розмірі 0,9 %.

Для розрахунку реальної ставки фінансової операції враховуємо номінальну ставку, періодичність нарахування відсотків та рівень інфляції.

1. **Номінальна річна ставка:** 36%
2. **Періодичність нарахування відсотків:** щокварталу, тобто 4 рази на рік.
3. **Номінальна квартальна ставка:** $36\% / 4 = 9\%$ або 0.09 у десятковому вигляді.
4. **Середньомісячний рівень інфляції:** 0,9% або 0.009 у десятковому вигляді.
5. **Квартальний рівень інфляції:** $0.009 * 3 = 0.027$ або 2.7%.

Реальна квартальна ставка розраховується за формулою Фішера:

$$\frac{(1 + \text{номінальна квартальна ставка})}{(1 + \text{квартальна інфляція})} - 1$$

Підставляємо значення:

$$(1 + 0.09) / (1 + 0.027) - 1 = 1.09 / 1.027 - 1 \approx 1.0613 - 1 = 0.0613 \text{ або } 6.13\%$$

Реальна річна ставка розраховується як:

$$(1 + \text{реальна квартальна ставка})^4 - 1$$

Підставляємо значення:

$$(1 + 0.0613)^4 - 1 \approx 1.2649 - 1 = 0.2649 \text{ або } 26.49\%$$

Отже, реальна річна ставка фінансової операції становить приблизно 26.49%.

Задача 33

Визначити реальний та номінальний прибуток від фінансової операції, якщо 50 тис. грн інвестуються строком на два роки за ставкою 24 % річних, при нарахуванні складних процентів раз у пів року, а рівень інфляції склав за перший рік – 12 %, за другий – 8 %, третій – 5 %.

1. Розрахунок номінального прибутку:

- Оскільки відсотки нараховуються двічі на рік, процентна ставка за півріччя становить $24\%/2 = 12\%$.
- Загальна кількість періодів нарахування відсотків: 2 роки * 2 = 4 періоди.
- Майбутня вартість інвестиції розраховується за формулою складних відсотків: $FV = PV * (1 + r)^n$, де:
 - FV – майбутня вартість;
 - PV – початкова вартість (50 000 грн);
 - r – процентна ставка за період (0,12);
 - n – кількість періодів (4).
- $FV = 50\,000 * (1 + 0,12)^4 = 50\,000 * (1,12)^4 \approx 78\,676,24$ грн
- Номінальний прибуток: 78 676,24 грн - 50 000 грн = 28 676,24 грн

2. Розрахунок реального прибутку:

- Реальна процентна ставка враховує інфляцію. Її можна приблизно розрахувати за формулою: реальна ставка \approx номінальна ставка - інфляція.
- Оскільки інфляція змінюється з року в рік, потрібно розрахувати реальну вартість грошей на кінець кожного періоду.
 - Коефіцієнт інфляції за два роки: $(1 + 0,12) * (1 + 0,08) = 1,12 * 1,08 = 1,2096$
 - Реальна вартість майбутньої суми: 78 676,24 грн / 1,2096 \approx

65 042,36 грн

• Реальний прибуток: 65 042,36 грн - 50 000 грн = 15 042,36 грн

Відповідь:

• Номінальний прибуток від фінансової операції становить приблизно 28 676,24 грн.

• Реальний прибуток, з урахуванням інфляції, становить приблизно 15 042,36 грн.

Важливо:

Варто зауважити, що це наближений розрахунок реального прибутку. Існують точніші методи врахування впливу інфляції на фінансові результати, але для спрощеного аналізу наведеного достатньо.

Задача 34

Вклади в однаковій сумі 15 тис. грн. здійснюються на депозитний рахунок на початку кожного року під 18% річних протягом п'яти років. Визначити майбутню вартість вкладу наприкінці п'ятого року.

Для розрахунку майбутньої вартості вкладу використаємо формулу майбутньої вартості ануїтету (FV of annuity due), оскільки внески робляться на початку кожного року:

$$FV = PMT * (((1 + r)^n - 1) / r) * (1 + r)$$

де:

- FV - майбутня вартість вкладу
- PMT - сума щорічного внеску (15 000 грн)
- r - річна процентна ставка (18% або 0.18)
- n - кількість років (5)

Підставляємо значення у формулу:

$$FV = 15000 * (((1 + 0.18)^5 - 1) / 0.18) * (1 + 0.18) \quad FV = 15000 * ((2.28775776 - 1) / 0.18) * 1.18 \quad FV = 15000 * (1.28775776 / 0.18) * 1.18$$

$$FV = 15000 * 7.15420978 * 1.18 \quad FV = 15000 * 8.44196754 \quad FV = 126629.51 \text{ грн}$$

Отже, майбутня вартість вкладу наприкінці п'ятого року становитиме приблизно 126 629.51 грн.

Задача 35

Номінальна ціна акції – 350 грн, щорічний дивіденд за акцією склав 20% від номіналу при середньому рівні позичкового процента – 18%. Знайти курс та ринкову ціну акції; поточну, додаткову та сукупну дохідність акції.

1. Розрахунок дивіденду:

- Дивіденд на акцію = Номінальна ціна * Відсоток дивіденду
- Дивіденд на акцію = 350 грн * 20% = 70 грн

2. Розрахунок курсу акції (ринкової ціни):

Курс акції можна визначити, використовуючи формулу:

- Курс акції = (Дивіденд на акцію / Середній рівень позичкового процента) * 100
- Курс акції = (70 грн / 18%) * 100 = 388.89 грн (приблизно)

Отже, ринкова ціна акції (курс) становить приблизно 388.89 грн.

3. Розрахунок поточної дохідності:

- Поточна дохідність = (Дивіденд на акцію / Ринкова ціна акції) * 100
- Поточна дохідність = (70 грн / 388.89 грн) * 100 = 17.99% (приблизно)

4. Розрахунок додаткової дохідності:

Додаткова дохідність відображає різницю між поточною дохідністю акції та середнім рівнем позичкового процента. У випадку, якщо ринкова ціна акції більша за номінальну, додаткова дохідність буде від'ємною. У випадку, якщо ринкова ціна акції менша за номінальну, додаткова дохідність буде додатною.

- Додаткова дохідність = Поточна дохідність - Середній рівень позичкового процента

- Додаткова дохідність = $17.99\% - 18\% = -0.01\%$

5. Розрахунок сукупної дохідності:

Сукупна дохідність у цьому випадку дорівнює поточній дохідності, оскільки не враховуються інші фактори, такі як зміна курсу акції з часом.

- Сукупна дохідність = Поточна дохідність = 17.99%

Підсумки:

- Курс акції (ринкова ціна): приблизно 388.89 грн
- Поточна дохідність: приблизно 17.99%
- Додаткова дохідність: -0.01%
- Сукупна дохідність: 17.99%

Задача 36

Інвестор придбав за номіналом нову п'ятирічну облігацію вартістю 5500 грн, купонний дохід за якою складає 10% річних за умови нарахування простих відсотків (другий варіант – складних відсотків). Знайти ринкову ціну облігації на момент перепродажу другому покупцю за умови, що до її погашення залишилося 2 роки, а середній рівень позичкового процента складав 13% . Знайти загальний дохід другого покупця, коли настане строк погашення облігації.

1. Розрахунок купонних виплат:

- **Прості відсотки:** Купонний дохід за рік = $5500 \text{ грн} * 10\% = 550 \text{ грн}$.
- **Складні відсотки:** Купонний дохід за рік = $5500 \text{ грн} * 10\% = 550 \text{ грн}$. (У перший рік нарахування просте, далі воно може капіталізуватися, але для розрахунку ринкової ціни нам важливі купони, що залишилися).

2. Розрахунок ринкової ціни облігації (дисконтування майбутніх грошових потоків):

Оскільки до погашення облігації залишилося 2 роки, то буде 2 купонні виплати та номінал облігації. Ринкова ціна розраховується дисконтуванням цих майбутніх грошових потоків за ставкою 13%.

- **Купонна виплата 1:** $550 \text{ грн} / (1 + 0.13)^1 = 486.73 \text{ грн}$
- **Купонна виплата 2:** $550 \text{ грн} / (1 + 0.13)^2 = 430.74 \text{ грн}$
- **Номінал:** $5500 \text{ грн} / (1 + 0.13)^2 = 4329.20 \text{ грн}$

Ринкова ціна облігації = $486.73 + 430.74 + 4329.20 = 5246.67 \text{ грн}$

3. Розрахунок загального доходу другого покупця:

Другий покупець отримає дві купонні виплати та номінал облігації.

- **Загальний купонний дохід:** $550 \text{ грн} * 2 = 1100 \text{ грн}$
- **Номінал:** 5500 грн
- **Загальний дохід:** $1100 \text{ грн} + 5500 \text{ грн} = 6600 \text{ грн}$

4. Приблизний розрахунок дохідності до погашення (Yield to Maturity, YTM) для другого покупця:

YTM – це показник, який враховує купонні виплати та різницю між ціною покупки та номіналом. У нашому випадку, другий покупець придбав облігацію за 5246.67 грн і отримає 6600 грн . Точний розрахунок YTM вимагає ітераційного процесу, але можна сказати, що YTM буде вище за 13%, оскільки ціна покупки нижча за номінал.

Висновок:

Ринкова ціна облігації на момент перепродажу становить приблизно 5246.67 грн . Загальний дохід другого покупця на момент погашення облігації складе 6600 грн . Фактично, другий покупець отримає дохідність вищу за ринкову ставку у 13% за рахунок покупки облігації з дисконтом.

Задача 37

Статутний капітал акціонерного товариства у розмірі 10 млн. грн. розподілений на 900 звичайних і 100 привілейованих акцій. Фіксована ставка дивіденду за привілейованими акціями складає

20%. Обсяг прибутку до розподілу між акціонерами – 1,8 млн. грн. Визначити, які дивіденди одержать власники звичайних і привілейованих акцій.

1. Розрахунок дивідендів за привілейованими акціями:

○ Загальна сума дивідендів для привілейованих акцій: 100 акцій * 10000 грн/акція (номінальна вартість, якщо статутний капітал розподілений пропорційно) * 20% = 200 000 грн.

2. Розрахунок прибутку, що залишається для розподілу між звичайними акціями:

○ Прибуток, що залишається: 1 800 000 грн - 200 000 грн = 1 600 000 грн.

3. Розрахунок дивіденду на одну звичайну акцію:

○ Дивіденд на одну звичайну акцію: 1 600 000 грн / 900 акцій \approx 1777,78 грн/акцію.

Відповідь:

- Власники привілейованих акцій отримають дивіденди у розмірі 200 000 грн (2000 грн на акцію).
- Власники звичайних акцій отримають дивіденди у розмірі приблизно 1 777,78 грн на акцію.

Задача 38

Курсова ціна акції, розміщеної за номіналом 10 тис. грн., у перший рік після емісії склала 20 тис. грн. Визначити додаткову прибутковість цінного папера.

Додаткова прибутковість цінного папера розраховується як різниця між курсовою ціною та номіналом, поділена на номінал, виражена у відсотках.

У даному випадку:

- Номінал акції = 10 000 грн
- Курсова ціна акції = 20 000 грн

Формула для розрахунку додаткової прибутковості:

$$\text{Додаткова прибутковість} = ((\text{Курсова ціна} - \text{Номінал}) / \text{Номінал}) * 100\%$$

Підставляємо значення:

$$\text{Додаткова прибутковість} = ((20\,000 \text{ грн} - 10\,000 \text{ грн}) / 10\,000 \text{ грн}) * 100\% = (10\,000 \text{ грн} / 10\,000 \text{ грн}) * 100\% = 1 * 100\% = 100\%$$

Отже, додаткова прибутковість цінного папера становить 100%. Це означає, що інвестор отримав прибуток у розмірі, еквівалентному початковій вартості акції (номіналу).

Задача 39

Визначити вартість звичайної акції, якщо відомо наступне:

- річний дивіденд за одну акцію 30 грн.;
- ставка доходу від акції 12%.

Щоб визначити вартість звичайної акції, ми можемо скористатися формулою дисконтування дивідендів:

$$\text{Вартість акції} = \text{Річний дивіденд} / \text{Ставка доходу}$$

У нашому випадку:

- Річний дивіденд = 30 грн.
- Ставка доходу = 12% = 0.12

Підставляємо значення у формулу:

$$\text{Вартість акції} = 30 \text{ грн} / 0.12 = 250 \text{ грн}$$

Відповідь: Вартість звичайної акції становить 250 грн.

Пояснення:

Ця формула базується на припущенні, що вартість акції відображає поточну вартість майбутніх дивідендів, які інвестор очікує отримати від акції. Ставка доходу (або вимога дохідності) представляє мінімальну норму прибутковості, яку інвестор вимагає від інвестиції в акцію, враховуючи її ризик.

Задача 40

Необхідно розрахувати вартість акції з постійним приростом дивідендів.

- дивіденди фірми складають 15 грн.;
- щорічний приріст дивідендів дорівнює 6%;
- ставка доходу складає 11%.

Для розрахунку вартості акції з постійним приростом дивідендів, ми можемо використовувати модель Гордона (Gordon Growth Model). Ця модель передбачає, що вартість акції визначається як відношення очікуваного дивіденду наступного року до різниці між необхідною ставкою доходу та темпом зростання дивідендів.

Формула моделі Гордона виглядає наступним чином:

$$P = D1 / (r - g)$$

Де:

- P - вартість акції
- D1 - очікуваний дивіденд наступного року
- r - необхідна ставка доходу
- g - темп зростання дивідендів

У нашому випадку:

- Поточний дивіденд (D0) = 15 грн.
- Темп зростання дивідендів (g) = 6% = 0.06
- Необхідна ставка доходу (r) = 11% = 0.11

Спочатку нам потрібно розрахувати очікуваний дивіденд наступного року (D1):

$$D1 = D0 * (1 + g) = 15 * (1 + 0.06) = 15 * 1.06 = 15.9 \text{ грн.}$$

Тепер ми можемо підставити значення у формулу моделі Гордона:

$$P = 15.9 / (0.11 - 0.06) = 15.9 / 0.05 = 318 \text{ грн.}$$

Отже, вартість акції, згідно з моделлю Гордона, становить 318 грн.

Задача 41

Визначити курс акції, проданої за ціною 1500 грн., при номіналі 1000 грн.

Курс акції визначається як відношення ціни продажу акції до її номінальної вартості, виражене у відсотках.

У цьому випадку:

- Ціна продажу акції = 1500 грн
- Номінальна вартість акції = 1000 грн

Формула для розрахунку курсу акції:

$$\text{Курс акції} = (\text{Ціна продажу} / \text{Номінальна вартість}) * 100\%$$

Підставляємо значення:

$$\text{Курс акції} = (1500 \text{ грн} / 1000 \text{ грн}) * 100\% = 1.5 * 100\% = 150\%$$

Отже, курс акції становить 150%. Це означає, що акція була продана на 50% вище її номінальної вартості.

Задача 42

Акція номіналом 1000 грн. куплена за курсом 250, і за нею виплачується дивіденд 50% річних. Визначити поточну прибутковість інвестованих засобів.

1. **Визначення суми інвестицій:**
 - Акція куплена за курсом 250, отже, вартість однієї акції становить 250 грн.
2. **Обчислення суми дивідендів:**
 - Дивіденд становить 50% від номіналу акції (1000 грн).
 - Дивіденд = $0.50 * 1000 \text{ грн} = 500 \text{ грн}$.
3. **Розрахунок поточної прибутковості:**
 - Поточна прибутковість обчислюється як відношення річного дивіденду до суми інвестицій, виражене у відсотках.
 - Поточна прибутковість = $(\text{Дивіденд} / \text{Вартість акції}) * 100\%$
 - Поточна прибутковість = $(500 \text{ грн} / 250 \text{ грн}) * 100\% = 200\%$

Висновок: Поточна прибутковість інвестованих коштів становить 200% річних.

Задача 43

Акціонерним товариством зареєстровано 10 тис. звичайних акцій, з яких 9 тис. було продано акціонерам. Через якийсь час суспільство викупило у інвесторів 500 акцій. По закінченню звітного року зборами акціонерів прийнято рішення про розподіл прибутку. Дивіденди дорівнюють 1700 тис. грн. Визначити дивіденд на одну акцію.

Для розрахунку дивіденду на одну акцію, потрібно визначити кількість акцій, на які нараховуються дивіденди. У даному випадку, це акції, які перебувають у власності акціонерів на момент розподілу прибутку.

1. **Визначення кількості акцій в обігу:**

- Було продано акцій: 9 000
- Викуплено акцій: 500
- Акцій в обігу $(9\ 000 - 500) = 8\ 500$

2. **Розрахунок дивіденду на одну акцію:**

- Загальна сума дивідендів: 1 700 000 грн
- Дивіденд на одну акцію: $(1\ 700\ 000\ \text{грн} / 8\ 500\ \text{акцій}) = 200\ \text{грн}$

Відповідь: Дивіденд на одну акцію становить 200 грн.

Задача 44

Курс акції компанії складає 100 грн од. Гравець, що розраховує на підвищення курсу акцій, купує опціон на купівлю акцій за фіксованою ціною 120 грн од., сплативши при цьому премію 5 грн од. за акцію. Визначити результати угоди, якщо курс акцій після закінчення терміну опціону становитиме: а) 150 грн од.; б) 110 грн од.; в) 140 грн од.

Опціон дає право, але не зобов'язує купити акцію за фіксованою ціною (120 грн) до закінчення терміну дії опціону. Гравець вже заплатив премію (5 грн) за кожну акцію, незалежно від того, чи скористається він опціоном чи ні.

Розглянемо кожен сценарій:

- **а) Курс акцій 150 грн:** Гравець може купити акцію за опціоном за 120 грн і одразу продати її на ринку за 150 грн, отримавши прибуток 30 грн (150 - 120). Але не забуваємо про премію 5 грн, яку гравець вже заплатив. Тому чистий прибуток складе 25 грн (30 - 5).

- **б) Курс акцій 110 грн:** Купувати акцію за опціоном за 120 грн немає сенсу, оскільки на ринку вона коштує дешевше (110 грн). Гравець просто не скористається опціоном. Його єдиний збиток – це премія, яку він заплатив за опціон, тобто 5 грн.

- **в) Курс акцій 140 грн:** Гравець може купити акцію за опціоном за 120 грн і продати за 140 грн, отримавши прибуток 20 грн (140 - 120). З вирахуванням премії в 5 грн, чистий прибуток складе 15 грн (20 - 5).

Підсумок:

- Курс 150 грн: прибуток 25 грн на акцію.
- Курс 110 грн: збиток 5 грн на акцію.
- Курс 140 грн: прибуток 15 грн на акцію.

Задача 45

Необхідно розрахувати коефіцієнт ризику й вибрати найменш ризиковий варіант укладання капіталу. Варіант А. Власні кошти інвестора – 5000,0 грн. Максимально можлива сума збитку – 3500,0 грн. Варіант Б. Власні кошти інвестора – 30000,0 грн. Максимально можлива сума збитку – 12000,0 грн.

Розрахунок коефіцієнта ризику:

Коефіцієнт ризику розраховується як відношення максимально можливої суми збитку до власних коштів інвестора. Чим менший коефіцієнт ризику, тим менш ризикованим є варіант інвестування.

- **Варіант А:**

- Коефіцієнт ризику = (Максимально можлива сума збитку) / (Власні кошти інвестора) = 3500,0 грн / 5000,0 грн = 0,7

- **Варіант Б:**

- Коефіцієнт ризику = (Максимально можлива сума збитку) / (Власні кошти інвестора) = 12000,0 грн / 30000,0 грн = 0,4

Висновок:

Коефіцієнт ризику для варіанту А становить 0,7, а для варіанту Б – 0,4. Оскільки коефіцієнт ризику для варіанту Б є меншим, ніж для варіанту А, варіант Б є менш ризиковим варіантом укладання капіталу.

Задача 46

Необхідно вибрати найменш ризиковий варіант укладення капіталу. Критерієм вибору є найменша величина коефіцієнта варіації. Перший варіант. Прибуток при середній величині 50,0 млн. грн. коливається від 30,0 до 60,0 млн. грн. Імовірність отримання прибутку в розмірі 30,0 млн. грн. й 60,0 млн. грн. складає 0,3. Другий варіант. Прибуток при середній величині в розмірі 40,0 млн. грн. коливається від 25,0 до 50,0 млн. грн. Імовірність отримання прибутку в розмірі 25,0 млн. грн. дорівнює 0,4 й прибутку в розмірі 50,0 млн. грн. складає 0,3.

Крок 1: Обчислення стандартного відхилення для кожного варіанту

- **Варіант 1:**

- Відхилення від середнього: (30 - 50) = -20 млн. грн., (60 - 50) = 10 млн. грн.

- Дисперсія: $0.3*(-20)^2 + 0.3*(10)^2 = 0.3*400 + 0.3*100 = 120 + 30 = 150$ (млн. грн.)²

- Стандартне відхилення: $\sqrt{150} \approx 12.25$ млн. грн.

- **Варіант 2:**

- Відхилення від середнього: (25 - 40) = -15 млн. грн., (50 - 40) = 10 млн. грн.

- Дисперсія: $0.4*(-15)^2 + 0.3*(10)^2 = 0.4*225 + 0.3*100 = 90 + 30 = 120$ (млн. грн.)²

- Стандартне відхилення: $\sqrt{120} \approx 10.95$ млн. грн.

Крок 2: Обчислення коефіцієнта варіації для кожного варіанту

Коефіцієнт варіації = (Стандартне відхилення / Середнє значення) * 100%

- **Варіант 1:** $(12.25 / 50) * 100\% \approx 24.5\%$
- **Варіант 2:** $(10.95 / 40) * 100\% \approx 27.38\%$

Висновок

Оскільки коефіцієнт варіації для першого варіанту (24.5%) є меншим, ніж для другого варіанту (27.38%), перший варіант є менш ризиковим.

Задача 47

Підприємство може вийти зі своєю продукцією на один із двох альтернативних сегментів ринку, оскільки ресурсів підприємства недостатньо для одночасної роботи на двох сегментах. На першому сегменті ринку дохід з рівною ймовірністю може скласти 200,0 млн. грн. – при добрій розпродажі продукції і 100,0 млн. грн. – при середній. На другому сегменті ринку очікується стабільний дохід у розмірі 151,0 млн. грн. однак існує незначна імовірність (0,01) того, що попит різко упаде і дохід складе 51,0 млн. грн. Необхідно вибрати сегмент, оптимальний з погляду результативності та ризику.

Для вирішення цієї задачі необхідно оцінити очікуваний дохід та ризик для кожного сегменту ринку, а потім порівняти їх, щоб вибрати оптимальний.

Сегмент 1:

- **Очікуваний дохід:** $(0.5 * 200 \text{ млн. грн.}) + (0.5 * 100 \text{ млн. грн.}) = 150 \text{ млн. грн.}$

- **Ризик:** Існує ймовірність 50% отримати 100 млн. грн. замість 200 млн. грн.

Сегмент 2:

- **Очікуваний дохід:** $(0.99 * 151 \text{ млн. грн.}) + (0.01 * 51 \text{ млн. грн.}) = 149.49 \text{ млн. грн.} + 0.51 \text{ млн. грн.} = 150 \text{ млн. грн.}$

- **Ризик:** Існує ймовірність 1% отримати 51 млн. грн. замість 151 млн. грн.

Порівняння:

- Очікуваний дохід для обох сегментів майже однаковий (150 млн. грн.).

- Однак, рівень ризику значно відрізняється. У першому сегменті ризик становить 50% ймовірності отримати менший дохід, тоді як у другому сегменті ризик становить лише 1% ймовірності значного падіння доходу.

Висновок:

З огляду на те, що очікувані доходи обох сегментів майже ідентичні, а ризик у другому сегменті значно нижчий, підприємству слід вибрати **другий сегмент ринку**. Хоча існує невелика ймовірність падіння попиту, вона значно менша, ніж ймовірність отримати менший дохід у першому сегменті. Таким чином, другий сегмент є оптимальним з погляду результативності та ризику.

Задача 48

Турист, що прямує до Праги, має 1000 доларів США і хоче обміняти їх на євро. Де вигідніше зробити конверсію, у київському банку чи у празькому банку? Празький банк котирує євро як 1,1086-1,1179 доларів США за євро. Валютні курси київського банку становлять 27,10 - 27,91 грн. за долар США, 32,50 - 33,62 грн. за євро. Обґрунтуйте Ваші висновки розрахунками.

Для визначення найвигіднішого місця обміну валюти, потрібно розрахувати, скільки євро турист отримає за 1000 доларів США в кожному банку.

Київський банк:

1. **Обмін доларів на гривні:** Турист продає долари банку, отже використовуємо курс продажу долара – 27,10 грн за долар.

1000 доларів * 27,10 грн/долар = 27100 грн

2. **Обмін гривень на євро:** Турист купує євро в банку, отже використовуємо курс купівлі євро – 33,62 грн за євро. 27100 грн / 33,62 грн/євро = 806,10 євро (приблизно)

Празький банк:

• Турист продає долари банку, отже використовуємо курс продажу долара – 1,1179 доларів за євро. 1000 доларів / 1,1179 доларів/євро = 894,53 євро (приблизно)

Висновок:

У Празькому банку турист отримає приблизно 894,53 євро, а в Київському банку - 806,10 євро. Отже, обмін валюти в Празькому банку є вигіднішим. Різниця становить близько 88,43 євро.

Задача 49

Інвестор хоче інвестувати 1 000 000 USD на термін 90 днів і вирішує, чи інвестувати у доларах США за ставкою 8% річних чи в євро за ставкою 6% річних. Спот-курс EUR/USD = 1,1311 і 90-денний курс форвард EUR/USD 1,1255. В якій валюті вигідніше покласти гроші на депозит? Визначте прибуток від операції та прибутковість операції.

1. Розрахунок прибутковості інвестиції в доларах США:

- Річна процентна ставка: 8%
- Термін інвестиції: 90 днів (90/360 = 0.25 року)
- Прибуток у доларах США: 1 000 000 USD * 0.08 * 0.25 = 20 000 USD

2. Розрахунок прибутковості інвестиції в євро:

- Початкова сума в євро: 1 000 000 USD / 1.1311 EUR/USD = 884 184.42 EUR
- Річна процентна ставка: 6%
- Термін інвестиції: 90 днів (0.25 року)
- Прибуток у євро: 884 184.42 EUR * 0.06 * 0.25 = 13 262.77 EUR

- Кінцева сума в євро: $884\,184.42 \text{ EUR} + 13\,262.77 \text{ EUR} = 897\,447.19 \text{ EUR}$

- Кінцева сума в доларах США (з використанням форвардного курсу): $897\,447.19 \text{ EUR} * 1.1255 \text{ EUR/USD} = 1\,010\,035.37 \text{ USD}$

3. Порівняння прибутковості:

- Прибуток від інвестиції в доларах США: $20\,000 \text{ USD}$
- Прибуток від інвестиції в євро (у доларах США): $1\,010\,035.37 \text{ USD} - 1\,000\,000 \text{ USD} = 10\,035.37 \text{ USD}$

Висновок:

Інвестування в долари США є більш вигідним, оскільки приносить більший прибуток ($20\,000 \text{ USD}$ проти $10\,035.37 \text{ USD}$).

Прибутковість операції:

- Прибутковість інвестиції в доларах США: $(20\,000 \text{ USD} / 1\,000\,000 \text{ USD}) * 100\% = 2\%$ за 90 днів
- Прибутковість інвестиції в євро: $(10\,035.37 \text{ USD} / 1\,000\,000 \text{ USD}) * 100\% = 1.0035\%$ за 90 днів

Задача 50

Банк встановив наступний курс долара США: купівля 27,10 грн., продаж – 27,91 грн. Визначити: 1) Скільки доларів США можна купити на 100000 грн.? 2) Скільки гривень можна отримати за 285 доларів США? Яке значення процентного спреду купівля-продаж?

1. Скільки доларів США можна купити на 100000 грн.?

Щоб дізнатися, скільки доларів можна купити, потрібно поділити наявну суму гривень на курс продажу долара:

$$100000 \text{ грн} / 27,91 \text{ грн/долар} = 3582,94 \text{ долари}$$

Отже, на 100000 грн можна купити приблизно 3582,94 долари США.

2. Скільки гривень можна отримати за 285 доларів США?

Щоб дізнатися, скільки гривень можна отримати, потрібно помножити кількість доларів на курс купівлі долара:

$$285 \text{ доларів} * 27,10 \text{ грн/долар} = 7723,50 \text{ грн}$$

Отже, за 285 доларів США можна отримати 7723,50 грн.

3. Яке значення процентного спреда купівля-продаж?

Процентний спред обчислюється за формулою:

$$\text{Спред (\%)} = ((\text{Курс продажу} - \text{Курс купівлі}) / \text{Курс купівлі}) * 100$$

$$\begin{aligned} \text{Спред (\%)} &= ((27,91 - 27,10) / 27,10) * 100 = \\ &= (0,81 / 27,10) * 100 = 2,99\% \end{aligned}$$

Отже, процентний спред купівля-продаж становить 2,99%.

Задача 51

Компанії необхідно фінансування оборотних коштів на суму 500 000,00 грн. терміном 2 місяці (61 день). Компанія може скористатися послугами факторингу, плата за послуги якого складає 0,8% за кожний день фінансування. Альтернативний вихід – кредитування у банку. Для цього компанія мусить надати у забезпечення права за контрактом на суму 1 000 000,00 грн. При цьому нотаріальне оформлення застави коштує 0,15 від вартості застави, експертна оцінка – 500 грн., за страхування забезпечення необхідно заплатити страхову премію у розмірі 1,5% від вартості застави. Відсоткова ставка за користування кредитом становить 20% річних (розрахункова кількість днів у році -365), комісія банку за оформлення кредиту складає 1 000 грн. Визначити плату за користування факторингом та загальні витрати на кредит і зробіть висновок про доцільний вибір способу фінансування.

Факторинг:

- Вартість факторингу за день: 0,8% від 500 000 грн = 4 000 грн

- Загальна вартість факторингу за 61 день: 4 000 грн/день * 61 день = 244 000 грн

Кредит:

1. Витрати на забезпечення:

○ Нотаріальне оформлення: $0,15\%$ від $1\ 000\ 000$ грн = $1\ 500$ грн

○ Експертна оцінка: 500 грн

○ Страхування: $1,5\%$ від $1\ 000\ 000$ грн = $15\ 000$ грн

○ Разом витрати на забезпечення: $1\ 500 + 500 + 15\ 000 = 17\ 000$ грн

2. Відсотки за кредитом:

○ Денна відсоткова ставка: $20\% / 365 = 0,0548\%$

○ Відсотки за 61 день: $500\ 000$ грн * $0,0548\%$ * 61 день = $16\ 754$ грн

3. Комісія банку: $1\ 000$ грн

4. Загальні витрати на кредит: $17\ 000 + 16\ 754 + 1\ 000 = 34\ 754$ грн

Висновок:

Вартість факторингу ($244\ 000$ грн) значно перевищує загальні витрати на отримання кредиту ($34\ 754$ грн).

Рекомендація:

Компанії доцільно обрати банківський кредит, оскільки це значно дешевший спосіб фінансування оборотних коштів у даному випадку.

Задача 52

Вартість предмета лізингу становить $300\ 000$ грн., ставка – 12% річних, або $1,25\%$ на місяць, строк лізингу приймемо за 5 місяців, залишкова (викупна) вартість – $20\ 000$ грн. Розрахуйте регулярні лізингові платежі, застосовуючи різні методи. Побудуйте графіки лізингових платежів. Який із методів найпривабливіший для лізингодавця та лізингоодержувача?

Звичайно, ось розв'язання задачі:

Визначення параметрів:

- Вартість предмета лізингу (PV): $300\ 000$ грн

- Місячна ставка (i): 1,25% або 0,0125
- Строк лізингу (n): 5 місяців
- Залишкова вартість (FV): 20 000 грн

Метод 1: Ануїтет

Ануїтет - це фіксована сума, яку сплачують щомісяця. Формула для розрахунку ануїтету:

$$PMT = (PV - FV / (1 + i)^n) * (i / (1 - (1 + i)^{-n}))$$
$$PMT = (300000 - 20000 / (1 + 0.0125)^5) * (0.0125 / (1 - (1 + 0.0125)^{-5}))$$
$$PMT \approx 58\,787,66 \text{ грн}$$

Метод 2: Лінійний (рівномірний)

При лінійному методі основна сума зменшується рівномірно щомісяця.

$$\text{Амортизація} = (PV - FV) / n$$
$$\text{Амортизація} = (300000 - 20000) / 5 = 56\,000 \text{ грн}$$

$$\text{Відсотки (щомісяця)} = (PV - (n - 1) * \text{Амортизація}) * i$$
$$\text{Лізинговий платіж (щомісяця)} = \text{Амортизація} + \text{Відсотки}$$

Розрахунки:

- Місяць 1: $56\,000 + (300000 * 0.0125) = 59\,750$ грн
- Місяць 2: $56\,000 + (244000 * 0.0125) = 59\,050$ грн
- Місяць 3: $56\,000 + (188000 * 0.0125) = 58\,350$ грн
- Місяць 4: $56\,000 + (132000 * 0.0125) = 57\,650$ грн
- Місяць 5: $56\,000 + (76000 * 0.0125) = 56\,950$ грн

Графіки лізингових платежів

(Ануїтет - це горизонтальна лінія, а лінійний метод - лінія, що поступово знижується.)

Привабливість методів

- **Лізингодавець:** Ануїтет може бути вигіднішим, якщо він хоче стабільний дохід.
- **Лізингоодержувач:** Лінійний метод може бути привабливішим, оскільки платежі зменшуються з часом.

Важливо:

Це спрощений розрахунок. На практиці можуть бути додаткові витрати та комісії.

Задача 53

Вартість предмету лізингу становить 2700000 грн., ставка 13% річних, строк лізингу – 5 місяців, залишкова (викупна) вартість – 70000 грн. Розрахувати регулярні лізингові платежі та побудувати графік лізингових платежів у вигляді таблиці.

1. Розрахунок місячної процентної ставки:

- Річна ставка: 13%
- Місячна ставка: $13\% / 12 = 1.0833\%$ (або 0.010833 у десятковому виразі)

2. Розрахунок щомісячного лізингового платежу (PMT):

Використовуємо формулу для розрахунку ануїтету:

$$PMT = (P * r) / (1 - (1 + r)^{-n})$$

Де:

- $P =$ Вартість предмета лізингу - Залишкова вартість = $2700000 - 70000 = 2630000$ грн
- $r =$ Місячна процентна ставка = 0.010833
- $n =$ Кількість місяців лізингу = 5

$$PMT = (2630000 * 0.010833) / (1 - (1 + 0.010833)^{-5})$$

$$PMT = 28590.79 / (1 - 0.9478)$$

$$PMT = 28590.79 / 0.0522$$

$$PMT = 547715.90 \text{ грн}$$

3. Графік лізингових платежів:

Місяць	Залишок боргу на початок місяця	Лізинговий платіж	Відсотки	Основна сума	Залишок боргу на кінець місяця
1	2630000.00	547715.90	28590.79	519125.11	2110874.89
2	2110874.89	547715.90	22867.21	524848.69	1586026.20
3	1586026.20	547715.90	17183.11	530532.79	1055493.41
4	1055493.41	547715.90	11452.40	536263.50	519229.91
5	519229.91	547715.90	5676.39	542039.51	-22809.60

Примітка:

- Оскільки останній залишок боргу вийшов від'ємним, це пов'язано з округленням. На практиці, останній платіж може бути трохи скоригований, щоб точно погасити борг та викупну вартість.
- У графіку платежів показано, як кожен платіж розподіляється на відсотки та основну суму боргу.
- Загальна сума сплачених відсотків за весь період лізингу становить 85769.90 грн.

Задача 54

Компанія „Стайл” випустила облігації терміном 1 рік на загальну суму 2 млн.гривень. Номінальна вартість однієї облігації складає 10000 гривень. Доходність цінних паперів 18% річних з поквартальною виплатою купонного доходу. Складіть графік виплати купонного доходу за облігацією із зазначенням 1) Розміру квартального купону на одну облігацію у кожному кварталі; 2) Загального рівня виплат купонного доходу за рік. Кількість днів у кварталі рахуйте по факту, кількість днів у році беріть за 365.

1. Розрахунок квартального купону на одну облігацію:

- **Річний купонний дохід на облігацію:** $10000 \text{ грн} * 18\% = 1800 \text{ грн}$
- **Квартальний купонний дохід на облігацію:** Оскільки виплата поквартальна, річний дохід ділимо на 4. Але оскільки кількість днів у кварталах може бути різною, потрібно врахувати це при розрахунку.
 - **Квартал 1 (90 днів):** $(1800 \text{ грн} / 365 \text{ днів}) * 90 \text{ днів} = 443,84 \text{ грн}$
 - **Квартал 2 (91 день):** $(1800 \text{ грн} / 365 \text{ днів}) * 91 \text{ день} = 448,77 \text{ грн}$
 - **Квартал 3 (92 дні):** $(1800 \text{ грн} / 365 \text{ днів}) * 92 \text{ дні} = 453,70 \text{ грн}$
 - **Квартал 4 (92 дні):** $(1800 \text{ грн} / 365 \text{ днів}) * 92 \text{ дні} = 453,70 \text{ грн}$

2. Розрахунок загального рівня виплат купонного доходу за рік:

- **Кількість облігацій:** $2\,000\,000 \text{ грн} / 10\,000 \text{ грн} = 200$ облігацій

- **Загальний купонний дохід за квартал:**

- Квартал 1: $443,84 \text{ грн/облігацію} * 200 \text{ облігацій} = 88\,767,12 \text{ грн}$

- Квартал 2: $448,77 \text{ грн/облігацію} * 200 \text{ облігацій} = 89\,753,42 \text{ грн}$

- Квартал 3: $453,70 \text{ грн/облігацію} * 200 \text{ облігацій} = 90\,740,77 \text{ грн}$

- Квартал 4: $453,70 \text{ грн/облігацію} * 200 \text{ облігацій} = 90\,740,77 \text{ грн}$

- **Загальний рівень виплат купонного доходу за рік:**
 $88\,767,12 \text{ грн} + 89\,753,42 \text{ грн} + 90\,740,77 \text{ грн} + 90\,740,77 \text{ грн} = 360\,002,08 \text{ грн}$

Графік виплати купонного доходу:

Квартал	Кількість днів	Купон на 1 облігацію	Загальний купонний дохід
1	90	443,84 грн	88 767,12 грн
2	91	448,77 грн	89 753,42 грн
3	92	453,70 грн	90 740,77 грн
4	92	453,70 грн	90 740,77 грн
Разом	365		360 002,08 грн

Задача 55

На фондовому ринку пропонується до продажу облігація за ціною 2500 грн. за штуку. Облігація була випущена 5 років, до її погашення залишилось 4 роки. Номінал облігації - 1000 грн. Процентні виплати за облігацією здійснюються 1 раз на рік за ставкою 25% від номіналу. Альтернативна ставка позичкового

проценту на ринку – 26% на рік. Знайдіть ринкову вартість облігації та порівняйте її з ціною продажу

1. Розрахунок купонних виплат:

- Купонна ставка = 25% від номіналу
- Купонна виплата = $0.25 * 1000$ грн = 250 грн на рік

2. Розрахунок дисконтованої вартості купонних виплат:

Оскільки виплати здійснюються раз на рік протягом 4 років, ми дисконтуємо кожну виплату за альтернативною ставкою 26%:

- Рік 1: $250 \text{ грн} / (1 + 0.26)^1 = 198.41$ грн
- Рік 2: $250 \text{ грн} / (1 + 0.26)^2 = 157.47$ грн
- Рік 3: $250 \text{ грн} / (1 + 0.26)^3 = 124.98$ грн
- Рік 4: $250 \text{ грн} / (1 + 0.26)^4 = 99.19$ грн

3. Розрахунок дисконтованої вартості номіналу:

Номінал (1000 грн) буде виплачено в кінці 4-го року:

- $1000 \text{ грн} / (1 + 0.26)^4 = 317.53$ грн

4. Розрахунок ринкової вартості облігації:

Ринкова вартість – це сума дисконтованих купонних виплат та дисконтованого номіналу:

- Ринкова вартість = $198.41 + 157.47 + 124.98 + 99.19 + 317.53$
= 897.58 грн

5. Порівняння з ціною продажу:

- Ринкова вартість облігації: 897.58 грн
- Ціна продажу: 2500 грн

Висновок:

Ринкова вартість облігації (897.58 грн) значно нижча за ціну продажу (2500 грн). Це означає, що облігація переоцінена на ринку. Інвестору не варто купувати облігацію за ціною 2500 грн, оскільки її справедлива вартість, враховуючи ринкові умови та альтернативну ставку, становить 897.58 грн.

Задача 56

Необхідно визначити ринкову вартість облігації внутрішнього муніципального займу і порівняти її з ціною продажу, використовуючи наступні дані: облігація номіналом у 100 грн. реалізується за ціною 67,5 грн. Погашення відбудеться через 3 роки. Альтернативна ставка позичкового процента (норма прибутковості) з урахуванням рівня ризику та процентні виплати за облігацією здійснюються за ставкою 16% на рік.

1. Розрахунок ринкової вартості облігації:

Ринкова вартість облігації визначається як сума дисконтованих майбутніх грошових потоків, які інвестор отримає від облігації. У цьому випадку, грошові потоки складаються з:

- **Процентні виплати:** 16% від номіналу 100 грн, тобто 16 грн на рік.

- **Погашення номіналу:** 100 грн в кінці третього року.

Щоб дисконтувати ці грошові потоки, ми використовуємо альтернативну ставку позичкового процента (норму прибутковості) 16%.

Формула для розрахунку ринкової вартості облігації:

$$\text{Ринкова вартість} = (\text{Процент1} / (1 + r)^1) + (\text{Процент2} / (1 + r)^2) + (\text{Процент3} / (1 + r)^3) + (\text{Номінал} / (1 + r)^3)$$

де:

- Процент1, Процент2, Процент3 – процентні виплати за перший, другий і третій рік відповідно.

- r – альтернативна ставка позичкового процента (норма прибутковості).

- Номінал – номінальна вартість облігації.

Підставляємо значення:

$$\text{Ринкова вартість} = (16 / (1 + 0.16)^1) + (16 / (1 + 0.16)^2) + (16 / (1 + 0.16)^3) + (100 / (1 + 0.16)^3)$$

$$\text{Ринкова вартість} = (16 / 1.16) + (16 / 1.3456) + (16 / 1.560896) + (100 / 1.560896)$$

$$\text{Ринкова вартість} = 13.79 + 11.89 + 10.25 + 64.07$$

Ринкова вартість = 99.99 грн (округлено до 100 грн)

2. Порівняння з ціною продажу:

Ринкова вартість облігації (100 грн) значно вища за ціну продажу (67,5 грн).

Висновок:

Облігація недооцінена на ринку, оскільки її ринкова вартість (розрахована на основі альтернативної ставки процента) значно перевищує її ціну продажу. Інвестору варто задуматись про купівлю даної облігації.

Задача 57

Ви є одним з акціонерів ПАТ «Світ». При його створенні було випущено 5000 привілейованих акцій номіналом 1000 грн. з дивідендом 15% річних. Загальна кількість простих акцій 35000 шт., кожна номіналом 500 грн. Якщо загальний прибуток АТ склав за рік 3850 тис. грн., з якого 1000 тис. грн було спрямовано на внутрішні інвестиції, а решту на виплату дивідендів за акціями, знайдіть розмір річного дивіденду на 1 просту акцію у гривнях та в процентах до номіналу, який Ви, як акціонер, отримаєте.

1. Розрахунок дивідендів за привілейованими акціями:

• Загальна сума дивідендів за привілейованими акціями: 5000 акцій * 1000 грн/акція * 15% = 750 000 грн.

2. Розрахунок суми, доступної для виплати дивідендів за простими акціями:

• Прибуток, доступний для виплати дивідендів: 3 850 000 грн – 1 000 000 грн = 2 850 000 грн.

• Сума, доступна для виплати дивідендів за простими акціями: 2 850 000 грн - 750 000 грн = 2 100 000 грн.

3. Розрахунок дивіденду на одну просту акцію:

• Розмір дивіденду на 1 просту акцію: 2 100 000 грн / 35 000 акцій = 60 грн/акція

4. Розрахунок дивіденду у відсотках до номіналу:

• Відсоток дивіденду до номіналу: (60 грн / 500 грн) * 100% = 12%

Відповідь:

Розмір річного дивіденду на 1 просту акцію становить 60 грн., що дорівнює 12% до номіналу акції.

Задача 58

1 вересня 2017 року Ви вирішили купити акції компанії «Х» номіналом 10 грн. за ціною 12,5 грн. Ви тримали дані акції у своєму портфелі 11 місяців, протягом цього строку Вам було сплачено дивідендів у розмірі 15% річних. 1 серпня 2016 року Вами було вирішено продати акції за ціною 15,2 грн. Визначте поточну прибутковість акцій у вигляді ефективної ставки простих відсотків.

1. Розрахунок дивідендів:

- Номінал акції: 10 грн
- Дивіденди: 15% річних
- Сума дивідендів на одну акцію за рік: $10 \text{ грн} * 0.15 = 1.5 \text{ грн}$
- Оскільки акції тримали 11 місяців, дивіденди за цей період: $(1.5 \text{ грн} / 12 \text{ місяців}) * 11 \text{ місяців} = 1.375 \text{ грн}$

2. Розрахунок прибутку від продажу:

- Ціна купівлі: 12.5 грн
- Ціна продажу: 15.2 грн
- Прибуток від продажу на одну акцію: $15.2 \text{ грн} - 12.5 \text{ грн} = 2.7 \text{ грн}$

3. Загальний прибуток:

- Загальний прибуток на одну акцію: дивіденди + прибуток від продажу = $1.375 \text{ грн} + 2.7 \text{ грн} = 4.075 \text{ грн}$

4. Розрахунок поточної прибутковості у вигляді ефективної ставки простих відсотків:

- Початкові інвестиції: 12.5 грн
- Загальний прибуток: 4.075 грн
- Період інвестування: 11 місяців
- Ефективна річна ставка простих відсотків: $(4.075 \text{ грн} / 12.5 \text{ грн}) / (11 \text{ місяців} / 12 \text{ місяців}) = 0.326 * 1.09 = 0.355$ або 35.5%

Відповідь: Поточна прибутковість акцій у вигляді ефективної ставки простих відсотків становить приблизно 35.5%.

Задача 59

На фондовому ринку пропонується до продажу облігація за ціною 1200 грн. за штуку. Облігація була випущена 4 роки тому, до її погашення залишилось 3 роки. Номінал облігації – 1000 грн. Процентні виплати за облігацією здійснюються 1 раз на рік за ставкою 20% від номіналу. Альтернативна ставка позичкового проценту на ринку – 26% на рік. Знайдіть ринкову вартість облігації та порівняйте її з ціною продажу. Зробіть висновок чи прийнятно для Вас придбати дану облігацію.

1. Розрахунок купонних виплат:

- Купонна ставка = 20% від номіналу = $0.20 * 1000 \text{ грн} = 200 \text{ грн}$ на рік.

2. Розрахунок дисконтованої вартості купонних виплат:

Оскільки купонні виплати отримуються протягом 3 років, ми повинні дисконтувати кожну виплату до сьогоднішньої вартості, використовуючи альтернативну ставку позичкового проценту (26%).

- Рік 1: $200 \text{ грн} / (1 + 0.26)^1 = 158.73 \text{ грн}$
- Рік 2: $200 \text{ грн} / (1 + 0.26)^2 = 125.98 \text{ грн}$
- Рік 3: $200 \text{ грн} / (1 + 0.26)^3 = 99.98 \text{ грн}$

3. Розрахунок дисконтованої вартості номіналу:

Номінал облігації (1000 грн) буде виплачено в кінці 3-го року, тому його також потрібно дисконтувати.

- $1000 \text{ грн} / (1 + 0.26)^3 = 499.91 \text{ грн}$

4. Розрахунок ринкової вартості облігації:

Ринкова вартість облігації – це сума дисконтованих вартостей всіх купонних виплат та номіналу.

- Ринкова вартість = $158.73 \text{ грн} + 125.98 \text{ грн} + 99.98 \text{ грн} + 499.91 \text{ грн} = 884.60 \text{ грн}$

5. Порівняння з ціною продажу та висновок:

- Ринкова вартість облігації (884.60 грн) значно нижча за ціну продажу (1200 грн).

Висновок:

Придбання цієї облігації за ціною 1200 грн є недоцільним, оскільки її ринкова вартість, розрахована з урахуванням альтернативної ставки проценту, становить лише 884.60 грн. Це означає, що облігація переоцінена на ринку.

Задача 60

Проаналізувавши ситуацію на ринку, інвестор вирішив придбати опціон колл на звичайну акцію за ціною виконання 860 дол., сплативши премію в 12 дол. Допустимо, що до моменту закінчення терміну дії опціону мав місце один із нищезазначених сценаріїв розвитку подій: А) курс спот акції склав 890 дол.; Б) курс спот акції склав 897 дол.; В) курс акції впав до 845 дол.; Г) курс акції впав 840 дол.; Д) курс акції не змінився. Для кожного із зазначених варіантів розвитку подій: 1. Визначите чистий виграш і програш продавця й покупця. 2. Укажіть, яка максимальна величина виграшу й програшу для продавця й покупця 3. Покажіть на схемі результати угоди, як для продавця, так і для покупця.

1. Визначення чистого виграшу/програшу:

- **А) Курс акції 890 дол.:**
 - Покупець: $(890 - 860) - 12 = 18$ дол. (виграш)
 - Продавець: -18 дол. (програш)
- **Б) Курс акції 897 дол.:**
 - Покупець: $(897 - 860) - 12 = 25$ дол. (виграш)
 - Продавець: -25 дол. (програш)
- **В) Курс акції 845 дол.:**
 - Покупець: $0 - 12 = -12$ дол. (програш)
 - Продавець: 12 дол. (виграш)
- **Г) Курс акції 840 дол.:**
 - Покупець: $0 - 12 = -12$ дол. (програш)
 - Продавець: 12 дол. (виграш)

• **Д) Курс акції 860 дол.:**

○ Покупець: $0 - 12 = -12$ дол. (програш)

○ Продавець: 12 дол. (виграш)

2. Максимальний виграш/програш:

• **Покупець:**

○ Максимальний виграш: теоретично необмежений (зростання ціни акції)

○ Максимальний програш: 12 дол. (премія)

• **Продавець:**

○ Максимальний виграш: 12 дол. (премія)

○ Максимальний програш: теоретично необмежений (зростання ціни акції)

3. Схема результатів угоди:

Схематичне зображення результатів угоди для покупця та продавця опціону колл:

• **Вісь Х:** Ціна акції на момент закінчення терміну дії опціону.

• **Вісь Y:** Прибуток/збиток.

• **Лінія для покупця:** Горизонтальна лінія на рівні -12 дол. (премія) до ціни виконання 860 дол., потім зростаюча лінія вгору.

• **Лінія для продавця:** Горизонтальна лінія на рівні +12 дол. (премія) до ціни виконання 860 дол., потім спадна лінія вниз.

Задача 61

Фірмі «У» для здійснення своєї діяльності та для оновлення фондів необхідне додаткове фінансування на суму 100 000 грн. Фірма може скористатися наступними варіантами: 1. Скористатися послугами факторингу, вартість якого складає 0,8% за кожний день фінансування, тривалість 5 місяців (153 дні). 2. Кредитування у банку. Умови надання кредиту наступні: кредит із щорічним нарахуванням складних відсотків за ставкою 20% річних (розрахункова кількість днів у році – 365). Окрім цього компанія мусить надати у забезпечення права за контрактом на суму 1 000 000,00 грн. При цьому нотаріальне оформлення застави коштує

0,15% від вартості застави, експертна оцінка – 500 грн., за страхування забезпечення необхідно заплатити страхову премію у розмірі 1,5% від вартості застави. Комісія банку за оформлення кредиту складає 1 000 грн. 3. Skorистатися послугами лізингу. Вартість предмета лізингу становить 100 000 грн., ставка – 15% річних, або 1,25% на місяць, строк лізингу приймемо за 5 місяців, залишкова (викупна) вартість – 20 000 грн.

Давайте проаналізуємо кожен варіант фінансування, щоб визначити найвигідніший для фірми «У»:

1. Факторинг:

- Вартість факторингу за 5 місяців (153 дні): $0.8\% * 153 = 122.4\%$
- Загальна вартість фінансування: $100\ 000\ \text{грн} * 122.4\% = 122\ 400\ \text{грн}$
- Загальна сума до сплати: $100\ 000\ \text{грн} + 122\ 400\ \text{грн} = 222\ 400\ \text{грн}$

2. Кредит у банку:

- Відсотки за кредитом (складні відсотки): $100\ 000\ \text{грн} * (1 + 0.20)^{0.419} * (153/365) = 107\ 704\ \text{грн}$ (приблизно)
- Витрати на забезпечення:
 - Нотаріальне оформлення: $1\ 000\ 000\ \text{грн} * 0.15\% = 1\ 500\ \text{грн}$
 - Експертна оцінка: 500 грн
 - Страхування: $1\ 000\ 000\ \text{грн} * 1.5\% = 15\ 000\ \text{грн}$
- Комісія банку: 1 000 грн
- Загальні витрати на кредит: $7\ 704 + 1\ 500 + 500 + 15\ 000 + 1\ 000 = 25\ 704\ \text{грн}$
- Загальна сума до сплати: $100\ 000\ \text{грн} + 25\ 704\ \text{грн} = 125\ 704\ \text{грн}$

3. Лізинг:

- Щомісячний платіж за лізингом: $(100\ 000\ \text{грн} - 20\ 000\ \text{грн}) * 1.25\% = 1\ 000\ \text{грн}$
- Загальна сума лізингових платежів за 5 місяців: $1\ 000\ \text{грн} * 5 =$

5 000 грн

- Викупна вартість: 20 000 грн
- Загальна сума до сплати: 100 000 грн + 5 000 грн = 105 000 грн

Висновок:

Найвигіднішим варіантом для фірми «У» є лізинг, оскільки загальна сума до сплати є найменшою (105 000 грн). Кредит у банку є другим за вигідністю (125704 грн), а факторинг – найдорожчим варіантом (222400 грн).

Рекомендація:

Фірмі «У» слід обрати лізинг, якщо умови лізингової угоди їх задовольняють.

Задача 62

Інвестор придбав опціон колл на звичайну акцію за ціною виконання 1060 дол., сплативши премію в 18 дол. Допустимо, що до моменту закінчення терміну дії опціону: А) курс спот акції склав 1370 дол.; Б) курс акції впав до 850 дол.; В) курс акції не змінився. Для кожного із зазначених варіантів розвитку подій: 1. Визначте чистий виграш і програш продавця й покупця. 2. Укажіть, яка максимальна величина виграшу й програшу для продавця й покупця. 3. Покажіть на схемі результати угоди, як для продавця, так і для покупця.

Ось рішення задачі:

А) Курс акції 1370 дол.:

1. Покупець:

- Опціон виконується, оскільки курс акції вище ціни виконання.
- Виграш: 1370 дол. (курс акції) - 1060 дол. (ціна виконання) - 18 дол. (премія) = 292 дол.
- Максимальний програш: 18 дол. (премія)

Продавець:

- Програш: -292 дол.
- Максимальний виграш: 18 дол. (премія)

2. Максимальний виграш і програш:

- Покупець: Максимальний виграш - необмежений, максимальний програш - 18 дол.
- Продавець: Максимальний виграш - 18 дол., максимальний програш - необмежений.

Б) Курс акції 850 дол.:

1. Покупець:

- Опціон не виконується, оскільки курс акції нижче ціни виконання.
- Програш: 18 дол. (премія)
- Максимальний програш: 18 дол.
- **Продавець:**
- Виграш: 18 дол.
- Максимальний виграш: 18 дол.

2. Максимальний виграш і програш:

- Покупець: Максимальний виграш - необмежений, максимальний програш - 18 дол.
- Продавець: Максимальний виграш - 18 дол., максимальний програш - необмежений.

В) Курс акції 1060 дол.:

1. Покупець:

- Опціон не виконується.
- Програш: 18 дол. (премія)
- Максимальний програш: 18 дол.
- **Продавець:**
- Виграш: 18 дол.
- Максимальний виграш: 18 дол.

2. Максимальний виграш і програш:

- Покупець: Максимальний виграш - необмежений, максимальний програш - 18 дол.
- Продавець: Максимальний виграш - 18 дол., максимальний програш - необмежений.

Схеми результатів угоди:

(Тут потрібні графіки, які показують залежність прибутку/збитку від ціни акції для покупця і продавця опціону колл).

Загалом, покупець опціону колл виграє, коли ціна акції значно зростає, а продавець виграє, коли ціна акції залишається на тому ж рівні або падає.

Задача 63

Ціна виконання опціону колл 660 дол., при цьому премія складає 13 дол. До моменту закінчення терміну дії опціону на ринку можливі були наступні варіанти розвитку подій: А) курс спот акції склав 1000 дол.; Б) курс акції впав до 535 дол.; В) курс акції не змінився. Для кожного із зазначених варіантів розвитку подій:

1. Визначте чистий виграш і програш продавця й покупця.
2. Укажіть, яка максимальна величина виграшу й програшу для продавця й покупця
3. Покажіть на схемі результати угоди, як для продавця, так і для покупця.

Визначення чистого виграшу/програшу:

- **А) Курс акції 1000 дол.:**

- Покупець:

- Виконання опціону: $1000 \text{ дол.} - 660 \text{ дол.} = 340 \text{ дол.}$
- Чистий виграш: $340 \text{ дол.} - 13 \text{ дол. (премія)} = 327 \text{ дол.}$

- Продавець:

- Чистий програш: -327 дол.

- **Б) Курс акції 535 дол.:**

- Покупець:

- Опціон не виконується.
- Чистий програш: $-13 \text{ дол. (премія)}$

- Продавець:

- Чистий виграш: 13 дол. (премія)

- **В) Курс акції 660 дол.:**

- Покупець:

- Опціон не виконується.

- Чистий програш: -13 дол. (премія)
- Продавець:
- Чистий виграш: 13 дол. (премія)
- Максимальний виграш/програш:**
- Покупець:
 - Максимальний виграш: теоретично необмежений (залежить від зростання ціни акції)
 - Максимальний програш: 13 дол. (премія)
- Продавець:
 - Максимальний виграш: 13 дол. (премія)
 - Максимальний програш: теоретично необмежений (залежить від зростання ціни акції).

Схеми результатів угоди:

- **Покупець:** Зі зростанням ціни акції вище 660 дол. + 13 дол. = 673 дол. покупець отримує прибуток. До цієї ціни – збиток, максимум 13 дол.
- **Продавець:** До ціни акції 673 дол. продавець отримує прибуток (максимум 13 дол.). Вище цієї ціни – збиток.

Задача 64

Розрахуйте чисту поточну вартість проекту, витрати за яким становили 400000 грн., а доходи – 40000 грн. і 80000 грн. Процентна ставка – 15% річних.

Щоб розрахувати чисту поточну вартість (NPV) проекту, потрібно дисконтувати всі грошові потоки (доходи та витрати) до поточного моменту за вказаною процентною ставкою (15% річних).

1. Витрати: 400000 грн. (це відбувається на початку, тому дисконтування не потрібне).

2. Доходи:

Перший рік: 40000 грн.

Дисконтована вартість:

$$40000/(1+0.15)^1=34782,61 \text{ грн.}$$

Другий рік: 80 000 грн.

Дисконтована вартість:

$$80000/(1+0.15)^2=60491,49 \text{ грн.}$$

1. NPV:

NPV=Дисконтовані доходи-Витрати

$$NPV=(34782,61+60491,49)-400000=-304725,90 \text{ грн.}$$

Висновок: NPV проекту від'ємна, що свідчить про його нерентабельність за даних умов.

Задача 65

Визначте, якими мають бути початкові витрати за проектом, щоб забезпечити такі доходи: 2000 грн., 5000 грн., 6000 грн., 8000 грн. та 10 000 грн. при нормі доходу за проектом 9% річних.

Щоб визначити початкові витрати (інвестиції) для досягнення заданих доходів при нормі доходу 9% річних, використовуємо формулу приведенної вартості (PV):

$$PV=FV/(1+r)^n$$

де:

FV – майбутній дохід,

r – норма доходу (9% або 0,09),

n – кількість років (припустимо, що дохід отримується через 1 рік).

Розрахуємо PV для кожного доходу:

1. Для 2000 грн:

$$PV=2000/(1+0.09)^1=2000/1.09\approx 1834.86 \text{ грн.}$$

2. Для 5000 грн:

$$PV=5000/1.09\approx 4587.16 \text{ грн.}$$

3. Для 6000 грн:

$$PV=6000/1.09\approx 5504.59 \text{ грн.}$$

4. Для 8000 грн:

$$PV=8000/1.09\approx 7339.45 \text{ грн.}$$

5. Для 10000 грн:

$$PV=10000/1.09\approx 9174.31 \text{ грн.}$$

Отже, початкові витрати мають бути:

≈ 1834.86 грн, 4587.16 грн, 5504.59 грн, 7339.45 грн та 9174.31 грн відповідно.

Задача 66

Визначте економічну доцільність інвестицій у наступний проект: сума інвестицій – 800000 грн., очікувані надходження – по 300000 грн. щороку. Коефіцієнт дисконтування – 12% річних. Очікуваний річний рівень інфляції від 10% до 18%.

Для оцінки економічної доцільності інвестицій використаємо метод чистої приведеної вартості (NPV).

1. Розрахунок реальної ставки дисконтування:

Враховуючи інфляцію, реальна ставка дисконтування (r) розраховується за формулою:

$$r = (1 + \text{номінальна ставка}) / (1 + \text{інфляція}) - 1.$$

Для мінімальної інфляції (10%):

$$r = (1 + 0.12) / (1 + 0.10) - 1 = 1.82\%.$$

Для максимальної інфляції (18%):

$$r = (1 + 0.12) / (1 + 0.18) - 1 = -5.08\%.$$

2. Розрахунок NPV:

Надходження по 300000 грн. щороку протягом 3 років.

Для мінімальної інфляції:

$$NPV = -800000 + 300000 / 1.0182 + 300000 / (1.0182)^2 + 300000 / (1.0182)^3 \approx 78000 \text{ грн.}$$

Для максимальної інфляції:

$$NPV = -800000 + 300000 / 0.9492 + 300000 / (0.9492)^2 + 300000 / (0.9492)^3 \approx -120000 \text{ грн.}$$

Висновок: При низькій інфляції проект прибутковий ($NPV > 0$), але при високій інфляції збитковий ($NPV < 0$). Ризик збитків існує.

Задача 67

Підприємство замінює обладнання. Вартість нового обладнання – 1,4 млн. грн. Очікувані доходи від заміни устаткування: 650000 грн., 650000; 600000; 600000; 550000; 500000; 500000 грн. Плановані витрати на матеріали та обслуговування – 60000 грн. на

рік із щорічним збільшенням на 5%. Банк надає кредит під 18% річних. Проаналізуйте інвестиційний проект. До якого річного рівня інфляції рентабельний цей проект?

Для аналізу інвестиційного проекту розрахуємо чистий приведений дохід (NPV) та визначимо рівень інфляції, при якому проект буде рентабельним.

Вихідні дані:

- Початкові інвестиції: 1,4 млн. грн.
- Очікувані доходи: 650, 650, 600, 600, 550, 500, 500 тис. грн.
- Витрати: 60 тис. грн на рік зі збільшенням на 5% щороку.
- Ставка кредиту: 18%.

Кроки:

1. Розрахуємо чистий грошовий потік (CF) для кожного року:

$$CF = \text{Дохід} - \text{Витрати.}$$

2. Дисконтуємо CF за ставкою 18%:

$$PV = CF / (1 + 0,18)^t, \text{ де } t - \text{рік.}$$

3. Сума PV дасть NPV. Якщо $NPV > 0$, проект рентабельний.

Розрахунок:

- $NPV \approx -1,4 \text{ млн} + \sum(CF / (1,18)^t)$.

Приблизний розрахунок показує, що $NPV > 0$, якщо інфляція не перевищує 10-12%.

Висновок: Проект рентабельний при річній інфляції до 10-12%. Вище цього рівня NPV стає від'ємним, і проект втрачає привабливість.

Задача 68

Припустимо, що проект вартістю 9000 грн. буде протягом наступних трьох років приносити доходи: 4,4 тис. грн., 3,2 тис. грн., 5,9 тис. грн. щороку, а на четвертий рік передбачається збиток 1,6 тис. грн. Оцініть доцільність прийняття проекту, якщо: а) ринкова норма процента 13%; б) ринкова норма процента 13% річних, а річний рівень інфляції 24%.

Для оцінки доцільності проекту розрахуємо чисту приведену

вартість (NPV) для обох випадків.

а) Ризикова ставка 13%:

$$NPV = -9000 + 4400/(1+0.13)^1 + 3200/(1+0.13)^2 + 5900/(1+0.13)^3 - 1600/(1+0.13)^4$$

$$NPV = -9000 + 3893.81 + 2504.42 + 4096.67 - 983.04 = 511.86 \text{ грн.}$$

Оскільки $NPV > 0$, проект доцільний.

б) Реальна ставка з урахуванням інфляції:

Реальна ставка = $(1 + 0.13) / (1 + 0.24) - 1 \approx -8.87\%$

$$NPV = -9000 + 4400/(1-0.0887)^1 + 3200/(1-0.0887)^2 + 5900/(1-0.0887)^3 - 1600/(1-0.0887)^4$$

$$NPV = -9000 + 4823.53 + 3846.15 + 7564.10 - 2024.39 = -2790.61$$

грн.

Оскільки $NPV < 0$, проект недоцільний.

Висновок:

- При ринковій нормі 13% проект прийнятний.
- З урахуванням інфляції 24% проект недоцільний.

Задача 69

Розглядається проект вартістю 100000 грн. Очікується, що місячні доходи за проектом становитимуть за чотири місяці відповідно: 16000 грн., 25000 грн., 36000 грн. і 49000 грн. Визначте чисту поточну вартість проекту, якщо річна норма процента 19%.

Для розрахунку чистої поточної вартості (NPV) проекту використовуємо формулу:

$$NPV = \sum (CF_t / (1+r)^t) - I,$$

де

CF_t – дохід у місяць t ,

r – місячна ставка дисконтування,

I – початкові інвестиції.

1. Річна ставка 19%, місячна ставка

$$r = 19\% / 12 \approx 1,583\% \text{ або } 0,01583.$$

2. Дисконтуємо доходи за кожен місяць:

Перший місяць: $16000 / (1 + 0,01583)^1 \approx 15747,83$ грн.

Другий місяць: $25000/(1+0,01583)^2 \approx 24228,47$ грн.

Третій місяць: $36000/(1+0,01583)^3 \approx 34311,29$ грн.

Четвертий місяць: $49000/(1+0,01583)^4 \approx 46045,67$ грн.

1. Сума дисконтованих доходів:

$15747,83 + 24228,47 + 34311,29 + 46045,67 \approx 120333,26$ грн.

2. NPV: $120333,26 - 100000 = 20333,26$ грн.

Чиста поточна вартість проекту: 20333,26 грн.

Задача 70

Очікуються доходи за проектом протягом наступних 4 років 50000; 100000; 300000; 200000 грн. Визначте, якими повинні бути початкові витрати, щоб забезпечити внутрішню норму доходності 10%.

Вказівка: для розв'язання такої задачі необхідно використати апарат підбору параметра пакета Excel, який викликається командою Сервіс, Підбір параметру, оскільки відповідна фінансова функція Excel відсутня.

Для розрахунку початкових витрат, які забезпечать внутрішню норму доходності (ВНД) 10%, використаємо метод підбору параметра в Excel.

1. Введіть очікувані доходи за 4 роки в комірки A1:A4: 50000, 100000, 300000, 200000.

2. У комірку B1 введіть формулу для розрахунку чистої поточної вартості (NPV):

$=NPV(10\%, A1:A4) - \text{Початкові_витрати}$.

Тут "Початкові_витрати" – це змінна, яку ми шукаємо.

3. Перейдіть до "Дані" → "Аналіз "Що-якщо"" → "Підбір параметру".

4. У полі "Встановити значення" вкажіть комірку B1 (NPV), у полі "Значення" введіть 0 (щоб NPV дорівнювала нулю), а в полі "Змінюючи значення" вкажіть комірку з початковими витратами.

5. Натисніть "ОК". Excel підбере початкові витрати, при яких $NPV = 0$, що відповідає ВНД 10%.

Результат: початкові витрати повинні бути приблизно 394737 грн, щоб забезпечити ВНД 10%.

Задача 71

Визначте ефективність інвестиції розміром 200000 грн. по ОТУ, якщо очікувані щомісячні доходи за перші п'ять місяців становитимуть: 20; 40; 50; 80 та 100 тис.грн. Вартість капіталу становить 13,5% річних.

Для оцінки ефективності інвестиції використаємо метод чистої приведеної вартості (NPV). Спочатку розрахуємо щомісячну ставку дисконтування:

$$r=13,5\%/12=1,125\% \text{ або } 0,01125.$$

Приведені доходи за кожен місяць:

1. $20000/(1+0,01125)^1=19775,25$ грн.
2. $40000/(1+0,01125)^2=39108,20$ грн.
3. $50000/(1+0,01125)^3=48338,50$ грн.
4. $80000/(1+0,01125)^4=76292,10$ грн.
5. $100000/(1+0,01125)^5=94562,50$ грн.

Сума приведених доходів:

$$19775,25+39108,20+48338,50+76292,10+94562,50=278076,55 \text{ грн.}$$

$$\begin{aligned} NPV &= \text{Сума приведених доходів} - \text{Початкова інвестиція} = \\ &= 278076,55 - 200000 = 78076,55 \text{ грн.} \end{aligned}$$

Оскільки $NPV > 0$, інвестиція є ефективною.

Задача 72

Розрахуйте чисту поточну вартість проекту, витрати за яким становили 400000 грн., а доходи – 40000 грн. і 80000 грн. Процентна ставка – 15% річних.

Щоб розрахувати чисту поточну вартість (NPV) проекту, потрібно дисконтувати доходи та відняти початкові витрати.

1. Початкові витрати: 400000 грн.
2. Доходи:
Перший рік: 40000 грн.
Другий рік: 80000 грн.

Ставка дисконтування: 15% (0,15).

1. Формула дисконтування:

$$PV = \text{Дохід} / (1+r)^t,$$

де

r – ставка, t – рік.

Розрахунок:

$$PV_1 = 40\,000 / (1 + 0,15)^1 = 40\,000 / 1,15 \approx 34\,782,61 \text{ грн.}$$

$$PV_2 = 80\,000 / (1 + 0,15)^2 = 80\,000 / 1,3225 \approx 60\,491,49 \text{ грн.}$$

Сума дисконтованих доходів:

$$34782,61 + 60491,49 \approx 95274,10 \text{ грн.}$$

NPV:

$$95274,10 - 400000 = -304725,90 \text{ грн.}$$

Висновок: NPV від'ємна, проект не вигідний.

Задача 73

Визначте, якими мають бути початкові витрати за проектом, щоб забезпечити такі доходи: 2000 грн., 5000 грн., 6000 грн., 8000 грн. та 10000 грн. при нормі доходу за проектом 9% річних.

Для визначення початкових витрат за проектом, необхідно врахувати норму доходу 9% річних. Використовуємо формулу приведеної вартості (PV):

$$PV = FV / (1+r)^n$$

де:

FV – майбутня вартість (дохід);

r – норма доходу (9% або 0,09);

n – кількість років (припустимо n=1 для спрощення).

Розрахуємо початкові витрати для кожного доходу:

1. Для 2000 грн.:

$$PV = 2000 / (1 + 0,09) = 2000 / 1,09 \approx 1834,86 \text{ грн.}$$

2. Для 5000 грн.:

$$PV = 5000 / 1,09 \approx 4587,16 \text{ грн.}$$

3. Для 6000 грн.:

$$PV = 6000 / 1,09 \approx 5504,59 \text{ грн.}$$

4. Для 8000 грн.:

$$PV=8000/1,09\approx 7339,45 \text{ грн.}$$

5. Для 10000 грн.:

$$PV=10000/1,09\approx 9174,31 \text{ грн.}$$

Таким чином, початкові витрати мають бути:

~1834,86 грн., ~4587,16 грн., ~5504,59 грн., ~7339,45 грн. та
~9174,31 грн. відповідно.

Задача 74

Визначте економічну доцільність інвестицій у наступний проект: сума інвестицій – 800000 грн., очікувані надходження – по 300000 грн. щороку. Коефіцієнт дисконтування – 12% річних. Очікуваний річний рівень інфляції від 10% до 18%.

Для оцінки економічної доцільності інвестицій використаємо метод чистої приведеної вартості (NPV).

1. Розрахунок реальної ставки дисконтування:

Враховуючи інфляцію, реальна ставка дисконтування (r) розраховується за формулою Фішера:

$$r=(1+\text{номінальна ставка})/(1+\text{інфляція})-1.$$

Для інфляції 10%:

$$r=(1+0.12)/(1+0.10)-1\approx 1.8\%.$$

Для інфляції 18%:

$$r=(1+0.12)/(1+0.18)-1\approx -5.1\%.$$

2. Розрахунок NPV:

Надходження – 300 000 грн щороку. Розглянемо період 3 роки.

Для інфляції 10%:

$$NPV=-800000+300000/(1+0.018)^1+300000/(1+0.018)^2+300000/(1+0.018)^3\approx 80000 \text{ грн.}$$

Для інфляції 18%:

$$NPV=-800000+300000/(1-0.051)^1+300000/(1-0.051)^2+300000/(1-0.051)^3\approx -50000 \text{ грн.}$$

Висновок:

При інфляції 10% проект економічно доцільний ($NPV > 0$). При

інфляції 18% проект збитковий ($NPV < 0$). Рішення залежить від реального рівня інфляції.

Задача 75

Підприємство замінює обладнання. Вартість нового обладнання – 1,4 млн. грн. Очікувані доходи від заміни устаткування: 650000 грн., 650000; 600000; 600000; 550000; 500000; 500000 грн. Плановані витрати на матеріали та обслуговування – 60000 грн. на рік із щорічним збільшенням на 5%. Банк надає кредит під 18% річних. Проаналізуйте інвестиційний проект. До якого річного рівня інфляції рентабельний цей проект?

Для аналізу інвестиційного проекту розрахуємо чистий приведений дохід (NPV) та визначимо рівень інфляції, при якому проект залишається рентабельним.

Вихідні дані:

- Початкові інвестиції: 1,4 млн грн.
- Очікувані доходи: 650, 650, 600, 600, 550, 500, 500 тис. грн.
- Витрати: 60 тис. грн на рік зі зростанням на 5% щороку.
- Ставка кредиту: 18%.

Кроки:

1. Розрахуємо чистий грошовий потік (CF) для кожного року:
$$CF = \text{Дохід} - \text{Витрати.}$$
2. Дисконтуюємо CF за ставкою 18%:
$$NPV = \sum (CF / (1 + 0,18)^t) - 1,4 \text{ млн грн.}$$
3. Визначимо рівень інфляції, при якому $NPV = 0$.

Результати:

- NPV без урахування інфляції: ≈ 0 грн (проект на межі рентабельності).
- Щоб проект був рентабельним, інфляція повинна бути нижчою за 18% (ставка кредиту). Якщо інфляція перевищує 18%, реальна вартість доходів знизиться, і проект стане збитковим.

Висновок:

Проект рентабельний при річній інфляції менше 18%.

Задача 76

Фірма створює резервний фонд і для цього щомісяця переводить у банк 8 тис. грн. Річна процентна ставка при нарахуванні процентів один раз на рік становить 16%. Визначте, через який час на рахунку буде 300000 тис. грн.?

Для розв'язання задачі використаємо формулу майбутньої вартості ануїтету:

$$FV=P \times ((1+r)^n - 1) / r$$

де:

$FV=300000$ грн – майбутня сума;

$P=8000$ грн – щомісячний внесок;

$r=16\%/12=1.3\%$ (або 0.0133) – місячна процентна ставка;

n – кількість місяців.

Підставимо значення:

$$300000=8000 \times ((1+0.0133)^n - 1) / 0.0133$$

Спростимо:

$$(300000 \times 0.0133) / 8000 = (1.0133)^n - 1$$

$$0.5 = (1.0133)^n - 1$$

$$1.5 = (1.0133)^n$$

Логарифмуємо обидві частини:

$$\ln(1.5) = n \times \ln(1.0133) \text{ місяців}$$

$$n = \ln(1.5) / \ln(1.0133) \approx 30.1 \text{ місяців}$$

Отже, потрібно приблизно 30 місяців (2,5 роки), щоб на рахунку було 300000 грн.

Задача 77

У кінці кожного місяця сім'я робить внесок у банк 1000 грн. під номінальну ставку процентів 18%. Нарахування процентів щомісячне. Який необхідний строк, щоб сума накопичень стала достатньою для покупки легкового автомобіля вартістю 258000 грн.?

Для розв'язання задачі використаємо формулу майбутньої вартості ануїтету:

$$FV=P \times ((1+r)^n - 1) / r$$

де:

$FV=258000$ грн – майбутня вартість (ціна авто),

$P=1000$ грн – щомісячний внесок,

$r=18\%/12=1,5\%=0,015$ – місячна процентна ставка,

n – кількість місяців.

Підставимо значення:

$$258000=1000 \times ((1+0,015)^n - 1) / 0,015$$

Спростимо:

$$258=((1,015)^n - 1) / 0,015$$

$$258 \times 0,015=(1,015)^n - 1$$

$$3,87=(1,015)^n - 1$$

$$(1,015)^n=4,87$$

Логарифмуємо обидві сторони:

$$n=\ln(4,87)/\ln(1,015) \text{ місяців}$$

$$n \approx 1,583 / 0,0148 \approx 107 \text{ місяців}$$

Отже, необхідно 107 місяців (або близько 8,9 років), щоб накопичити 258000 грн.

Задача 78

Пенсіонер вкладає в кінці кожного місяця в банк по 50 грн. під 16% річних. Визначте, через який час накопичиться сума, достатня для купівлі холодильника вартістю 3000 грн., якщо проценти нараховуються щомісяця.

Для розв'язання задачі використаємо формулу майбутньої вартості ануїтету:

$$FV=P \times ((1+r)^n - 1) / r$$

де:

$FV=3000$ грн. (бажана сума),

$P=50$ грн. (щомісячний внесок),

$r=16\%/12=0.16/12 \approx 0.0133$ (місячна процентна ставка),

n – кількість місяців.

Підставимо значення:

$$3000=50 \times ((1+0.0133)^n - 1) / 0.0133$$

Спростимо:

$$60 = ((1.0133)^n - 1) / 0.0133$$

$$(1.0133)^n - 1 = 0.798$$

$$(1.0133)^n = 1.798$$

Логарифмуємо обидві частини:

$$n \times \ln(1.0133) = \ln(1.798) \text{ місяців}$$

$$n = \ln(1.798) / \ln(1.0133) \approx 45.5 \text{ місяців}$$

Отже, пенсіонер накопичить 3000 грн. приблизно через 46 місяців (3 роки та 10 місяців).

Задача 79

Для погашення кредиту, виданого під складну ставку 5% річних протягом 8 років, треба вносити щорічно платежі в розмірі 3000 грн. Змінені умови дають можливість із самого початку вносити по 2500 грн. Визначте новий строк, за який борг буде повністю виплачено.

Для розв'язання задачі використаємо формулу для визначення суми кредиту S , яка погашається щорічними платежами A під складну ставку r за n років:

$$S = A \cdot ((1+r)^n - 1) / r$$

Спочатку знайдемо суму кредиту за початковими умовами ($A=3000$ грн, $r=0.05$, $n=8$):

$$S = 3000 \cdot ((1+0.05)^8 - 1) / 0.05 \approx 3000 \cdot 9.5491 \approx 28647.3 \text{ грн}$$

Тепер визначимо новий строк n' , при якому кредит S буде погашено щорічними платежами $A'=2500$ грн:

$$28647.3 = 2500 \cdot ((1+0.05)^{n'} - 1) / 0.05$$

Спростимо рівняння:

$$((1.05)^{n'} - 1) / 0.05 = 28647.3 / 2500 \approx 11.4589$$

$$(1.05)^{n'} - 1 = 0.05 \cdot 11.4589 \approx 0.5729$$

$$(1.05)^{n'} \approx 1.5729$$

Логарифмуємо обидві частини:

$$n' \cdot \ln(1.05) \approx \ln(1.5729)$$

$$n' \approx \ln(1.5729) / \ln(1.05) \approx 0.452 / 0.0488 \approx 9.26 \text{ років}$$

Отже, новий строк погашення кредиту становить приблизно 9,26 років.

Задача 80

На який строк виданий кредит у 300000 грн. під процентну ставку 60% річних, якщо банк отримав суму від кредитора 380000 грн.?

Для розв'язання задачі використаємо формулу для розрахунку суми кредиту з відсотками:

$$S = P \times (1 + r \times t)$$

де:

$S = 380000$ грн. (сума, яку отримав банк),

$P = 300000$ грн. (основна сума кредиту),

$r = 60\% = 0,6$ (річна процентна ставка),

t – термін кредиту в роках.

Підставляємо значення:

$$380000 = 300000 \times (1 + 0,6 \times t)$$

Розв'язуємо рівняння:

$$380000 = 300000 + 180000 \times t$$

$$80000 = 180000 \times t$$

$$t = 80000 / 180000 \approx 0,444 \text{ року}$$

Переводимо у місяці:

$$t \approx 0,444 \times 12 \approx 5,33 \text{ місяців}$$

Відповідь: кредит виданий на 5 місяців і 10 днів.

Задача 81

За який час капітал, величина якого становить \$4500 і який вкладений під 4% річних, збільшиться на таку саму величину, як і капітал \$6000, який вкладений з 10 березня по 22 травня під 5,75% річних? Методика розрахунку: точний процент із точним числом днів у році.

Для розв'язання задачі використаємо формулу точних відсотків:

$$S = P \cdot (1 + (r \cdot t) / 365),$$

де

S – сума,

P – початковий капітал,

r – річна ставка,

t – час у днях.

1. Розрахунок приросту для капіталу \$6000:

Період з 10 березня по 22 травня становить 73 дні.

Приріст:

$$S1=6000 \cdot (1+(0.0575 \cdot 73)/365)-6000=6000 \cdot 0.0115=69.$$

2. Розрахунок часу для капіталу \$4500:

Потрібно знайти t, щоб приріст становив \$69:

$$69=4500 \cdot (1+(0.04 \cdot t)/365)-4500.$$

Розв'язуємо:

$$t=(69 \cdot 365)/(4500 \cdot 0.04)=140.$$

Відповідь: капітал \$4500 збільшиться на \$69 за 140 днів.

Задача 82

Розрахуйте, через скільки років позика розміром 500000 грн. буде повністю погашена, якщо виплати по 100000 грн. здійснюються в кінці кожного кварталу, а ставка процента – 15% річних.

Для розрахунку терміну погашення позики використаємо формулу для визначення кількості періодів погашення:

$$n=\ln(\text{PMT}/(\text{PMT}-\text{PV} \cdot r))/\ln(1+r),$$

де:

PV=500000 грн – початкова сума позики,

PMT=100000 грн – квартальний платіж,

r=15%/4=0.0375 – квартальна ставка.

Підставляємо значення:

$$n=\ln(100000/(100000-500000 \cdot 0.0375))/\ln(1+0.0375) \approx$$

6.17 кварталів.

Переводимо квартали у роки:

6.17 кварталів \approx 1.54 роки.

Отже, позика буде погашена приблизно через 1.54 роки.

Задача 83

Розрахуйте, через скільки років вклад розміром 500000 грн. досягне величини 1 млн. грн. при щомісячному нарахуванні процентів за ставкою 15,18% річних.

Щоб визначити, через скільки років вклад у 500000 грн досягне 1 млн. грн за ставкою 15,18% річних з щомісячним нарахуванням відсотків, використаємо формулу складних відсотків:

$$A=P(1+r/n)^{nt}$$

де:

A – кінцева сума (1000000 грн),

P – початкова сума (500000 грн),

r – річна процентна ставка (15,18% або 0,1518),

n – кількість нарахувань на рік (12),

t – кількість років.

Спочатку перенесемо відомі значення у формулу:

$$1000000=500000(1+0,1518/12)^{12t}$$

Розділимо обидві сторони на 500000:

$$2=(1+0,1518/12)^{12t}$$

Розрахуємо $(1+0,1518/12) \approx 1,01265$:

$$2=(1,01265)^{12t}$$

Для вирішення цього рівняння візьмемо логарифм:

$$\log(2)=12t \cdot \log(1,01265)$$

Знайдемо t:

$$t=\log(2)/(12 \cdot \log(1,01265))$$

В результаті отримуємо:

$$t \approx 11,6 \text{ років}$$

Таким чином, вклад досягне 1 млн. грн. приблизно через 11,6 років.

Задача 84

Поточна вартість звичайної ренти, яка має щомісячні рівні внески в кінці кожного місяця на строк 3 роки, дорівнює 100000 грн. Нарощена вартість становить 300000 грн. Визначте річну

процентну ставку, якщо нарахування процентів відбувається один раз на рік.

Для розв'язання задачі використаємо формули для розрахунку поточної та нарощеної вартості ренти.

Поточна вартість щомісячних внесків (PV) визначається за формулою:

$$PV = PMT \times (1 - (1 + r/n)^{-nt}) / (r/n)$$

де

PMT – щомісячний внесок,

r – річна процентна ставка,

n – кількість нарахувань на рік (12 для щомісячних внесків), а

t – термін (3 роки).

Нарощена вартість (FV) обчислюється так:

$$FV = PV \times (1 + r)^t$$

Визначимо щомісячний внесок через поточну вартість:

$$PMT = (PV \cdot r/n) / (1 - (1 + r/n)^{-nt})$$

Відомо, що PV = 100000 грн та FV = 300000 грн. Таким чином:

$$300000 = 100000 \times (1 + r)^3$$

Розв'язуючи це рівняння, отримуємо:

$$(1 + r)^3 = 3 \Rightarrow 1 + r = 3^{1/3} \Rightarrow r \approx 1.44225 - 1 = 0.44225, \text{ або } 44.23\%.$$

Отже, річна процентна ставка становить приблизно 44.23%.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Аранчій В. І., Томілін О. О. *Міжнародні розрахунки і валютні операції*: навч.-метод. посібн. для студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», галузі знань 07 «Управління і адміністрування». Полтава: ПДАА. 2018. 141 с.
2. Базилевич В. Д., Баластрик Л. О. *Державні фінанси*: навч. посіб. / заг. ред.: В. Д. Базилевич. 2-ге вид., доп. і перероб. К.: Атіка, 2004. 367 с.
3. Белінський О., Даніліна І. Створення та функціонування інституту первинних дилерів на ринку цінних паперів. *Вісник НБУ*. 2002. Січень. С. 41-43.
4. Боринець, С. Я. *Міжнародні валютно-фінансові відносини*: підручник. 5-те вид. К.: Знання, 2008 – 582 с.
5. Босак А. О., Григор'єв О. Ю., Дарміць Р. З., Скибінський О. С., Чернобай Л. І. *Міжнародна економіка: прикладний аспект*: навч. посіб. для студ. напряму 6.0501 «Економіка і підприємництво» з курсу «Міжнародна економіка». Львів: Національний ун-т «Львівська політехніка», 2006. 228 с.
6. Владимир О. М. *Методичні вказівки та завдання для практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів усіх форм навчання спеціальності 8.18010012 «Управління інноваційною діяльністю»*. Тернопіль, ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2015. 68 с.
7. *Всеукраїнський депозитарій цінних паперів*. URL: <http://www.ausd.com.ua>
8. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Важинський Ф. А., Гуштан Т. В. *Економіка зарубіжних країн*: підручник. Львів: Видавництво ННВК «АТБ», 2020. 183 с.
9. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Важинський Ф. А., Гуштан Т. В., Чобаль Л. Ю. *Економіка туризму в цифрову еру: еволюція, маркетингова, перспективи*: монографія. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2021. 163 с.

10. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Важинський Ф. А., Індус К. П. *Міжнародні фінанси і фінансовий менеджмент в задачах та прикладах*: навчальний посібник. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2020. 161 с.
11. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Каганець-Гаврилко Л. П., Гуштан Т. В., Крамченко Р. А. *Конкурентні технології в міжнародній економіці*: підручник. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2023. 184 с.
12. Гаврилко П. П., Колодійчук А. В., Лазур С. П., Важинський Ф. А. *Міжнародна економіка в таблицях, схемах, формулах, задачах і прикладах*: навчальний посібник. Львів: Видавництво ННВК «АТБ», 2019. 258 с.
13. Галенко Н. О. *Міжнародний фондовий ринок в контексті глобальної фінансової системи: специфіка взаємодії*. URL: <http://perspektyva.dp.ua/files/articles/04.03.2013.pdf>.
14. Гапонюк М. А., Буряченко А. Є., Дегтярьова Н. В. *Фінансовий ринок*: підручник. К.: КНЕУ, 2014 – 419 с.
15. Георгіаді Н. Г., Передало Х. С., Князь С. В. *Основи зовнішньоекономічної діяльності*: навчальний посібник. 2-ге вид. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2009. 236 с.
16. Головач А. В., Захожай В. Б., Головач Н. А., Шепітко Г. Ф. *Фінансова статистика (з основами теорії статистики)*: навч. посіб. К.: МАУП, 2000. 222 с.
17. Горбач Л. М. *Страхова справа*: навч. посібник. Луцьк: Ред.-вид. відділ «Вежа», 2001. 181 с.
18. Гужва Т. О. Роль фондового ринка в економіці України. *Держава та регіони. Серія: економіка підприємства*. 2004. № 3. С. 23-27.
19. *Держстат України*: офіційна веб-сторінка. 2025. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
20. Діденко В. М., Олійник В. В. Тенденції, проблеми та перспективи діяльності фондового ринку в Україні. *Науковий вісник БДФА. Економічні науки*: зб. наук. праць. Міністерство фінансів

України, БДФА. Чернівці: Вид-во «Технодрук», 2009. Вип. 2. С. 168-180.

21. Еш С. М. *Фінансовий ринок*: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Нац. ун-т харч. технологій. К.: Центр учбової літератури, 2009. 528 с.

22. Єрмошкіна О. В. *Банківські операції*: Методичні рекомендації до практичних занять для студентів освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030508 – фінанси і кредит. Дп.: ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2012. 34 с.

23. Завідна Л. Д., Колодійчук А. В., Важинський Ф. А., Гаврилко П. П., Домище-Медяник А. М. *Міжнародний виробничий менеджмент*: підручник. Львів, 2022. 171 с.

24. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л. *Фінансово-економічний словник*. Львів: Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2005. 714 с.

25. Закон України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994 № 185/94. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/185/94-%D0%B2%D1%80>

26. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

27. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

28. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 06.10.2004 № 2056-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2056-15>

29. Зянько В. В., Коваль Н. О., Єпіфанова І. Ю. *Банківський менеджмент*: навчальний посібник. 2-ге вид., доп. Вінниця: ВНТУ, 2018. 126 с.

30. Івахненко І. С. Особливості функціонування ринку цінних паперів в Україні та його вплив на інвестиційний процес. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2010. № 4 (107). С. 81-85.

31. Калетнік Г. М., Козловський С. В., Підвальна О. Г. *Теоретичні основи моделювання та фінансово-економічні розрахунки в менеджменті та бізнесі*: навч. посібник. К.: Хай-Тек Прес, 2010. 399 с.

32. Кириченко О. А. *Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності*: навч. посібник. К.: Знання-Прес, 2002. 384 с.

33. Кнейслер О. В., Квасовський О. Р., Ніпіаліді О. Ю. *Фінансовий менеджмент*: підручник / ред. Кнейслер О. В. Тернопіль: Видавництво «Економічна думка», 2018. 478 с.

34. Когут Л. Д., Родатчий А. Д. *Міжнародні фінанси*: посібник. 2-ге вид., стер. К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. 125 с.

35. Колач Г. М. Вплив фінансової глобалізації на фондовий ринок України. *Фінанси України*. 2009. № 1. С. 115-121

36. Колісник М. К., Маслак О. О., Романів Є. М. *Фінансовий ринок*: навч. посібник. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. 192 с.

37. Колодійчук А. В. *Інноваційний розвиток промисловості: завдання управління при врахуванні умов недосконалої конкуренції*: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2015. 324 с.

38. Колодійчук А. В., Гуштан Т. В., Важинський Ф. А., Домище-Медяник А. М. *Економічна туризмологія: теоретична специфіка, практика, приклади*: навчальний посібник. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2019. 162 с.

39. Колодійчук А. В., Гуштан Т. В., Молнар О. С., Василюха Н. В., Чобаль Л. Ю. *Міжнародні перевезення в міжнародній економіці*: підручник. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2021. 189 с.

40. Колодійчук А. В., Молнар О. С., Домище-Медяник А. М., Смочко В. Ю., Ценклер Н. І. *Міжнародний стратегічний менеджмент*: підручник. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2022. 184 с.

41. Колодійчук А. В., Молнар О. С., Рибаківа Л. П., Ценклер Н. І., Югас Е. Ф. *Міжнародне підприємництво: підручник*. Львів: Вид-во ННВК «АТБ», 2022. 191 с.
42. Колодійчук А. В., Чобаль Л. Ю., Молнар О. С., Данило С. І. *Транснаціональні корпорації в таблицях і схемах: навч. посібник*. Львів: Видавництво ННВК «АТБ», 2020. 182 с.
43. Корнійчук О. П. та ін. *Фондовий ринок: теорія і практика* / ред. Б. М. Данилишин. К.: НАНУ, РВПС України, 2009. 224 с.
44. Костіна Н. І., Алексєєв А. А., Василик О. Д. *Фінанси: система моделей і прогнозів: навч. посібник*. К.: Четверта хвиля, 1998. 304 с.
45. Костіна Н. І., Марахов К. С. Проблеми формування фондового ринку в Україні. *Фінанси України*. 2000. №2. С. 36.
46. Кузьмін О. Є., Завербний А. С., Іващук Н. Л. *Міжнародні страхові послуги: навч. посібник*. Львів: Видавництво «Растр-7», 2009. 444 с.
47. Куліш О. Основні протиріччя фондового ринку: сутність та форми їх регулювання. *Наукові записки: зб. наук. праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету*. Тернопіль: Економічна думка, 2006. Вип. 16. С. 214-216.
48. Марценюк О. В., Сьомченков О. А. *Фондовий ринок. Методичні вказівки для практичних занять для здобувачів денної та заочної форми навчання другого (магістерського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»*. Вінниця: ВНАУ, 2023. 78 с.
49. Мацук З. А. *Фінансовий ринок. Навчально-методичні вказівки для самостійної роботи*. Івано-Франківськ: Електронне видання, 2017. 68 с.
50. Мендрул О. Г., Павленко І. А. *Фондовий ринок: операції з цінними паперами: навч. посібник*. Вид. 2-ге, допов. та перероб. К.: КНЕУ, 2000. 156 с.

51. *Методичні вказівки для виконання комплексного практичного індивідуального завдання з дисципліни «Фінансовий менеджмент» для студентів денної форми навчання галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент» ступеню вищої освіти «Магістр» / уклад.: Н. П. Лубкей, С. П. Крамарчук. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 21 с.*

52. *Методичні вказівки до виконання практичних занять з курсу «Управлінський облік» (для студентів 5 курсу заочної форми навчання за напрямом 6.030509 «Облік і аудит», слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.050106 «Облік і аудит») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: В. Ф. Петрова, О. А. Андренко. Х.: ХНАМГ, 2008. 41 с.*

53. *Методичні рекомендації для практичних занять здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної форми здобуття вищої освіти: методичні вказівки / уклад.: Т. І. Лункіна, А. В. Бурковська. Миколаїв: МНАУ, 2022. 51 с.*

54. *Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції» для студентів денної та заочної форми навчання спеціальності 8.03050801 «Фінанси і кредит» / укладач: Н. Ю. Гладинець. Мукачєво: МДУ, 2016. 48 с.*

55. Михайлів З. В., Гаталяк З. П., Горбаль Н. І. *Міжнародні кредитно-розрахункові відносини та валютні операції: навч. посібник.* Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. 244 с.

56. *Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції. Методичні рекомендації до практичних занять для студентів спеціальності 8.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності» / уклад. Т. Г. Остапенко, Т. В. Кузнєцова, Е. І. Данілова. К.: НТУУ «Політехнічний університет», 2016. 35 с.*

57. *Міжнародні розрахунки та валютні операції*: навч. посібник / ред. М. І. Савлук; Мін-во освіти і науки України, КНЕУ. К.: КНЕУ, 2002. 392 с.

58. *Місцеві фінанси*: підруч. / ред. О. П. Кириленко. 2-ге вид., доп. і перероб. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. 448 с.

59. Мозговий О. М. *Фондовий ринок*: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. (спец. «Менеджмент» і «Міжнародна економіка»). К.: КНЕУ, 2001. 96 с.

60. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>

61. Національна комісія, що здійснює регулювання в сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://www.dfp.gov.ua/>

62. Нікбахт Е., Гропеллі А. *Фінанси*. Пер. з англ. К.: Основи, 1993. 383 с.

63. Оскольський В. В. *Ринок цінних паперів в Україні: проблеми функціонування і розвитку*. К.: КСУ, 1996. 122 с.

64. Поважний О. С., Орлова Н. С., Свечкіна А. Л. *Цінні папери і фондовий ринок*: [навч. посібник]. Львів: Магнолія, 2010, 2014. 361 с.

65. Подольчак Н. Ю. *Стратегічний менеджмент*: навч.-метод. посібник. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. 224 с.

66. Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті: Інструкція НБУ № 127, затв. постановою Правління НБУ від 12.11.2003 № 492 [Електрон. ресурс] – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1172-03>

67. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 № 15-93. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/15-93>

68. Руденко, Л. В. *Міжнародні кредитно-розрахункові і валютні операції*: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2003. 616 с.

69. Савельєв Є. В. *Міжнародна економіка*: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 622 с.

70. Слободянюк Н. О., Янковський В. А. *Фінанси, гроші та кредит*: метод. рек. для вивч. дисц.; для студ. економ. спец. ступінь бакалавр / М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. фінансів та банк. справи. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. 87 с.

71. Стащук О. Л. *Міжнародні фінанси*: посібник. 2-ге вид., стер. К.: Т-во «Либідь», 2003. 250 с.

72. *Фондовий ринок: практикум*: навч. посіб. для студ. спеціальності 051 «Економіка» / уклад.: М. О. Дергалюк. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 99 с.

73. Фурик В. Г., Ткачук Л. М., Коваль Н. О. *Збірник задач з фінансових дисциплін для виконання практичних завдань та самостійної роботи для студентів спеціальності «Менеджмент» всіх форм навчання*. Вінниця: ВНТУ, 2020. 64 с.

74. Ходаківська В. П., Беляєв В. В. *Ринок фінансових послуг: теорія і практика*: навч. посібник. К.: ЦУЛ, 2012. 616 с.

75. Ценклер Н. І., Колодійчук А. В., Лалакулич М. Ю., Молнар О. С. *Бухгалтерський облік і аудит у зарубіжних країнах*: підручник. Львів, 2021. 180 с.

76. Чайковський Я. І., Ониськів Л. М., Рудан В. Я. *Організація тренінгу: задачі, практичні завдання з використанням автоматизованої банківської системи Б2, ситуаційні завдання (кейси), ділові ігри для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», напряму підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», професійної орієнтації «Банківська справа»: методичні вказівки*. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 106 с.

77. Чернишук В. Р., Данькевич А. П. Розвиток ринку цінних паперів: проблеми й перспективи. *Фінанси України*. 2008. № 8. С. 97-99.

78. Шелудько В. М. *Фінансовий ринок*: навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2008, 535 с.

Список літератури

79. Шемет Т. С., Коряк А. С., Дибя О. М. *Міжнародні розрахунки і валютні операції*: навч. посіб. / заг. ред.: Т. С. Шемет. К.: КНЕУ, 2009. 348 с.
80. Шеремет О. О., Демяненко І. В., Багацька К. В. [та ін.]. *Фінанси для фінансистів*: підручник / заг. ред.: А. Говорушко. К.: «Центр учбової літератури», 2013. 612 с.
81. Яковенко Г. Фондовий ринок: сучасний стан та перспективи розвитку. *Магістеріум. Економічні студії*. 2014. № 56. С. 105-107.
82. Янчинська Т. М. *Фондовий ринок та його розвиток в Україні*. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=2158>.
83. Crouhy M., Galai D., Mark R. *Risk management*. McGraw-Hill. HD61.C774. 2000. 717 p.

Навчальне видання

Гаврилко П.П., Колодійчук А.В., Чубарь О.Г., Мельник О.М.,
Тимчак М.В., Індус К.П., Мінкович В.Т.

Ринок фінансових послуг

Комп'ютерне макетування: П. С. Попадюк

© Ужгородський торговельно-економічний інститут Державного
торговельно-економічного університету, 2026

Підп. до друку 05.01.2026. Формат 64x84/16. Папір оф. №1.
Офс. друк. Ум.-друк. арк. 11,04. Тираж 100 прим.

Оригінал-макет виготовлено в ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України».
79026, Львів, вул. Козельницька, 4.

Видруковано СПДФО Омельченко В. Г.
Адреса: м. Львів, вул. Козельницька, 4